

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 30. 8. 2023

Správne konanie: REO-RPMS/2023/00547
Predmet: § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.,
§ 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.
Účastník konania: FRONTINUS s.r.o.
Správny orgán: Rada pre mediálne služby

Dátum: 18. 8. 2023

Návrh uznesenia alternatíva A:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodla, že účastník správneho konania č. REO-RPMS/2023/00547, FRONTINUS s.r.o.

I.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia a jednostranné názory Ľuboša Blahu, poslanca Národnej rady SR a podpredsedu strany SMER-SSD, o utečencoch z Ukrajiny, pričom uvádzal, že sa premávajú po Bratislave na autách značky BMW, o tom, že pomoc posiadaná na Ukrajinu sa posiela zbohatlíkom, o agresii Ruskej federácie proti Ukrajine, pričom spochybňoval ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie a uvádzal, že Ruská federácia sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo a nemá za cieľ obsadiť celú Ukrajinu, o postoji Západu k Slovanom, ktorý prirovnal k postojom nemeckých nacistov, o očkovaní, ktoré malo terorizovať obyvateľstvo, o vplyve americkej ambasády na riadenie Slovenskej republiky, o obrannej dohode so Spojenými štátmi americkými, ktorá má byť ekvivalentom pozývacieho listu, o úmrtí Milana Lučanského, o ktorom povedal, že bol zlikvidovaný režimom a išlo o vraždu, o novinárke Monike Tódovej, ktorá mala podozrivo nadobudnúť majetok a robiť špinavú robotu pre určité kruhy, o sudkyni Pamele Záleskej, ktorá mala poslať Milana Lučanského na smrť, o médiách a mimovládnych organizáciách, pri ktorých naznačoval, že sú „trójske kone“, a o prezidentke Zuzane Čaputovej, ktorá mala dostať environmentálnu Goldmanovu cenu, pretože bola americkou kandidátkou, a to bez odvysielania iných relevantných názorových východísk či relevantných protiargumentov a moderátor tieto vyjadrenia a názory žiadnym spôsobom v tomto ohľade ani nevyvažoval, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky,

II.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval vyjadrenia Ľuboša Blahu, poslanca Národnej rady SR a podpredsedu strany SMER-SSD, v ktorom došlo v dôsledku vyjadrení o obyvateľoch Ukrajiny ako sympatizantoch násilia páchaného banderovcami a o utečencoch z Ukrajiny ako ľuďoch, ktorí sa vozia na drahých autách, k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť k utečencom z Ukrajiny na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti a príslušnosti k národnosti,

za čo mu ukladá

podľa ustanovenia § 134 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z. úhrnnú sankciu – **upozornenie na porušenie zákona.**

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.“

Úloha:

Kancelária Rady vydá písomné vyhotovenie rozhodnutia o uložení sankcie a doručí ho účastníkovi konania.

T: 30. 9. 2023

Z: ReO

Úloha:

Kancelária Rady oznámi podávateľovi podnetu na preverenie výsledok prešetrenia podnetu.

T: 11. 9. 2023

Z: PgO

Návrh uznesenia alternatíva B:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodla, že účastník správneho konania č. REO-RPMS/2023/00547 FRONTINUS s.r.o.

I.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia a jednostranné názory Ľuboša Blahu, poslanca Národnej rady SR a podpredsedu strany SMER-SSD, o utečencoch z Ukrajiny, pričom uvádzal, že sa premávajú po Bratislave na autách značky BMW, o tom, že pomoc posielaná na Ukrajinu sa posiela zbohatlíkom, o agresii Ruskej federácie proti Ukrajine, pričom spochybňoval ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie a uvádzal, že Ruská federácia sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo a nemá za cieľ obsadiť celú Ukrajinu, o postoji Západu k Slovanom, ktorý prirovnal k postoju nemeckých nacistov, o očkovaní, ktoré malo terorizovať obyvateľstvo, o vplyve americkej ambasády na riadenie Slovenskej republiky, o obrannej dohode so Spojenými štátmi americkými, ktorá má byť ekvivalentom pozývacieho listu, o úmrtí Milana Lučanského, o ktorom povedal, že bol zlikvidovaný režimom a išlo o vraždu, o novinárke Monike Tódovej, ktorá mala podozrivo nadobudnúť majetok a robiť špinavú robotu pre určité kruhy, o sudkyňi Pamele Záleskej, ktorá mala poslať Milana Lučanského na smrť, o médiách a mimovládnych organizáciách, pri ktorých naznačoval, že sú „trójske kone“, a o prezidentke Zuzane Čaputovej, ktorá mala dostať environmentálnu Goldmanovu cenu, pretože bola americkou kandidátkou, a to bez odvysielania iných relevantných názorových východísk či relevantných protiargumentov a moderátor tieto vyjadrenia a názory žiadnym spôsobom v tomto ohľade ani nevyvažoval, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky,

za čo mu ukladá

podľa ustanovenia § 134 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z. sankciu – **upozornenie na porušenie zákona.**

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.“

II.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval vyjadrenia Ľuboša Blahu, poslanca Národnej rady SR a podpredsedu strany SMER-SSD, v ktorom došlo v dôsledku vyjadrení o obyvateľoch Ukrajiny ako sympatizantoch násilia páchaného banderovcami a o utečencoch z Ukrajiny ako ľuďoch, ktorí sa vozia na drahých autách, k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť k utečencom z Ukrajiny na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti a príslušnosti k národnosti,

za čo mu ukladá

podľa ustanovenia § 134 písm. d) zákona č. 264/2022 Z. z. sankciu – **pokutu**, určenú podľa § 142 ods. 4 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. vo výške (**od 3 000,- € do 160 000,- €**) slovom eur.

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „*Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.*“

V zmysle § 140 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z. je pokuta splatná do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia o uložení pokuty a je potrebné ju uhradiť na účet: SK09 8180 0000 0070 0008 8921, BIC/SWIFT: SPSRSKBAXXX, VS***23, KS: 6548.

Úloha:

Kancelária Rady vydá písomné vyhotovenie rozhodnutia o uložení sankcie a doručí ho účastníkovi konania.

T: 30. 9. 2023

Z: ReO

Úloha:

Kancelária Rady oznámi podávateľovi podnetu na preverenie výsledok prešetrenia podnetu.

T: 11. 9. 2023

Z: PgO

* * *

Rada na svojom zasadnutí dňa 8. 3. 2023 prijala uznesenie o začatí správneho konania voči vysielateľovi FRONTINUS s.r.o.

1. vo veci možného porušenia **§ 25 písm. b)** zákona č. 264/2022 Z. z. v súvislosti s tým, že na programovej službe Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, v ktorom mohlo dôjsť k porušeniu povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky,
2. vo veci možného porušenia **§ 61 ods. 1 písm. c)** zákona č. 264/2022 Z. z. v súvislosti s tým, že na programovej službe Rádio Frontinus odvysielal dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, v ktorom mohlo dôjsť k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti a príslušnosti k národnosti.

Oznámenie o začatí správneho konania bolo účastníkovi konania doručené dňa 11. 4. 2023, na základe čoho začalo správne konanie č. REO-RPMS/2023/00547. Účastník konania bol súčasne vyzvaný, aby v lehote najneskôr do 10 dní od doručenia oznámenia v súlade s § 33 ods. 1 a § 34 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní zaslal svoje stanovisko, prípadne navrhol dôkazy a vyjadril sa k podkladom pre rozhodnutie v predmetnom správnom konaní. Súčasne bol účastník konania upozornený, že pokiaľ svoje práva v stanovenej lehote nevyužije, Rada môže rozhodnúť vo veci aj bez jeho stanoviska, pokiaľ uzná, že podklady a dôkazy zhromaždené v správnom konaní sú dostačujúce podľa § 46 správneho poriadku. Prílohou oznámenia o začatí správneho konania bol aj prepis/popis skutkového stavu a záznam vysielania programu *Debata na telefón* odvysielaného dňa 18. 12. 2022.

Dňa 27. 4. 2023 bolo Rade doručené vyjadrenie právneho zástupcu účastníka konania k predmetu správneho konania č. REO-RPMS/2023/00547.

Subjektívna 6-mesačná lehota na uloženie sankcie podľa § 135 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. začala plynúť dňa 8. 3. 2022 a uplynie dňa 8. 9. 2023. Objektívna 18 mesačná lehota na uloženie sankcie podľa cit. ustanovenia začala plynúť dňa 18. 12. 2022 a uplynie dňa 18. 6. 2024.

* * *

Prepis/popis skutkového stavu

Monitorované vysielanie: Debata na telefón
Deň vysielania: 18. 12. 2022
Čas vysielania: cca 09:30 h
Označenie podľa JSO: -

časový kód cca:

- kód prehrávača - 31:21

Úvod: „Vážení poslucháči, nasledujúca relácia je reláciou kontaktnou. V súlade s ustanoveniami zákona číslo 308/2000 Zbierky zákona o vysielaní a retransmisii, konkrétne paragraf 16, odsek 3 písmeno a) a b), si Vás dovoľujeme upozorniť, že akékoľvek prejavy volajúcich do štúdia, ktoré budú osočovať, urážať alebo ohovárať akéhokoľvek hosta v programe, respektíve osobu, ktorá nie je hostom v programe, sú neprípustné a nebudú moderátorom tolerované. Moderátor relácie poslucháča na takéto prejavy upozorní, a v prípade, že poslucháč bude v tomto konaní pokračovať, odmietne poslucháča vypočuť a jeho prejav preruší. To isté platí o vulgárnych prejavov poslucháčov, ktoré tak ako i doposiaľ, nebudú tolerované a moderátor aj bez predchádzajúceho upozornenia spojenie medzi poslucháčom a moderátorom preruší.“ (nasleduje úvodná znelka programu)

Dominik Papala, moderátor: „Dve a pol minútky po pol desiatej, ladíte frekvencie Rádia Frontinus. Všetko čo chcete počuť a politickú reláciu a komentáre, Debata na telefón. Prijemné počúvanie všetkým želá Dominik Papala. Rada pre mediálne služby iniciovala niekoľko správnych konaní v súvislosti s programom Debata na telefón. Programu vytyka slabú názorovú oponentúru moderátora. Rádio Frontinus s.r.o. sa s tým nestotožňuje. Nebudte avšak prekvapení, ak budem hostom klásť viac doplňujúcich otázok, prípadne oponovať ich názorom. Niekedy možno aj zbytočne, aj na fakt, že deň nie je dobrý, ale zlý. Vláda padla, stále je otázne či vláda Eduarda Hegera alebo Igora Matoviča. Jej excelencia Čaputová premiestnila skládku, ale problém nevyriešila, za to pani Zuzana Matejčíková upozornila na skládku pri Komárne. Ani jedno médium či politik z vládnej koalície tomu pozornosť nevenovali, ale základ je, že jej excelencia je na pezienskú skládku pomaly uznávaná za národnú hrdinku. Bude zostavená úradnícka vláda alebo budú predčasné voľby? Nemali by sme samozrejme zabudnúť na referendum, ktoré sa bude konať 21. januára 2023. A nielen o tomto sa dnes porozprávame s podpredsedom strany Smer-SD s pánom Ľubošom Blahom. Pán Blaha, dobrý deň.“

Ľuboš Blaha, poslanec NR SR (Smer-SD): „Dobrý deň a ďakujem pekne za pozvanie a za vašu odvahu, že ste ma zavolali, pretože ako iste viete v slobode a demokracii je Ľuboš Blaha zakazovaný, zakázaný

a naozaj každý, kto ma zavolať do relácie, môže mať problémy, ale ako počúvam, vy už svoje problémy máte, takže ešte raz gratulujem k vašej odvahe a srdečne pozdravujem do Žiliny.“

Dominik Papala, moderátor: „Veľmi radi, bez problémov a veľmi radi aj nabudúce, pretože objektívny treba byť a treba dávať priestor každému. Spomenul som v tom úvode viacero vecí, aj som sa trochu odrazil na základe vášho videa, ktoré ste dávali dnes na Telegram, keď ste upútavali na tento rozhovor. Začnime od... tým pádom vlády. Ukázalo sa teda, že Igor Matovič je evidentne jasný schizofrenik a sociopat, keďže urobil to v prezidentskom paláci, čo urobil. Ja iba konštatujem fakt, ako to vníma verejnosť. Čítal som komentáre, statusy na Facebooku pod príspevkami, či už politikov, od obyčajných ľudí, od občanov Slovenskej republiky. Ako sa na to pozeráte vy na tento jeho krok, že vytrhol nejakému úradníkovi jeho demisiu z rúk.“

Ľuboš Blaha: „Tak my sme vedeli, že Igor Matovič nie je celkom duševne spôsobilý, ale že až takto s ním lomcuje schizofrénia, to naozaj nečakal nikto, keď vám odnáša demisiu do prezidentského paláca a odrazu počuje teda nejaké vnútorné hlasy. On tomu teda hovorí fiktívny telefonát, ale nejaké vnútorné hlasy, ktoré mu kričia: „Vytrhni ten papier, spasiteľ! Musíš ďalej zachraňovať Slovensko pred reptiliánmi a apokalypsou a mafiou a či ako tomu on hovorí, tak človek si naozaj musí kľásť otázku, že asi si ráno zabudol dať, keď odchádzal z ústavu, pilulku. A za všetko môže jedna nevinná pilulka, ktorá de facto povalilo vládu, lebo treba si.“

Dominik Papala, moderátor: „Neviem teda, pán Blaha, že či priamo z ústavu, ale možno pani Pavlínka mu zabudla dať ráno.“

Ľuboš Blaha: „Treba si ale veľmi veľmi vážne položiť otázku, že ako je možné, že takýto človek tu ovláda Slovensko už tretí rok? Psychopat, reálny psychopat, reálny pacient a ja to nemyslím ako urážku. Toto je naozaj diagnóza, úplne férová diagnóza. Ten človek nie je duševne v poriadku a vidí to celé Slovensko, ale ja by som tým nechcel vyvinieť Richarda Sulíka, pretože ten tri roky ničil a devastoval Slovensko spolu s Igorom Matovičom a de facto od prvého dňa tu predvádzajú nejakú mexickú telenovelu, svoje nenávistné tirády a svoje vlastné vzťahové problémy. Človek by až mal pocit, že ten ich vzťah je skoro až romantický a má v sebe teda aj veľmi veľkú štipku nenávisti, a teraz týmto obťažujú slovenskú verejnosť v čase katastrofálnej sociálnej situácie. V čase obrovitánskeho, extrémneho zdražovania. V čase kedy sa na nás rúti energetická kríza a my ešte dneska nemáme ceny plynu, ceny energií do budúceho roka. ÚRSO spí, ÚRSO nič nerobí. Je dosť pravdepodobné, že od 1. 1. ľudia budú platiť štvor-, päť- možno šesťnásobné ceny energií a oni tu ďalej riešia tieto svoje telenovely a tam trhač Matovič, trhá svoje demisie, Sulík sa tam vychechtáva a čo je na tom najhoršie, za daných okolností, kedy bola konečne povalená vláda a ja by som naozaj chcel pogratulovať Slovákom, lebo to je najkrajší darček k Vianociam, aký mohli dostať, tak v tejto situácii sa tam ešte postaví Heger na tlačovku a on sa tvári, že sa nič nestalo. Oni si ďalej žijú v tej svojej bublinke, ideme ďalej, šak nič, ďalej ideme pomáhať Slovákom.“

Dominik Papala, moderátor: „Na ktorú tlačovku konkrétne narážate?“

Ľuboš Blaha: „Hneď po tom ako padla vláda. Zoberte si. Igor Matovič a Eduard Heger sa tam postavili a tvárili sa, že sa nič nestalo, že oni za nič nemôžu, všetko je v poriadku, ďalej idú vládnuť. Ved' oni sa už kompletne zbláznili. Ja neviem, ja som teda vyučoval politológiu študentom na vysokých školách. Ja by som im toto nevedel vysvetliť, čo sa tu prebaha deje. Raz keď padne vláda, tak sa musí ísť do predčasných volieb a my tu teraz odrazu počujeme, že nie, oni idú ďalej vládnuť, aj v demisii, však prečo by nie. Všetci síce nemajú mandát od ľudí, 90% ľudí ich nenávidí, oni nemajú...“

Dominik Papala, moderátor: „Igor Matovič dal status na Facebook, že oni budú znovu zvolení v predčasných voľbách, že tak teraz, ako sa na to pozeráme, poznáme prieskumy z televízie Markíza, poznáme z agentúry Focus, také, onaké prieskumy, RTVS-ky, naše prieskumy samotné rádiové, Rádia Frontinus a hocikáký prieskum, ktorý je tak Igor Matovič má 90 až 92,5% nedôveru, takže evidentne nejde o zapletené prieskumy, pretože všade to vychádza rovnako. Myslíte si, že budú znovu zvolení? Myslíte si, že sa opäť dostanú do vládnej koalície?“

Ľuboš Blaha: „Ja Vám to poviem takto, čisto politologicky. Pokiaľ vypíšu tie predčasné voľby a predčasné voľby budú v máji alebo najneskôr v júni, tak ako požaduje opozícia, tak v tom prípade je možné, že sa Igor Matovič a jeho hnutie zachráni niekde na 5%. Je to možné. Logicky budú padať ďalej, lebo doviedli na Slovensko neuveriteľný chaos a to uvidia aj ich najviac oddaní fanúšikovia, ale je možné, že sa to ešte nejako podarí pretiahnuť ich cez palubu.“

Dominik Papala, moderátor: „Oni majú ešte fanúšikov?“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Zjavne tých 5% ľudí, ktorí majú intelekt typu Pročko a Šudík a podobne, tak asi áno, ale keď by tie predčasné voľby oddaľovali, lebo to tu zjavne chcú robiť, že oni nechcú zahlasovať za ústavný zákon o predčasných voľbách, a tým pádom budú blokovať a strečkovať a držať sa tých stoličiek, ako keby boli prilepení kanagónom. Ja tomu naozaj nerozumiem, tak Slovensko v takejto katastrofe potrebuje funkčnú vládu. Oni funkčnou vládou nie sú, oni nie sú už žiadnou vládou, lebo padli, ale napriek tomu sa držia tých stoličiek a sú ochotní teraz oddaľovať, že až pomaly do februára 2024 tam budú, bez akéhokoľvek mandátu. No ale v tom prípade si treba povedať, ako asi budú reagovať voliči, aj ich vlastní voliči, na takéto šialenstvá. V tej chvíli som presvedčený, že Igor Matovič, ale ani Richard Sulík sa jednoducho cez voľby nedostanú do parlamentu. Môžu skončiť na nejakých 2-3%, aj to im lichotím.“

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, vy ste spomínali, že ste vyučovali politológiu a tak ďalej. Zastavil som sa dnes po ceste do práce vo večierke a pani predavačka Sonička sa ma opýtala, že keď tam budeš mať dnes toho pána Blahu, opýtaj sa ho, ako je to s ním a Slovenská akadémia vied, lebo vy ste boli odtiaľ vyhodенý, ak sa nemýlim, sa mi zdá, že aj s Eduardom Chmelárom. Plánujete sa tam vrátiť? Nejak ste sa snažili obrániť voči tomu? Snažili ste sa nejak... nejak, akoby som to povedal, bojovať za to, aby ste sa tam opäť dostali? Alebo čo ste urobili pre to, aby ste opäť tam boli.“

Ľuboš Blaha: „Ono je to trochu inak. Ja som bol vyhodенý z Akadémie policajného zboru, kde som učil. To je vysoká škola, ako vysokoškolský učiteľ. Rovnako ako Edo Chmelár. Obidvaja sme tam učili a hneď po voľbách nás vyhodili práve pre to, lebo túto vysokú školu spravuje Ministerstvo vnútra. V tom čase na čele s Romanom Mikulcom, takže samozrejme, prvý pokyn išiel vyhodit Blahu, vyhodit Chmelára. Ale zároveň som zamestnaný aj na Slovenskej akadémii vied. Tam sa ma samozrejme takisto snažia vyštvať a vyhodit, ale to im zákon neumožňuje, pretože ja mám, ja som uvoľnený na funkciu poslanca, a tým pádom ma v tomto priebehu tej funkcie poslanca nemôžu vyhodit, bolo by to protiprávne, protizákonné, takže sa snažia ma vyštvať rôznymi inými spôsobmi. Osobitne aktívny je v tomto smere riaditeľ Slovenskej akadémie vied Šajgalík. A teraz vám poviem informáciu, ktorá je relatívne čerstvá. Budem o tom samozrejme informovať verejnosť aj na Telegram, ale možnože to budete počuť ako prví, keď si schválne pozriete výročnú správu Esetu, Nadácie Eset a viete dobre, že Eset je firma, ktorej vlastníci, veľkí miliónári, financovali či už kampaň pani Čaputovej, kampaň Progresívneho Slovenska, odfinancovali Denník N a podobne. Tak táto firma, ktorá má veľký veľmi oligarchický vplyv na liberálnu časť slovenskej politickej scény, spravuje Nadáciu Eset. A táto Nadácia Eset, v jej správnej rade sedí od minulého roku pán Šajgalík. Pán Šajgalík zo Slovenskej akadémie vied. A teraz sa pýtam, ako je možné, že ma pán Šajgalík zo Slovenskej akadémie vied takýmto spôsobom lynčuje, prenasleduje, chce ma vyhodit zo SAV-ky. Dokonca sa prisadil o to, aby bola stiahnutá moja knižka o Vladimírovi Leninovi z predaja. Pritom išlo o odborné vedecké dielo, kde naozaj neboli...“

Dominik Papala, moderátor: „Myslíte si tú, ktorá bola napísaná pod pseudonymom?“

Ľuboš Blaha: „Áno, Peter Vidovan. A stále sa predáva, momentálne ide jej predaj ako teplé rožky.“

Dominik Papala, moderátor: „Takže vy ste Peter Vidovan?“

Ľuboš Blaha: „Ja som Peter Vidovan. Už to je potvrdené. Pamätám si, že keď...“

Dominik Papala, moderátor: „Prečo práve Peter Vidovan? To by ma zaujímalo.“

Ľuboš Blaha: „Peter Vidovan bolo umelecké meno, pseudonym môjho otca, nebohého otca, aj tým spôsobom som mu chcel vyjadriť úctu a vďaka za všetko, čo pre mňa spravil. Napokon to, čo robím, robím len vďaka nemu a vďaka mojim rodičom, pretože tí ma takto vychovali, a tí ma viedli k vzdelaniu, aj k ľavicovým hodnotám. No a ja som presvedčený, že tej knižke mimoriadne pomohol ten lynč, ktorý spustil Denník N, ale tu chcem upozorniť na pána Šajgalíka. Tak človek, ktorý sedí v správnej rade Nadácie Esetu, prenasleduje politiku, ktorý veľmi kritizoval Eset za to, že financoval liberálne strany, ako je Progresívne Slovensko a liberálnych politikov, ako je Zuzana Čaputová. A tu vidíte to krásne prepojenie, nehovoriac o tom, že v tej výročnej správe Nadácie Eset sa dočítate, akými obrovskými čiastkami financujú mimovládky typu Via Iuris. A Via Iuris viete dobre, že bola mimovládka, ktorá zamestnávala Zuzanu Čaputovú dlhé roky, a ktorá veľmi silne jednostranne kritizuje slovenskú ľavicu, najmä politickú stranu Smer a Roberta Fica. Čiže tam sú neuveriteľné prepojenia, kde krásne vidíme, kto ovláda slovenskú politiku, že to sú obrovské záujmy veľmi vplyvných, bohatých ľudí a bohatých

firiem, ktoré sú častokrát napojené na Ameriku. A to bude posledná vec, ktorú poviem ohľadom Esetu. Viete, nebol som to ja, ale ministerstvo...”

Dominik Papala, moderátor: „Prečo by mali byť napojení na Ameriku?“

Ľuboš Blaha: „Toto práve chcem povedať.“

Dominik Papala, moderátor: „Tak musím vám oponovať.“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Ministerstvo zahraničných vecí Ruskej federácie v čase, kedy ešte sa tu nechyrovalo o tom, že bude nejaký konflikt na Ukrajine. V čase kedy niekto nemohol povedať, že šíria nejakú vojnovú propagandu. To bolo v roku 2018. To znamená v čase, kedy tu bolo normálny ešte relatívne pokojný čas, aj keď sankcie voči Rusku tu existovali. Ministerstvo zahraničných vecí veľmi jednoznačne povedalo, že firma Eset je napojená na americké tajné služby. Myslím, že povedali NSA a CIA. A teraz toto tvrdí ministerstvo zahraničných vecí. Ja som to takisto povedal, ale vždy sa odvolávajú na túto informáciu, ktorá prebehla aj slovenskou tlačou. A Eset ma zažaloval. Eset ma zažaloval, momentálne sa súdime. A len pripomínam, že s firmou, s ktorou sa súdim, tak táto firma dneska dáva priestor pánovi Šajgalíkovi zo Slovenskej akadémie vied, aby sedel v jej správnej rade, a ďalej financuje Denník N, ktorý ma neustále kritizuje. Je tam obrovitánsky konflikt záujmov a ...“

Dominik Papala, moderátor: „Keď sme pri Denníku N, pán Blaha. Pani novinárka, údajne investigatívna, nestranná, objektívna, samozrejme, pani M. Tódová. Ona má dom, mám to potvrdené teda priamo od jej susedky, ktorá je moja veľmi dobrá kamarátka. Má dom na Kolibe zo strany Rače, a zároveň, ak sa nemýlim, tak má aj byt na Slavíne. Koliba, Slavín a potom ešte Horský park, to sú také tri najlukratívnejšie lokality v Bratislave, kde teda bývajú buď umelci, politici alebo naozaj ľudia, ktorí na to nejako majú peniaze. Ako je možné, že alebo teda odkiaľ si myslíte, že Monika Tódová, jej pán manžel je taktiež novinár, pán Tóda pre Denník N, takže odkiaľ by manželský pár novinárov, ktorý môže mať dokopy príjem možno tak tritisíc eur, zobrať dom alebo byt na Slavíne, kde len pozemok sa hýbe okolo 400-tisíc eur.“

Ľuboš Blaha: „No presne ako vravíte.“

Dominik Papala, moderátor: „Len pozemok.“

Ľuboš Blaha: „Ten priemerný plat bežného novinára v Bratislave je asi 1500 eur.“

Dominik Papala, moderátor: „Tak.“

Ľuboš Blaha: „To znamená, že krát dva, ako ste povedali, tritisíc euro. No tak pri dnešných cenách...”

Dominik Papala, moderátor: „A to rátajme v hrubom.“

Ľuboš Blaha: „Áno a pri dnešných cenách, a pri tom, ako sa žije v Bratislave, tak si môžu ušetriť možno dvesto, tristo eur mesačne. Aj to by museli byť veľmi, veľmi šikovní. No a toto keď si zrátate dvesto, tristo eur, tak ročne máte 3000 euro. No tak za dva, tri roky máte na takýto byt, šak to je normálne, takýto byt stojí predsa 5000 euro, že? Alebo nie? (smiech moderátora) Čiže samozrejme, že to vyzerá byť veľmi, veľmi podozrivo, ale veľmi dobre vieme, že pani Tódová robí špinavú robotu pre určité kruhy, ktoré potrebovali napríklad zničiť aj Milana Lučanského. Spomeňte si, že kto najviac kydal špinu a hnoj predtým, aj potom ako odpravili Milana Lučanského. Bola to Monika Tódová. Kto chodil na dovolenky alebo na výlety s pani Pamelou Záleskou? Sudkyňou, ktorá odsúdila Milana Kováčika, ale sudkyňou, ktorá zároveň poslala do väzby Milana Lučanského. Na smrť. Pani Záleská! A opäť tam bolo prepojenie na Tódovú. Prepojenie Moniky Tódovej a Daniela Lipšica je všeobecne známe. Daniel Lipšic bol obhajcom takzvaných kajúcnikov, ktorí potom udávali a vymýšľali si nezmysli práve na Milana Lučanského a ďalších predstaviteľov Smeru. A toto je všetko... za tým cítite tú Tódovú a nejaké prepojenie aj Lipšica, prepojenie na Záleskú a celá táto partia ľudí, ktorá už funguje, či v prokuratúre, alebo hovoríme o NAKE a tzv. Čurillovcov, ktorí chceli zapalovať kanistrom auto vyšetrovatelky alebo kopať ženu do pohlavných orgánov a podobne. To je obrovská...”

Dominik Papala, moderátor: „Odkiaľ máte obrovské informácie, pán Blaha?“

Ľuboš Blaha: „Tieto informácie mám z legálnych nahrávok, ktoré...”

Dominik Papala, moderátor: „Ktoré ste získali.“

Ľuboš Blaha: „Ktoré sme získali.“

Dominik Papala, moderátor: „Odkiaľ?“

Ľuboš Blaha: „Akým spôsobom neviem, však to vám musí povedať Robert Fico. Pravdepodobne...”

Dominik Papala, moderátor: „Pozvanie má, takže v budúcom roku.“

Ľuboš Blaha: „... nejakým spôsobom pristáli na stole, šak takto sa to deje, ale pravdou je, že toto je legálna nahrávka, ktorá bola vytvorená na základe súdneho príkazu, a to odpočúvanie tzv. Čurillovcov bolo maximálne v súlade so zákonom. A teraz sa dostalo von, tak isto ako v minulosti médiá zverejšňovali rôzne iné nahrávky. Spomeňte si na to, ako nelegálne nahrávali Roberta Fica, keď si vymysleli, že...”

Dominik Papala, moderátor: „Myslíte tú chatu? Tú, tú, tú...”

Ľuboš Blaha: „(nezrozumiteľné) chatu, áno, že zrazu tam potrebovali mať nahrávacie zariadenie kvôli pytlíakom a kvôli tomu, že sa tam krájajú jelene, tak zhodou okolností tam bol Robert Fico. Tak takýmto spôsobom sa dostali tieto nahrávky von. Média ich uverejšňovali alebo ich veľké časti, tam to nebol problém. Ale v prípade, že máte jasný dôkaz pri legálnej nahrávke, kde vyšetrovali týchto Čurillovcov.”

Dominik Papala, moderátor: „Tak definujeme si, čo je to legálna nahrávka.”

Ľuboš Blaha: „Že súd to odobrí, že súd vám to odobrí a odobrí vám to na základe dôvodov, ktoré neboli klamlivé, ktoré boli úplne reálne. Vyšetrovanie Čurillovcov bolo postavené na pádných dôvodoch. Čurillovci zneužívali svoju právomoc. Vyzerá to tak, že si vymýšľali trestné činy len pre to, aby mohli kriminalizovať opozíciu. A to bol aj ten slávny prípad Roberta Fica, kedy za to, že povedal pravdu o daňových podvodoch Igora Matoviča a Andreja Kisku ho chceli strčiť do väzby a na 15 alebo 20 rokov do väzenia. Len pre to, že ste povedali pravdu. A oni si vytvorili taký konštrukt, že no to je vlastne zločinecká skupina, pokiaľ ste predseda vlády a nominujete nejakých úradníkov, tak to je zločin, to je zločinecká skupina, to je nejaká mafia, alebo neviem, ako to nazvali. Čo je samozrejme absurdné a zhodil im to zo stola Maroš Žilinka. No a teraz tu máte situáciu, že kvôli tomu, že si Maroš Žilinka robí svoju robotu, lebo to je taký absurdný právny paškvil, čo vytvoril Lipšic a jeho partia, že to musel zmiesť zo stola. Tak len kvôli tomu ho teraz naháňajú, dokonca sa z Európskeho parlamentu ste tu mali včera pani Sofiu Veldovú. To je holandská bývalá tlmočnica, ktorá vyštudovala stredovekú filozofiu alebo stredovekú históriu a na základe toho sa teraz pasuje do role právničky, ktorá poučuje Maroša Žilinku a odkazuje mu, že by takéto veci nemal robiť. Veď to je absurdné, že sa tu... (nezrozumiteľné)”

Dominik Papala, moderátor: „Maroš Žilinka obhajuje paragraf 363, čo sa týka pána, vášho predsedu, pána Roberta Fica. Veľa ľudí to kritizuje, že... že opäť použil paragraf 363. Sú ľudia, ktorí sú proti, alebo teda ktorí sú za zrušenie paragrafu 363.”

Ľuboš Blaha: „Pán moderátor, paragraf 363 bol použitý aj v prípade Moniky Tódovej. Vtedy som nepočul, že by niekto kričal.”

Dominik Papala, moderátor: „V akom, v akom prípade?”

Ľuboš Blaha: „Monika Tódová, tuším, že vtedy obvinil alebo stíhaná za to, že prezradila identitu tajného svedka. To bol tuším pán, zabudol som teraz to meno, bývalý novinár, ktorý.”

Dominik Papala, moderátor: „Tak potom asi tajný nebol, keď o ňom Tódová vedela.”

Ľuboš Blaha: „Veď toto, toto, to sú tie veci, za ktoré bola stíhaná a bola 363-kou oslobodená. To isté platí o pánovi Grendelovi. To bol ešte prípad počas vlády Smeru. Takisto bol oslobodený 363-kou. Takých prípadov je viacej. Vtedy nikto nekričal. 363-ka je nástrojom generálneho prokurátora na to, aby dohliadol na to, že bude proces vyšetrovania zákonný. Vy nemôžete jednoducho ako policajt alebo ako vyšetrovateľ ako NAKA porušovať zákony a vymýšľať si nezmysly. Lebo potom máte obrovskú moc nad životom človeka, veď toto spravili, povedzme, Milanovi Lučanskému, že si vymysleli nejaké nezmysly. Dokonca ešte aj, keď si pozriete jeho prípad, tak pán Kysel, ktorý bol dozorujúcim vyšetrovateľom, respektíve prokurátorom v tomto prípade, tak keď dával návrh na väzobné stíhanie pána Milana Lučanského, tak sudkyňa Záleskej tam vyslovene klamal, že Lučanského rodina majú nejakú haciendu na Floride, kam môže teraz Milan Lučanský utiecť a treba naňho dať útekovú väzbu. Pritom to bola lož, lebo on už dávno žiaden bytík, lebo nešlo o žiadnu haciendu, ale bol to malý bytík, mali apartmán niekde na Floride, ale dávno ho už predala rodina Lučanských, už ho nevlastnila. Čiže oni vyslovene klamali, len aby ho dostali do väzby a ja sa pýtam. Prečo ho tak silne, silou mocou chceli dostať do väzby v Prešove, ďaleko od Bratislavy, kde býval? Prečo tam potom bol za... za veľmi záhadných okolností dobytý? Lebo asi nikto neverí verzii o tom, že sa potkol o papuču a potom mal zranenie ako po obrovskej bitke pelendrekmi. A prečo sa preboha, akože zasamovraždil, keď dobre vieme, že keď sa udusíte uškrténím, tak musíte mať na krku škrtiacu ryhu a Milan Lučanský ju podľa prvej pôvodnej pitvy nemal, a potom rýchlo urobili druhú dodatočnú pitvu, kde ju odrazu našli. Je tam obrovské množstvo podozrení a ja Vám len toľko viem k tomu povedať, že takisto ako väčšina Slovákov

neverím tomu, že spáchal samovraždu a som presvedčený, že išlo o vraždu, že Milana Lučanského sa potrebovali zbaviť, pretože bol nepohodlný a veľmi veľa vedel aj o špinavostiach, ktoré páchal Daniel Lipšic, ale to... (nezrozumiteľné)“

Dominik Papala, moderátor: *„Tak ja si pamätám na súdny proces, kedy...kedy Milan Lučanský odsúdil alebo teda keď bol pán Mikuláš Černák poslaný na doživotie a on mu do očí povedal, Mikuláš Černák práve Milanovi Lučanskému, že keď sa raz dostanem von, tak ťa zabijem. Toto sú slová, ktoré... ktoré citujem teda z od pána mafiána Černáka a...“*

Ľuboš Blaha: *„Ja si ešte pamätám...“*

Dominik Papala, moderátor: *„...on bol vlastne, ak sa nemýlim, je to aj verejná informácia. Ja som sa ku tomu dostal celkom verejne na základe vlastných zdrojov informácií a legálnou činnosťou, že Mikuláš Černák bol na dva dni prevezený do Prešova práve v tých dňoch, kedy zomrel Milan Lučanský, takže...“*

Ľuboš Blaha: *„Ja si ešte pamätám na slová Mikuláša Černáka alebo status alebo čo to bolo, kde vyjadril veľkú podporu Igorovi Matovičovi a hnutiu OĽaNO ešte pred voľbami v roku 2020, čo veľa napovedá o tom, že aký vplyv mohol mať tento pán aj na tento vývoj. Ja teraz nejdem nejakým spôsobom to ďalej rozvíjať. Toto musí byť jednoducho vyšetrené. Musí to byť objektívne vyšetrené a celkom otvorene treba povedať, že režim, ktorý zlikviduje opozičného predstaviteľa, akým bol Milan Lučanský, tak asi nemôže spravodlivo a objektívne vyšetriť jeho vraždu, čiže to čo dneska rozprávajú predstavitelia tohto režimu, že teda bol zasamovraždený, že si sám vylúpol oko a podobné nezmysly, tomu jednoducho nikto neverí, a keď príde nová vláda, je nevyhnutné opätovne objektívne, aj konečne vyšetriť jeho vraždu a myslím si, že to by mala byť jedna z našich hlavných priorít.“*

Dominik Papala, moderátor: *„Opäť sme sa pred malou chvíľou dostali ku pani investigatívnej a údajne nezávislej novinárke, Moniky Tódovej, keď si spomenieme na šťastne-nešťastnú tlačovku Mariána Kočnera z roku, ja neviem, možno 5-6 rokov dozadu, tak Monika Tódová spolu s Eduardom, taktiež z Denníku N, nespomeniem si teraz meno. Korda, Korda, pán Korda, Eugen, Eugen Korda. Tak s pánom Kordom tam teda veľmi vyhlasovali na tej jeho tlačovke, ako oni nie sú nikým platení, ako sú nezávislí a neviem čo, a popritom máte dve nehnuteľnosti v Bratislave. V dvoch luxusných lokalitách Bratislavy, ktoré sa môžu pohybovať okolo 1,5 až 2 milióny eur, tak...“*

Ľuboš Blaha: *„Viete, ja sa vždy pýtam na vlastnícke pozadie týchto médií, že odkiaľ tie peniaze plynú zhruba, aspoň oficiálne, a keď sa pozriete, kto tieto korporátne alebo liberálne média financuje, tak je to väčšinou buď nejaká finančná skupina alebo je to povedzme firma Eset, alebo jej vlastníci, to je v prípade Denníka N. V prípade televízie JOJ je to, povedzme, vlastníci sú.“*

Dominik Papala, moderátor: *„Penta.“*

Ľuboš Blaha: *„Skupina J&T, J&T.“*

Dominik Papala, moderátor: *„J&T, ale aj Penta tam má.“*

Ľuboš Blaha: *„Penta, myslím, že zase bola v tých bulvárnych médiách zaangažovaná dlhé roky. Vlastnila SME.“*

Dominik Papala, moderátor: *„News and Media Holding, áno.“*

Ľuboš Blaha: *„Potom máte, potom máte Sorošovu nadáciu, ktorá vlastní denník SME dneska, a takto keď sa... keď odкрývate to pozadie vlastnícke, tak zisťujete, že to sú väčšinou finančné skupiny a firmy, ktoré majú mimoriadne veľa peňazí, tým pádom záujem na udržiavaní tohto liberálneho kapitalizmu, alebo tohto neoliberalného modelu, zároveň ako v prípade Esetu tam cítite to prepojenie na Spojené štáty americké, a keď sa pozriete aj na názory tých jednotlivých vlastníkov Esetu, či už je to pán Trnka, ktorý má navyše aj mimovládku Zastavme korupciu. Či už tam máte ďalšie mená týchto... týchto pánov vlastníkov Esetu, tak to sú ľudia, ktorí sú dramaticky slniečkarskí, liberálni, proamerickí, nenávisní voči Rusku a podobne. A títo páni potom určujú, akým spôsobom sa bude vyvíjať slovenská tlač a slovenské média, no a potom pochopiteľne sa Robert Fico neustále kritizuje, dokola je kritizovaný Smer a akákoľvek ľavicová myšlienka. Samozrejme mňa považujú za démona, za číre zlo a nepozvú ma nikde do médií. To je úplne logické.“*

Dominik Papala, moderátor: *„Ako dobre, že tu máme Rádio Frontinus, a potom sa pozriete na vlastnícke... potom sa pozriete na vlastnícke pomery Rádia Frontinus a zistíte, že to vlastní dve fyzické osoby a dvaja páni, ktoré... ktorí nie sú pod žiadnou finančnou skupinou, pod žiadnou politickou stranou.“*

Ľuboš Blaha: „Dneska nájdete pravdu už iba na alternatívne a práve pre to, čo hovorím, pretože alternatívne médiá nevlastnia takéto obrovské finančné skupiny ani oligarchovia, a práve pre to tam ešte môže byť sloboda a pravda. Nikde inde ju už nenájdete.“

Dominik Papala, moderátor: „Asi to tak bude a to sme radi. (smiech) Pán Blaha, teraz prejdeme na zopár takých stručnejších otázok a prejdeme po pesničke na telefonáty poslucháčov. Pýtam sa to každého jedného hosťa. Pán Blaha, koľko máme pohlaví? Lebo ja neviem.“

Ľuboš Blaha: „Dve.“

Dominik Papala, moderátor: „Vážne? A aké, lebo ja že máme aj ono, oni.“

Ľuboš Blaha: „Tak ono v Bruseli každý týždeň vymyslia zhruba 50 pohlaví a potom sa sme povinní ako v guberniách vraj, odrapotávať tie ich pohlavia. Dokonca máme najnovšie, ja som sa dozvedel, že ľudí, ktorí sú, že nebinárni, ktorí dokonca nielenže...“

Dominik Papala, moderátor: „Oni nevedia, čo sú.“

Ľuboš Blaha: „Oni nevedia, či majú pohlavie alebo aké majú pohlavie.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno, oni nevedia, aké majú pohlavie, nevedia de facto, čo sú.“

Ľuboš Blaha: „Čiže, asi by bolo dobré im dať nejaké záchody špeciálne, aby mohli teda, keď sú takí zmätení pred tým mužským a ženským, aby mohli ísť do toho tretieho. Potom štvrtý záchod by mali mať transsexuáli, lebo to je tiež špeciálna kategória. Piaty záchod by sme mohli vymyslieť tiež ešte pre nejakú ďalšiu kategóriu.“

Dominik Papala, moderátor: „Takže koľko máme teda pohlaví?“

Ľuboš Blaha: „Toto je... toto je tá absurdita, že tu sa už robia z takýchto, s prepáčením hovadín, politické témy. Slovensko je naozaj na pokraji, ale kompletného zmrazenia, vypnutia. Ľudia nemajú peniaze na nič. My musíme, preboha, riešiť chlebové témy a tu sa neustále aj prostredníctvom liberálnych médií a liberálnych mimovládok pretláča tento dúhový diskurz, že tu riešime LGBTI, plus, mínus, krát, deleno.“

Dominik Papala, moderátor: „Kosínus, sínus, kosínus sme zabudli dodať ešte.“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Koho toto ešte zaujíma na Slovensku? Ako naozaj budme... budme féroví k ľuďom na Slovensku. Tak poďme za prvé zrušiť sankcie, pretože kvôli sankciám sa im znižuje životná úroveň. Sankciám proti Rusku, ktoré v skutočnosti ničia Európu. Poďme...“

Dominik Papala, moderátor: „V akom slova zmysle ničia Európu?“

Ľuboš Blaha: „Tak stačí sa pozrieť na to, že európsky ekonomický model je postavený na lacných energiách z Ruska. Celá nemecká ekonomika, ktorá tlačí Európu dopredu je postavená na lacných energiách z Ruska a bez toho je globálne nekonkurencie schopná. Teraz Nemecko a celá Európa sa odrezáva a už de facto odrezalo od ruského plynu a ruskej ropy. Tým pádom bude kupovať drahú, americkú LNG plyn a ropu niekde z arabských krajín, alebo z Nórska dramaticky drahšie. Tým pádom sa predražujú jej výrobky. Navyše ten dopyt, ktorý bol vytváraný v globálnej ekonomike voči nemeckým výrobkom a európskym výrobkom, bol najmä v Číne, v Čínskej ľudovej republike. Tam sa opäť odrezávame. Kopeme do Číny kvôli ľudským právam, vymýšľame si tu rôzne ideologické nezmysly. Tým pádom aj Rusko, aj Čína ako dva základné predpoklady pre ekonomické fungovanie Európy sú odrezané. Čo chce Európa robiť? A to dneska vidíte. A teraz ja nehovorím o svojich názoroch. To dneska vidíte aj v článkoch The Economist, čo je neoliberálny britský denník, ktorý nenávidí Rusko a miluje neoliberálny kapitalizmus, a napriek tomu hovorí, že Európa ide, s prepáčením, veľmi zlým smerom, pretože si absolútne podkopala základy svojej ekonomiky tým, že zaviedla sankcie proti Rusku, aj keď samozrejme, ekonomisti tie sankcie obhajujú, lebo tiež ideologicky nenávidí Rusko, ale ekonomicky to nesedí. Amerika samozrejme vyrehlená, Amerika sa smeje, lebo za prvé oslabuje svojho konkurenta, ktorým je Európska únia. Za druhé ovláda teraz, energeticky ovláda, už nielen vojensky, ale aj energeticky ovláda Európu. Európske firmy, ktoré majú rozum odchádzajú z Európy a idú do Ameriky, pretože tam budú mať oveľa lacnejšie energie, a tým pádom sa sype celá Európa. Ja sa pýtam z pohľadu slovenského občana. To toto chceme dopustiť? Šak ekonomicky nás to položí, sociálne nás to položí. Vymrzneme tu, lebo... a to je veľmi dôležitá otázka, to by som tiež chcel zdôrazniť, tak kvôli sankciám proti Rusku dramaticky zdražuje energie v celej Európe. Európska únia vyrátala, že stotisíc ľudí zomrie kvôli tomuto zvyšovaniu cien energií v Európe. Len za tento rok. Stotisíc ľudí, najmä seniorov a tých najchudobnejších, ktorí si nemôžu dovoliť kupovať energie za drahšie peniaze. Takže u nás v Európe zomrie 100-tisíc ľudí, čo je pomaly viacej, než zomrelo na Ukrajine v konflikte s Ruskom a my teraz máme takto platiť...“

Dominik Papala, moderátor: „Nie je to vojna?“

Ľuboš Blaha: „Veď to je absurdné. Jaj, dobre, je to vojna, ale teraz... nie je to naša vojna. Je to vojna regionálna medzi Ukrajinou, Ruskou federáciou alebo presnejšie medzi Spojenými štátmi americkými, ktoré využívajú Ukrajinu ako svoje proxy a bojujú takto s Ruskou federáciou. Dotujú tam zbrane, posielajú tam všetko, čo majú a my slovenská vláda, aktuálne teda naša aktuálna odchádzajúca vláda tam, samozrejme veľmi rada posielala zbrane, lebo vďaka tomu má krytie od Spojených štátov amerických a môžu tu robiť tieto nezmysly, ktoré robia. No ale toto nie je naša vojna, preboha. Takže my musíme samozrejme bojovať za mier. Musíme sa snažiť usilovať sa o to, aby čo najskôr sa došlo k nejakému mierovému usporiadaniu, ale hlavne nemôžeme teraz kopat' do Rusov. Šíriť tú nenávisť, ktorá má až rasistické parametre, veď to vidíme, voči ruskému národu. To myslím si, že keď si spomenieme na to, čo hovorili nemeckí nacisti o Rusoch a Slovanoch, tak to je veľmi podobné tomu, čo dneska hovorí západ o Rusoch a Slovanoch. A toto nemôžeme dopustiť. Všet' to je. Ruský národ nás oslobodzoval v Druhej svetovej vojne. Je priateľský národ. A mali by sme si ho vážiť a rešpektovať, a keď samozrejme vidíme, že robí chyby, tak pome o tom diskutovať, ale nie je možné, aby sme tu šíрили takúto rasistickú nenávisť a musíme zrušiť sankcie nie preto, že by sme tým pomáhali Rusom, všet' tí Rusi si diverzifikovali svoju výrobu. Oni teraz posielajú ten plyn a tú ropu do Číny, do Indie za dobré ceny, čiže im ešte rastú zisky a my si tým sami škodíme, kvôli nám samým musíme zrušiť tieto sankcie, aby sme zvládli sociálnu, ekonomickú a energetickú situáciu a krízu v Európe a na Slovensku.“

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, moja posledná otázka do tohto vstupu a prejdeme na telefonáty poslucháčov. Ste za to, aby každý jeden poslanec bez ohľadu na to, či je v koalícii alebo v opozícii prechádzal pravidelne psychotestami, drogovými testami, aby každé ráno fúkal?“

Ľuboš Blaha: „Viete, ono na jednej strane to môže dehonestovať a ponižovať ako najvyššie štátne orgány, keď...“

Dominik Papala, moderátor: „Vážne? Policajti každé ráno, keď prídu do roboty, musia povinne fúkať. Vojaci tiež.“

Ľuboš Blaha: „Áno, ale ono by sa malo očakávať, že tam by mal byť výkvet, elita národa, šak tak to zvykne byť alebo zvyklo byť v minulosti, len žiaľ a máte asi pravdu, v postmatovičovskej ére sa už ľudia celkom oprávnené pýtajú, že keď do parlamentu mohli dôjsť takéto kreatúry, ako je Igor Matovič, ktorý zjavne nie je duševne spôsobilý, keď tam na čele parlamentu môže byť Boris Kollár, ktorý pochádza z mafiánskeho prostredia, ktorý robil štartéra nejakému mafiánovi Steinhübelovi a podobne, keď tam máte ľudí, ako je Richard Sulík, ktorý ako existujú podozrenia, že teda si chodil kupovať ten kolagén v úvodzovkách a veľmi rád, že ho často svrbí nos a podobne, čiže toto naozaj potom ľudí máta.“

Dominik Papala, moderátor: „Tých tam je viac, ktorých často svrbí nos, ale...no.“

Ľuboš Blaha: „Ale ja si stále... ja si stále hovorím, že... že, preboha, toto by chcel Ľudovít Štúr? Toto by chceli tí naši dejatelia, ktorí bojovali za slovenskú suverenitu a svojbytnosť, aby sme tu mali nejaké vznešené parlamenty, vznešené vlády, vznešených hlavy štátu a potom tam máme aktivistku skládkovú a podobne. Toto by chceli? Nepríde mi to ešte akože vhodné, že poďme takto dehonestovať tieto úrady, šak to musí byť naozaj výkvet, elita a ja viem, že nie je, že tam máte takých primitívov a taký intelektuálny planktón, ako je Pročko, Šudík a podobne, ale... ale napriek tomu ja pevne verím, že vo voľbách sa už ľudia konečne rozhodnú, aby posielali do politiky ľudí, ktorí sú múdri, ktorí sú vzdelaní, ktorí sú skúsení, ktorí majú nejakú životnú múdrosť, nejaké životné skúsenosti a my v Smere na toto veľmi dbáme.“

Dominik Papala, moderátor: „A sú odborníci, úradnícka vláda, nie?“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Hej, nestrašte. Toto je naozaj dobrá otázka, možno na záver tejto... tejto prvej časti, že či tu hrozí alebo nehrozí úradnícka vláda Zuzany Čaputovej, lebo viete, technicky to možné je. Technicky je možné, že Zuzana Čaputová ako prezidentka teraz odvolá vládu Eduarda Hegera. On napokon je naozaj plne závislý od rozhodnutia hlavy štátu v tejto chvíli, oni sú odvolaní ako vláda a ona ho môže kedykoľvek dať dole z klinca, ale ona sama podľa mňa, to je čisto politologický názor, by išla proti sebe a páchala by politickú samovraždu, pokiaľ by tu v čase maximálnej, extrémnej krízy, akú tu máme, kedy ľudia potrebujú pomoc, by išla do úradníckej vlády bez podpory parlamentu a ona nemá podporu v parlamente. Tam by ju možno podporili 20-30 tí liberálni alebo neoliberálni poslanci okolo SaS-ky a zopár tejto Budajovo krídla slávnej OĽaNO. To by bolo všetko. Čiže tým pádom ona nemá žiadnu podporu a ona by išla do úradníckej vlády s tým, že ľudia očakávajú pomoc a ona by im ju nevedela

doručiť. A na čo by to robila, preboha? Rok pred prezidentskými voľbami. Všetkým by zrazu prevzala zodpovednosť za niečo, čo by nemohla ani len riešiť a za niečo, čo by ani nevedela riešiť, lebo ona je celkovo diletantská, neschopná. Čiže z tohto hľadiska, ja teraz nemám nejaké veľké ilúzie o jej kapacite intelektuálnej, ale má svojich poradcov z Argentíny. Teda nemôžem povedať z ktorej krajiny, tak hovorím tomu Argentína pracovne. Má svojich poradcov z tejto ambasády, ktorí jej asi veľmi jasne vysvetlia, že pani prezidentka, Suzan, nemôžeš teraz vládnuť.“

Dominik Papala, moderátor: „V Argentíne sa povie Suzan?“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Áno no, nemôžeš teraz vládnuť, nemôžeš teraz zobrať úradnícku vládu, nemáš teraz na to mandát, nemáš na to legitimitu, keby to predlžovalo, keby sa to takto predlžovalo, neboli by predčasné voľby, tak by ti to škodilo a ľudia by sa pýtali, preboha, ty si si uzorpovala moc, na ktorú nemáš žiadne oprávnenie, takže z tohto hľadiska áno. Technicky ústavne to možné je, treba povedať ľuďom, ale tak Matovič, tak Sulík, a tak Čaputová, ako traja najdôležitejší aktéri tejto krízy a frašky, ktorá sa tu na Slovensku deje, by z tohto vyšli ako absolútni politickí lúžri a už by ich ani naozaj nevolili ani ich vlastné psy.“

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, ďakujem vám veľmi pekne za prvú časť debaty. My pokračujeme po pesničke. Toto je Michal Varga a Marián Greksa a skladba Aj ja som Slovensko.sk. A vy môžete telefonovať na 0417633333. Prijemné počúvanie.“

Hudobná zložka

Dominik Papala, moderátor: „Deväť minút po deviatej. Počúvate aj naďalej frekvencie Rádia Frontinus a politickú reláciu a komentáre Debata na telefón a nezabúdajte na to, že aj váš názor nás zaujíma, rovnako ako názor vás poslucháčov, a rovnako ako názor nášho politického hosta. Dnes je ním, podpredseda stany Smer-SD, pán Ľuboš Blaha. Pán Blaha, dobrý deň ešte raz.“

Ľuboš Blaha: „Ešte raz ďakujem pekne za pozvanie.“

Dominik Papala, moderátor: „A neni dobrý, ale a dobrý deň, máme prvého poslucháča v éteri. Nech sa páči.“

Poslucháč: „Dobrý deň prajem, vítam vás, pán Blaha. Vo všetkom, vo všetkom máte pravdu. Ja ani neviem, čo Vám teraz mám, aké otázky klásť, ale otázku Vám kladiem, že urobte zákon, zmeňte zákon, aby zmizli nálepky pri starostov, primátorov, pri poslancov, nezávislý. Vysvetlite mi pojem nezávislý, nezaradený poslanec, ktorý nemá program, nie je to ani ryba, ani rak. Ďalej mi vysvetlite slušné Slovensko. Čo je to, aký pojem, ktorým stále sa oháňa Šeliga. A vysvetlite mi aj pojem demokracia teraz. Poslanci sa zaoberajú takými nezmyslami, ale by sa mali zaoberať zdražovaním potravín, ktoré je to neúnosné, zvýšením platov zamestnancom a zvýšením dôchodkom. Pýtam sa, dokedy sa bude hovoriť o vražde Kuciak a Kušnírová? Táto vláda na čele Kolík... na čele Kolíkovej, ktorá je zodpovedná za smrť Lučanského. Rada by som sa dožila, aby bola korupčná vláda sedela v base táto. Dokedy sa budú chodiť cez hranice Ukrajinci, už tritisíc, už až na sedemnášť tisíce denne Ukrajincov na Slovensko. Budú sa tu hriať zadarmo? Bývať, jesť a Slováci budú hladovať, mrznúť? Čo je to za demokracia? Remišová hovorila o modernom, úspešnom Slovensku. Zabudla povedať, že sme kolóniou Ameriky. A každá líška chváli chvost. Stále rozpráva o 363-ke, o prokurátorovi pánu Žilinkovi, ale nepočula som hovoriť o špeciálnom prokurátorovi Lipšicovi, ktorý sa dostal do tejto... do tejto funkcie podvodom, kde mu pomohol Krajniak. Je to korupcia alebo spravodlivosť? Ja neverím. Z druhého súdka to zoberieme, že keby Rusi trýznili deti. Ja môžem povedať, že to robia Benderovci, Vasilovci, ktorí sa nachádzajú na Ukrajine. Vysvetlite mi, pán Blaha, že Rusi ostreľujú ukrajinské mestá, dediny a bolo zabitých tri, štyri ľudia. Ako je to možné? Vojna je zlá, nie je to naša vojna, tak ako ste to povedali. Túto vojnu predlžuje Amerika, ktorá vyhovuje aj Uršule v Európskej únii. Tá by mala odísť, ako to povedal bývalý premiér Berlusconi. Tá by tam už nemala čo byť, lebo je hrobárom Európskej únie. Hanba Šipošovi, hovorí o tom, bývalý veľvyslanec, ako sa..., Weiss, že čo ako sa on prejavil aj s Matovičom pri odvolávaní vláde, že táto vláda nemá tam čo robiť. Je len z cesty, zobratí sú ľudia, riadiť tento štát nevedia a Slovensko doviedla celá táto vláda do biedy, ktorá tu nebola za tridsať rokov, nie Nežnej revolúcie, rozkrádacej revolúcie, pán Blaha. Čo poviete na to Lipšica? Je to vysoká politika, ktorá obviňuje SIS-ku, ktorá sa musí brániť a on, to je z jeho dielne 363-ka. No, ešte by som sa chcela povedať, že 90 % obyvateľov neverí tejto ich už pravicovej minulej vláde, lebo teraz vláda konečne padla. Sme si vzdychli, lenže... lenže on sa bude pomstiť, majte sa na pozore, pán Blaha a celá táto ľavicová strana, lebo on sa bude pomstiť a vy ešte z toho vyjdete

fiaskom. No, ja neviem, čo ešte k tomu by som sa mala dodať. Len toľko a dbajte na to, aby tí ľudia žili dôstojným životom. Ďakujem.“

Dominik Papala, moderátor: „Ďakujem pekne za váš telefonát. Pán Blaha, bolo tam toho viac než dosť tak.“

Ľuboš Blaha: „Ďakujem veľmi pekne. Pani mi hovorila v mnohých veciach zo srdca a možnože by som reagoval na niektoré jej návrhy, námety, poznámky. Začnem od konca, keď hovorila o novembri 89. Ja považujem naozaj 17. november za podvod na občanoch. Sľubovali slobodu a demokraciu a zobrali nám sociálne istoty, ale dneska nám berú aj tú slobodu, aj tú demokraciu. Odrazu nemôžete povedať svoj názor, odrazu vypínajú opozičné weby, opozičné médiá a odrazu kriminalizujú za ľudí iný... iný postoj. Čiže už aj tá sloboda a demokracia zjavne nie je to, čo sľubovali a nadávajú neustále na komunistov, no za socializmu sa stavali byty, stavali školy, škôlky, cesty. Ľudia mali robotu, ľudia mali bývanie, ľudia mali sociálne istoty a dokola nadávame, že ale nemali slobodu a demokraciu. A neska ju máme? Neska keď tu vládnu oligarchické strany, keď tu všetko riadi americká ambasáda, keď sa tu kompletne celá ekonomika rozobrala nadnárodným korporáciám? Keď nám berú suverenitu dokonca ešte aj schválili obrannú dohodu so Spojenými štátmi americkými, ktorá je ekvivalentom pozývacieho listu. To znamená, oni sem narvali americké vojská proti vôli slovenským občanom a Čaputová to ešte aj v rekordnej rýchlosti podpísala. Toto všetko len potvrdzuje to, že išlo o obrovský podvod a musíme ľuďom vrátiť naozaj späť vieru. Späť vieru v náš štát, v to, aby sme tu mali sociálnu spravodlivosť, solidaritu, aby tu bola opäť národná suverenita a to bude náš cieľ. K tomu, čo pani poslucháčka hovorila o vojne na Ukrajine. Viete, toľko vojnovej propagandy sa tvrdí a neustále nás tu zamorujú informáciami o tom, čo všetko pácha ruská armáda a pani veľmi správne hovorí, no tak keby ruská armáda chcela teraz bombardovať ukrajinské mestá a teraz obytné štvrte a podobne, tak by tam zomierali tisíce, možno desaťtisíce ľudí, ale to sa nedeje. Oni bombardujú iba energetickú infraštruktúru a presne sa hovorí, tam zomrie traja ľudia, tam zomrú štyria ľudia. Je to obrovská tragédia, ale potom tvrdiť, že ruská armáda pácha nejaké zverstvá, tak asi by ich páchali, aj v prípade bombardovania tých miest, čiže to nedáva zmysel, to je nelogické, a napokon si aj pamätáme všetky tie nezmysly a lži, ktoré tu šíri aj slovenské liberálne médiá, že vraj znásilňovali ruskí vojaci ukrajinské ženy, čo sa potvrdilo potom, že tá ombudsmanka si to potom celé vymýšľala na Ukrajine. Potom sa tu tvrdilo, že na tom Hadom ostrove, že tam vystrieľali zlí Rusi tých hrdinských Ukrajincov a potom sa zrazu hrdinskí Ukrajinci, tí mŕtvi, našli veselí a živí niekde v nemocnici v Rusku, a potom ich poslali na Ukrajinu. Čiže zase sa ukázalo, že to sú lži. Preto vojnovej propagande netreba veriť, čo mňa osobne znepokojuje, to akým spôsobom sa momentálne stavia Zelenského režim, ukrajinský režim k fašizmu. Veď na to musíme, preboha, upozorňovať, že oni napríklad teraz rozhodli, že symboly SS-ácke, nacistickej divízie Galizien, divízie Halíč, ktorá plienila ešte aj na Slovensku, ktorá tu vraždila ľudí a potláčala Slovenské národné povstanie počas druhej svetovej vojny, tak tie symboly vraj nie sú fašistické. A oni tam stavajú sochy Suševičovi, čo bolo jedno nacistické monštrum, ktoré vraždilo ako na bežiacom páse, však to boli desiatky tisíc vojakov.“

Dominik Papala, moderátor: „Horšie ako Stefan Bandera.“

Ľuboš Blaha: „Desiatky židov. Stefan Bandera to isté. Veď to bol líder práve tej ukrajinskej, tej ich nacionalistickej armády, ktorá tu zabíjala. To nebolo také obyčajné zabíjanie. Veď si pozrite aj film Volyň, kde tam malé deti hádzali o stenu, kde tam sťahovali ženy z kože a podobne. To bolo mučenie nepredstaviteľných rozmerov, a teraz toto sa obhajuje na Ukrajine. Keď bol prieskum pred pár mesiacmi, že koľko Ukrajincov vyjadruje sympatie k Banderovi, tak to vyšlo cez 80%. Toto je dneska Ukrajina. A my sa máme tváriť, že...“

Dominik Papala, moderátor: „Tak majú ho za národného hrdinu, tak to ako keby sa nás niekto opýtal, že či vyjadrujeme sympatie k Jánošíkovi.“

Ľuboš Blaha: „A my tu máme teraz... my tu máme teraz nenávidieť Rusko za to, že sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo, ktoré tam po roku 2014 masakrovali takíto Banderovci? Že treba vidieť aj ten druhý pohľad. Ja nehovorím, že tá vojna je správna, vojna je vždy zlá, ale tá a to hovoril pápež, zase to nehovorím ja, pápež, že Rusko bolo dohnané tými štekmi tých psov NATO, či aký výraz on použil. To znamená NATO tlačilo to Rusko do vojny a toto je americko-ruská vojna a ...“

Dominik Papala, moderátor: „Na druhej strane ale pápež povedal, pápež povedal, že máme šetriť na darčekom a máme darovať Ukrajincom peniaze a poslať nejaké prostriedky na Ukrajinu, takže pápež hovorí raz tak, raz tak.“

Ľuboš Blaha: „Ja som presvedčený, že Slováci... Slováci budú dávať darčeky svojim deťom, a že my by sme si mali v prvom rade chrániť naše národné záujmy a že Slovensko by malo byť na prvom mieste. A tu zase zareagujem na to, čo pani hovorila. Táto vláda tu dokola rieši iba Ukrajincov. Prezidentka Čaputová ako keby bola prezidentkou Ukrajiny, ako keby bola Zelenského hovorkyňou. Všet už, preboha, sa starajme o Slovákov. Neuveriteľné zdražovanie. O 30% išli ceny hore potravín, o 16% išlo benzínu alebo bývania. Ved' tí ľudia už...“

Dominik Papala, moderátor: „Teraz to trochu kleslo.“

Ľuboš Blaha: „Teraz nema... a tí ľudia nemajú z čoho platiť tie účty.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno. Tá PHM-ka.“

Ľuboš Blaha: „A ja už naozaj keď už počujem, že podme trepotiť tými ukrajinskými vlajčkami a pomáhajme tým Ukrajincom a potom vidím v tej Bratislave, jak tam chodia na tých BMW-čkách, tak si hovorím, už naozaj nebláznime. Slovensko je jeden do veľkej miery relatívne chudobný národ, kde ľudia potrebujú pomoc štátu. Potrebujú, aby sme im dávali... pomáhali pri zdražovaní, aby sme pomáhali z hľadiska zdravotnej starostlivosti, z hľadiska dôchodkov a podobne. A tu dokola počúvam Ukrajina, Ukrajina, Ukrajina. No tak podme hovoriť o mieri na Ukrajine, lebo to je jediné riešenie a nie že zbrojiť, zbrojiť, aby tá vojna bola do nekonečna. A komu to prospeje? Európska únia, ako som už spomínal, ekonomicky kolabuje, padá. Slovensko spolu s ňou. Slovensko je dneska závislé od nemeckej ekonomiky. Toto nemá žiadne iné východisko ako je mier, preto musíme za každú cenu bojovať za mier. Pani hovorila ešte veľmi veľa ďalších vecí, to mohol by som hovoriť ešte veľmi dlho, ale asi dáme priestor pre ďalšieho poslucháča.“

Dominik Papala, moderátor: „Podme ku ďalšiemu poslucháčovi. Poslucháč nám spadol z linky, počkáme na ďalší telefonát. Skúsme alebo teda skúste aj vy telefonovať, tí, ktorí telefonujete každú nedeľu, skúste skôr napísať sms-ku a email a tí, ktorí ste sa doteraz možno niekoľko týždňov nedovolali, tak máte možnosť sa dovolať. Dobrý deň, ste v éteri, nech sa páči.“

Poslucháč: „Dobrý deň, Jozef pri telefóne. Ja vás zdravím obidvoch. Viete, keď chcem sa dostať do Trenčína, tak čakám na autobus a bežím do toho Trenčína, tak je to aj k vám dovolať sa. Chytím, dovolám sa a kto sa nedovolá, buď nevolá alebo proste oné, lebo ja som ten z tých, že sa snažím dovolať, ale to je vedľajšie. Ešte minule to vás hanili ohľadne toho, už slniečkarom to vadí, lebo to máte rádio, ste poslední, ktorým ľudia sa môžu vyjadriť a toto im nesmierne vadí. Ale iné som chcel. Pán Blaha, chcem vám pripomenúť, tá... tá pani Tódová, ten novinár sa volal Peter Tóth, to je po prvé. Po druhé, čo sa týka 363-ky, nie som právnik, ale som si to pozrel, to neznamena, že keď je zastavené trestné stíhanie nezákonné, že sa nemôže pokračovať, môžu odznova, lenže Čurilla a spol. zákony nevedia vysvetľovať a to je tá chyba, takže nemôžu začať odznova, lebo oni toto nevedia, čo je v zákone, oni len nezákonné veci. A ešte jednu vec by som Vám chcel poradiť, lebo ti médiá čo chrlia. Vy ako Smer na to máte peniaze. Teraz sú vianočné trhy. Na každom vianočnom trhu ste si mali spraviť, kde je desaťtisíc a viac obyvateľov, spraviť jeden stánok, tam spraviť veľkoplošnú obrazovku, jeden reproduktor a ľuďom púšťať tieto prehrešky, čo robila táto kunda za ti tri roky, čo...čo...čo dokázali robiť s ľuďmi, modré papiere do roboty, vakcína - sloboda a ja neviem čo, ako šľapali po ľudských právach. Čo všetko s národom dokázali oni, tí porobiť. A to by trebalo tým ľuďom púšťať, a keď budú na tých vianočných trhoch, si to pozrú, lebo v tom tá Markíza, tá Puškárová toto neprečíta. Ona. Viete? A zabudol som povedať, že som v citovom rozpoložení. A ešte jednu vec, pán Blaha. Keby ste tuto poslucháčom povedal, ako Martinus a podobné kníhkupectvá, čo spravili s vašou poslednou knihou, lebo veľa ľudí by si ju rado kúpilo a povedzte ľuďom, kde si ju kúpia, a kde ju zoženú. Držím vám palce a veľa zdravia. Majte sa, dopočutia.“

Dominik Papala, moderátor: „Všetko dobré. Nech sa páči, pán Blaha.“

Ľuboš Blaha: „Veľmi pekne ďakujem pánovi poslucháčovi. Odrazím sa od tej poslednej otázky. Išlo už o spomínanú knižku o Leninovi od Petra Vidovana. To je môj pseudonym. A to akým spôsobom sa k tomu postavili komerčné, tie najväčšie kníhkupectvá, ako je Panta Rhei a Martinus, je naozaj škandalózne, pretože aby už dneska cenzurovali knižky a zakazovali ich predávať, a to sa naozaj stalo, že oni odkázali vydavateľovi, že...“

Dominik Papala, moderátor: „To sa robilo do 89. roku.“

Ľuboš Blaha: „Viete ten paradox je, že aj v tom Martinuse, aj v tom Panta Rhei nájdete Hitlera, nájdete tam Mein Kampf alebo Hitlerove denníky a nemôžete si kúpiť Blahu.“

Dominik Papala, moderátor: „Kupoval som si ho, hej.“

Ľuboš Blaha: „Čiže to je úplne absurdné, to znamená, že ja som pre nich horší, ako bol Hitler? To takto devalvujú de facto nacizmus? Čiže ak si ju ľudia chcú kúpiť a ja mám pocit, že každá cenzúra vyvoláva práve ešte väčšiu chuť ľudí, kupovať si zakázané ovocie.“

Dominik Papala, moderátor: „Väčší záujem.“

Ľuboš Blaha: „Tak si ju môžu kúpiť buď v internetových kníhkupectvách ako je Inlibri alebo priamo u vydavateľa na internetovej stránke. Myslím: lenin.vidovan@gmail.com. A sú aj malé kníhkupectvá, povedzme v Bratislave na Dunajskej v pasáži. Je tam vydavateľstvo, kde sú knižky Tordenu a ďalších. Mimochodom teraz mi vychádzajú Zakázané statusy Ľuboša Blahu. Ďalšia knižka, ktorú vydal práve vydavateľstvo Torden, takže ľudia si ho môžu takýmto spôsobom zakúpiť, predpokladám, že tiež bude zakazovaná knižka, tiež bude cenzúrovaná. Musíme hľadať iné spôsoby, keďže korporátne médiá a korporátne kníhkupectvá takýmto spôsobom sabotujú knižky, ktoré sa im nepáčia. Ja len pripomeniem, že Martinus je vlastnený milionárom Meškom, ktorý zároveň financuje Denník N, a respektíve financoval ešte aj Progresívne Slovensko. Myslím, že sumou 125-tisíc eur im poslal. Čiže to je tak spolitizovaný človek a on tú politiku ťahá ešte aj do kníhkupectva. Veď to je už tak zvrátené, to isté platí o Panta Rhei. Tú vlastnú finančnú skupinu J&T. Tak sa čudujeme, že táto finančná skupina, ktorá vlastní aj TV JOJ, kde je Blaha zakazovaný, chodiť do televíznych diskusií, zakazuje potom aj jeho knihy. Takže dalo by sa pokračovať, ale ešte doplním tú odpoveď na otázku pána poslucháča, ktorý mal veľmi dobrý nápad, že by sme mali ďaleko viac upozorňovať všetko, čo napáchala táto Matovičova vláda alebo Hegerova a možno, že by sme mali spisovať čiernu knihu Matoviča a ja nad tým normálne uvažujem, že poďme sa baviť o tom, čo tu páchali počas tých celoplošných testovaní, počas tej očkovacej éry, kedy tu terorizovali obyvateľstvo, aby americkému Pfizeru mohli rásť zisky a podobne. Poďme o tom ďaleko viac rozprávať, o tom ako ničili životy ľuďom, ako zomrel Milan Lučanský, ako zomrel advokát Krivočenko vo väzbe, ako ničili životy seniorom a ľuďom, ktorých tu doslova oberali o slobodu, o dôstojnosť, o základné príjmy, čiže budeme ako Smer o tom veľa hovoriť, ale teraz musíme v prvom rade hovoriť o referende, pretože pokiaľ sa táto vláda nepoberie sama dobrovoľne preč, aj keď napriek tomu, že jej bola vyslovená nedôvera, tak jediná šanca ako ich doraziť, je referendum 21. januára a sme veľmi radi a je veľmi dobré, že Smer spustil túto iniciatívu v lete, a že teraz de facto môže zachrániť Slovákov.“

Dominik Papala, moderátor: „Pfizer bol inak pôvodom predtým nemecký, pán Blaha, a pred korunou sa nejak podozrivo predal americkým spoločnostiam a americkým ľuďom, a presne preto ani ja nechodím do kníhkupectva, pretože radšej si sadnem do knižnice. Dobrý deň, ste v éteri.“

Poslucháč: „Dobrý deň, som poslucháčka zo Žiliny. Veľmi pekne Vás zdravím, pán Blaha. Nechajme to, čo bolo. A pozrime sa na to, čo bude. Pravdepodobne vy budete zostavovať vládu. Vždycky som vás volila, ale teraz si myslím, že vás nebudem voliť, lebo za tých 12 rokov, čo ste urobili? Moja otázka znie. Všetko to má na vine Európska únia, ktorá je v područí Ameriky. Chce zlikvidovať tieto štáty európske. Moja otázka je. Dáte návrh na vypovedanie Lisabonskej zmluvy? Dáte návrh, aby nebolo zakomponované v ústave, že európske nariadenia sú nad rámec našej ústavy? Prípadne ste za vystúpenie z Európskej únie? Krátke otázky, prosím jasné odpovede. Ďakujem pekne.“

Dominik Papala, moderátor: „Ďakujem vám pekne, aj za stručný telefonát. Pán Blaha, nech sa páči.“

Ľuboš Blaha: „Ďakujem pekne za otázku, aj rozumiem tomu, že pani poslucháčka nie je sama, cíti isté sklamanie aj z toho, že veľa vecí, ktoré sme mohli urobiť za tých 12 rokov, ktoré sme boli pri moci, sa neurobili, ale zase na druhej strane treba porovnať potom aj to, čo bolo za nás a čo je tu teraz, hej, že takýto chaos, takýto bordel, takáto kolenačková politika voči západu a voči Amerike tu nikdy nebola, ale môžem ubezpečiť pani poslucháčku, že Smer sa zmenil. Smer- sociálna demokracia, dnes už Smer - slovenská sociálna demokracia je strana, kde odišla tá liberálna partia. Tá partia v Smere, ktorá bola podnikateľská, ďaleko viac pravicová, ďaleko viac euroatlantická, ak to tak nazvem. Na čele s Petrom Pellegrinim a ďalšími skoro liberálnejšími predstaviteľmi. A dneska je Smer čistá strana, strana veľmi silne vlastenecká, veľmi silne ľavicová, šak zoberte si jedného po druhom, podpredsedu, tak Robert Fico ten bol vždy veľmi silný ľavičiar a vlastenec. Ale máte tam mňa, máte tam Jura Blanára, máte tam Laca

Kamenického, Riša Takáča, Erika Kaliňáka. To sú ľudia, ktorí sú ľavičiar, ktorí sú vlastenci. To už dávno nie je tá éra, kedy tu boli, nebudem teraz menovať, ale ľudia typu Peťo Pellegrini alebo iní, ktorí naozaj nemali s tou ľavicou toľko spoločného. Čiže môžem ubezpečiť, že budeme aj ďaleko kritickejší voči Európskej únii, ja teraz nebudem hovoriť o vystupovaní z Európskej únie.“

Dominik Papala, moderátor: „Teda bola tam otázka, že či by ste boli za vystúpenie, a že či by ste vypovedali a zrušili Lisabonskú zmluvu.“

Ľuboš Blaha: „Ona sa nedá vypovedať. To je ťažké do toho hovoriť, nedá sa to urobiť takýmto spôsobom, dá sa vystúpiť z Európskej únie, to je možné naozaj, ale vypovedať Lisabonskú zmluvu...“

Dominik Papala, moderátor: „A boli by ste za to, aby sme vystúpili z Európskej únie?“

Ľuboš Blaha: „Ja som presvedčený, že za daných okolností by to nebolo možné. Za daných okolností v tejto fáze...“

Dominik Papala, moderátor: „(nezrozumiteľné) bolo možné do nej vstúpiť, tak...“

Ľuboš Blaha: „Áno, technicky to možné je, ale nebolo by to možné ustáť v tejto chvíli. My sa musíme pripraviť na to, že Slovensko musí byť ďaleko viacej sebestačné. V oblasti poľnohospodárstva, v oblasti ekonomiky, v oblasti... . Štát musí mať ďaleko väčšiu suverenitu, a potom keď budeme ďaleko viacej sebestační, môžeme sa o tom začať baviť. Hej? To je v poriadku, ale...“

Dominik Papala, moderátor: „Možno keby všade popri diaľnici nebola nasadená iba repka olejná, tak by sme boli možno sebestačnejší.“

Ľuboš Blaha: „Za tých 30 rokov, od roku 89 sa Slovensko de facto stalo kolóniou. A to neviete teraz jednými nožnicami prestrihnúť a povedať si, že a už odrazu to tak nebude. Všetci sme tak prepojení neska na nemeckú ekonomiku, kompletne nám tu ovláda všetko. Prepojené de facto, opäť opakujem, to poľnohospodárstvo, veď to je v rukách... Slovensko nemá dneska v rukách základnú sebestačnosť. Nemáme v rukách ani vojenskú sebestačnosť, všetci sme teraz odovzdali americkej armáde v úvodzovkách kľúče od miešačky, takže toto všetko musíme vracieť späť. Myslím si, že veľmi správnu politiku v tomto prípade robí Viktor Orbán v Maďarsku, ktorý na jednej strane hovorí, že dobre, nejdeme vystupovať z Európskej únie, ale nenecháme si skákať po hlave a veľmi asertívne presadzuje maďarské, národné záujmy. Toto chceme aj my na Slovensku.“

Dominik Papala, moderátor: „A ako, ako, ako hodnotíte to, keď si dal ten šál na ten hokej či na ten futbal...ako keď sme patrili pod Horné Uhry. To síce vlastenecké z jeho strany bolo, ale teda mňa osobne to ako Slováka urazilo.“

Ľuboš Blaha: „Je to detinské. Jasné, že je to detinské a musíme... aj sme voči tomu protestovali, ale mám pocit, že ani ten Orbán to nemyslel teraz ako nejaký symbol. On si dal nejaký šál a ja to teraz nejdem nejakým spôsobom ani obhajovať, ani nič, ale toto naozaj nie je téma, ktorá by nás momentálne mala zaujímať. S Maďarskom chceme mať dobré vzťahy. Orbánovi treba jasne tresnúť po prstoch, pokiaľ bude hovoriť o veľkom Uhorsku, lebo to je absolútny nezmysel, ale my musíme mať dobré vzťahy v strednej Európe. Samozrejme, že nás budú chcieť rozoštvávať, hlavne Američania a podobne a západní liberáli. A takéto veci budú potom podporovať aj ten mediálny diskurz o týchto chybách, ktoré robia predstavitelia Maďarska, takže veľkomaďarský šovinizmus treba jednoznačne odmietnuť, ale zároveň treba mať dobré vzťahy s Maďarskom, a treba sa vedieť inšpirovať práve v tom, čo Orbán robí aj vo vzťahu k Rusku a vo vzťahu k Ukrajine, kde odmieta posielat zbrane, kde odmieta sankcie, kde sa snaží kritizovať postoje Európskej únie, ktoré sú seba zničujúce, a zároveň treba byť oveľa viac suverénny. Veď aj keby sme nevystupovali z Európskej únie, čo teraz je, opakujem, technicky by to bolo zničujúce, tak my si vieme ďaleko viacej slobody a suverenity vydoberať. My vieme byť ďaleko viac sebavedomí, len nemôžeme mať takúto vládu, ktorá len skáče, ako Brusel píska, a zároveň to platí aj o NATO a tam som ešte dramaticky kritickejší, ako môj osobný názor je, že NATO je organizácia, ktorá tu nemala čo robiť po roku 89. Ona sa mala takisto ako Varšavská zmluva rozpustiť, a naopak bombardovala Juhosláviu, viedla vojny v Líbyi, viedla vojny v Afganistane, v ďalších krajinách. Rozmlátila mnohé časti sveta a ja som presvedčený, že aj to, čo sa dneska deje na Ukrajine, je do veľkej miery zodpovednosť NATO a Spojených štátov amerických a tá vojna by nikdy nebola, keby takúto arogantnú politiku voči Rusku NATO viedlo.“

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, keby sme vedeli veľmi v stručnosti, aby sme mohli ísť ku nejakým posledným dvom, trom telefonátom. Pani poslucháčka posledná spomenula hneď v úvode, že

vy budete najskôr zostavovať vládu dľa jej názoru. Aktuálne s ľuďmi, ktorí sú v parlamente, s kým si viete predstaviť ísť do vládnej koalície? Aktuálne, súčasne, ako to je nadstavené.“

Ľuboš Blaha: „Poznáte náš názor, že my neradi rozprávame o tom, že čo bude, kedy bude. Nedeľme medveďa ešte, kým sme ho nedostali.“

Dominik Papala, moderátor: „Je tam potencionálna šanca s Hlasom Petra Pellegriniho?“

Ľuboš Blaha: „Logicky, logicky do úvahy prichádzajú opozičné strany. No, tak asi nikto neočakáva, že pôjdeme do koalície s Matovičom, so Sulíkom a podobnými gaunermi, ale tu máte strany, ktoré sa ešte možno aj dostanú do parlamentu, ako je, povedzme, Slovenská národná strana, ktorá je niekde okolo tých 4-5%, čiže možno prejdú do parlamentu a oni sú náš prirodzený partner, pretože my sme nielen ľavicová, ale aj vlastenecká strana, čiže to by sa dalo napríklad. Dá sa hovoriť o ďalších stranách, ale opakujem, nechcem teraz tu teda rozvíjať niečo, čo je ťažká špekulácia. My nevieme, ako tie voľby dopadnú. Načo teraz rozprávať o týchto veciach? Ak Matovič so Sulíkom budú teraz strečkovať a nebudú chcieť vypísať predčasné voľby, tak ja si ani neviem predstaviť, ako budú padať a ako my budeme rásť. Teraz hovorím o Smere, o Hlase, o Republike a o ďalších stranách.“

Dominik Papala, moderátor: „A išli by ste s Progresívnym Slovenskom?“

Ľuboš Blaha: „Nie, samozrejme, že nie, ale nechcem nikoho vylučovať spôsobom, ako to robia tie iné strany, preto sa... nemám tieto otázky rád.“

Dominik Papala, moderátor: „Jasné.“

Ľuboš Blaha: „Poznáte to tie relácie, v tých mainstreamových médiách, že vylúčte, koho by ste teda nechceli.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno a tlačia na vás, tlačia, áno, pán kolega.“

Ľuboš Blaha: „Teraz tam vymenujte sedemnást strán a vlastne zo všetkými by nešli.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno.“

Ľuboš Blaha: „Veď to je absurdné. Nakoniec aj tak to bude inak.“

Dominik Papala, moderátor: „No tak môže byť aj koalícia jednostranová.“

Ľuboš Blaha: „Ale Progresívne Slovensko jednoznačne nie, veď to sú liberálni extrémisti a my s extrémistami tohto typu určite do vlády nepôjdeme.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno ja teda ďalej do vás rýpať nebudem, pretože nie som ako kolega Kovačič z Markízy. Poďme ku ďalšiemu telefonátu. Dobrý deň, ste v éteri.“

Poslucháč: „Dobrý deň, zdravím. Tu treba pomáhať v prvom rade, a to dobre viete, Slovensku, slovenskému národu, slovenským občanom, nie cudzím. Prečo sa tam tisne, tam, kde je 45 miliónový štát, kde nie je vojna hore, ale len tam, kde teda bojujú medzi sebou na tom Donbase a niekde to tam je. Prečo podporujeme vojnu, prečo sa nezastaví vojna? Všetko zlo robí Európska únia v ruke s Američanmi. Tisnú sa tam a nalievajú sa tam obrovské miliardy. A kde je... kde je nejaká kontrola? Kto to vlastne kontroluje, kde tieto miliardy idú, či to nejde nejakým oligarchom. Kde sa... kde sa to stráca? Keď tí ľudia na Ukrajine, tí obyčajní chudáci, ktorí sa tu nemohli dostať, tak ako tí mnohí, tak ako hovorí pán poslanec, na drahých autách a s miliónami vo vreciach, tak tí tam trpia. Je to človeku ľúto, ale svet je veľký. Prečo nepomáhajú západné kapitalistické štáty vo veľkom? Prečo my dávame vlastne všetko? Svoj obranný systém, zbrane. Nad', ktorý by mal ísť v prvom rade do basy za takéto, to je vlastne vlastizrada pre náš národ, a takisto aj tí, ktorí rozkradli tento... tento štát, ako Dzurinda v začiatku v 89 a spolčil sa so západnými štátmi a predal náš štátny majetok. Títo všetci by mali byť v base. Je to nespravodlivé voči tomuto národu, aby sme tu trpeli pre takýchto gauneroch, doslovných gauneroch. Dovidenia.“

Dominik Papala, moderátor: „Ďakujem pekne.“

Ľuboš Blaha: „Ďakujem veľmi pekne, lepšie by som to ani ja sám nepovedal, ale asi by som možno ešte doplnil, že Ukrajina je všeobecne, neuveriteľne skorumpovaný režim, a opäť to netvrdím ja. Za skorumpovaný režim ju dlhé roky považujú všetky európske inštitúcie a práve pre to nemohla byť nikdy členom Európskej únie, ani členom iných združení, čiže kde asi končia tie peniaze, ktoré sa tam teraz lejú zo strany Európskej únie? No pochopiteľne v rukách oligarchov, však napokon aj Zelensky má za sebou oligarchu Kolomojského. Ten človek je skorumpovaný skrz na skrz, veď mal aj, myslím že nejaké majetky v tých Karibikoch a tam pral peniaze. To je jeden za prvé herec, ktorý nemá absolútne žiadnu štátnickú úroveň, ale za druhé človek, ktorý je namočený v týchto oligarchických biznisoch. Takže nemám vôbec dôveru k Zelenského režimu, a to čo naposledy vyviedol, že sa dokonca... si dovoľil hovoriť

o tom, že zmena vlády Slovensku neprospeje, že budeme viac proruskí a podobne, čo sa on má čo starať, preboha, do Slovenska. A ja ho môžem ubezpečiť, že áno, pokiaľ na Slovensku bude zmena vlády a bude na čele tejto vlády Robert Fico a budeme my ako Smer udávať tempo tejto vlády, tak bude Slovensko na prvom mieste. A áno zrušíme sankcie proti Rusku, respektíve budeme ich blokovať, nebudeme zbroyiť Ukrajinu, humanitárna pomoc v poriadku, ale ako pani hovorí, jedna vec je pomáhať nejakým mamičkám a deťom niekde na Donbase, a tým som ja osobne posielal ešte šaty, ešte keď bol rok 2014, a keď ich tam masakrovali Banderovci mimochodom. A to boli ľudia ruskej národnosti, ktorých si nikto nevšimol. A teraz tu posielame mnohým zbohatlíkom na Ukrajinu, ktorí majú dramaticky vyššie príjmy, ako majú Slováci, neuveriteľnú pomoc. Kašleme na Slovákov a toto je neudržateľné a zarábajú na tom v konečnom dôsledku americké zbrojovky a americké plynárenské a ropné spoločnosti, ktoré posielajú teraz drahý plyn, že teraz nikomu nevadí, ako je ekologická pani Čaputová, že ten plyn sem teraz chodí cez oceán na tých lodiach, ktoré znečisťujú životné prostredie a plundrujú planétu. To zrazu nikomu nevadí, že budeme platiť trojnásobné ceny za plyn, a že ekonomika sa nám zrúti, lebo to je neudržateľné, to zrazu nikomu nevadí, ale že americké zbrojovky na tom brutálne zarábajú, a že im rastú niekoľko násobne zisky, to je všetko v poriadku, takže naozaj, nerobme zo seba užitočných idiotov Amerike. Budme konečne ako Európa sebavedomí, budme konečne tvrdí a musíme my s Ruskom mať dobré vzťahy, to je, bez ohľadu na to, či máme Rusov radi alebo nemáme Rusov radi. To je pragmatický postoj. Európa a Rusko sa vzájomne potrebuje a musíme spolu nájsť spoločnú reč.“

Dominik Papala, moderátor: „To je samozrejme váš názor, aj váš názor nás zaujíma, ako je v zvučke relácie. Ďalší poslucháč na linke. Dobrý deň, nech sa páči.“

Poslucháč: „Ahoj Dominik, tu je Dušan. Ja by som chcel tvojmu hostovi pripomenúť, že Ukrajina sa bráni, bola napadnutá, sa bráni, keby nás niekto napadol, tak čo urobíme? Ďakujem.“

Dominik Papala, moderátor: „Tak otázka poslucháča, faktické možno konštatovanie, iný názor tiež.“

Ľuboš Blaha: „Pozrite sa, Ukrajina v roku 2014 mala možnosť dohodnúť sa s Ruskou federáciou, podpísala Minské dohody a keby ich dodržiavalo... dodržiavala, dneska nemusela byť žiadna vojna. Počuli ste naposledy aj vyjadrenia pani Merkelovej, ktorá povedala, že Nemecko Minské dohody do veľkej miery presadilo iba kvôli tomu, aby mohlo medzitým vyzbrojiť Ukrajinu, aby mohli viesť vojnu s tými Rusmi. Čiže tu zjavne bol záujem NATO-a a záujem Západu, aby prostredníctvom Ukrajiny, de facto chceli ničiť Rusko a Rusko cítilo tento tlak, šak nemohli si predsa dovoliť, aby na svojich hraniciach tam Američania mali rozostavané zbrane hromadného ničenia. Si len predstavte, že by takéto niečo robili, povedzme, v Mexiku alebo v Kanade Rusi, že by tam posielali svoje zbrane, posielali by tam zbrane hromadného ničenia, tak tí Američania by sfúkli tú mexickú vládu, ktorá by to dovolila do dvoch minút. To isté kanadskú vládu, takéto veľmoci nemôžu mať na svojich hraniciach takéto destabilizujúce a ohrozujúce parametre, čiže tváriť sa, že za všetko môže iba Rusko. Ten spor bol vzájomný a ten sa vyvíjal. Ja by som odporučil poslucháčovi, nech si to trochu naštuduje, že to nezačalo teraz v roku 2022, 21 alebo kedy. To začalo už dávno pred rokom 2014, kedy prebehol Majdan, nelegitímne zvrhli prezidenta Janukovyča, ktorého teraz nejako neobhajujem, ale išlo o ústavný puč a dostali sa k moci banderovské skupiny, ktoré tam potom plienili na tom Donbase, ktoré dokázali obdivovať a glorifikovať spomínaného Banderu a Suševiča, čiže obhajovať tieto režimy mi príde od ľudí, ktorí sa hlásia k antifašistickej tradícii, ako zvrátené. A teraz neobhajujem Rusko, lebo aj Rusko má svoje chyby, aj Rusko má svoje záujmy, veľmoc je... veľmoci sú také, a preto treba hľadať všetko úsilie vynaložiť, aby sme tam dosiahli ten mier. Ja nehovorím, že Rusko má teraz obsadiť Ukrajinu, taký cieľ ani nikdy nebol. Oni, vždy im išlo o tie tradičné ruskojazyčné územia a tam chceli mať nejakým spôsobom nastavenú situáciu, aby neumierali tí Rusi, hej, ale keby sa je možné dohodnúť, tak sa preboha dohodnime. O čom hovorí strana Smer je, že chceme mier, nechcem vojnu, nepodporujeme vojnu, nepodporujeme ani ruské ťaženie, ani ukrajinské ťaženie. To nie je futbalový zápas, že či viacej držíš Ukrajinu alebo Rusku. Tu zomierajú, preboha, ľudia a my musíme robiť...“

Dominik Papala, moderátor: „Keď ste hovorili, pán Blaha, o tej veľmoci Ruskej, tak keby ste mi mali odpovedať iba jedným slovom, a to Rusko alebo Amerika. Kto je podľa vás väčšia veľmoc? Ruská federácia alebo Spojené štáty americké?“

Ľuboš Blaha: „No aktuálne je najväčšia veľmoc Čínska ľudová republika. Tá rastie takým spôsobom, že tá raz pohltí vplyv Ameriky a Amerika je teraz v takom úpadku, že myslím si, že najkrajšie sedí na jej situáciu prirovnanie, že skapínajúci kôň kope. A toto dneska Američania robia. No a keď máte dneska

aj tú spoluprácu Čínskej ľudovej republiky a Ruskej federácie spolu s ďalšími krajinami, ako je India, Brazília a tak ďalej, ktoré sa aj združujú v zoskupení Brix. Tak toto má ďaleko väčšiu silu v súhrne, ako majú Spojené štáty americké a ten kolektívny Západ, a práve pre to si myslím, že tá arogancia, ktorú cítime zo strany Západu, ktorá poučuje Rusov, poučuje Čínu, poučuje všetky krajiny, ako majú žiť a bombami chcú presadzovať ľudské práva a demokraciu a svoju liberálnu ideológiu, že to je nepochopenie reality. Oni sú už naozaj aj tá Amerika, aj ten Západ sa dostávajú do podradnej pozície. Oni tu nemôžu ako kedysi za koloniálnych čias kontrolovať celý svet a určovať každému, že vy ste naši sluhovia, budete robiť to, čo chceme. Už sa spamätajte! Naozaj tá Čína neuveriteľne rastie, India, aj Rusko a ďalšie krajiny a musíme s nimi viesť normálny civilizovaný dialóg bez toho, aby sme ich poučovali, bez toho, aby sme sa nadradzovali, aby sme tu hovorili o liberálnom náboženstve, ak ho ale ho niekto nevyznáva, tak je dezolát, a treba ho zavrieť zničiť a tie kultúry treba spustošiť. Preboha, rešpektujeme iné národy, iné kultúry. Áno, aj ľudia po celom svete majú inú históriu, inú kultúru, iné náboženstvo, iný názor a to treba rešpektovať.“

Dominik Papala, moderátor: „Podme ku jednému naozaj už z posledných telefonátov. Dobrý deň, ste v éteri.“

Poslucháč: „Dobrý deň. Pán moderátor k Vám. Vy by ste mal byť nestranný. Prečo vo vyhradenom čase pre telefonáty vstupujete svojimi otázkami do tej diskusnej relácie? Hlavne to bolo minulý týždeň, to bolo niečo nenormálne. Prezrite si minúta štyri Vašej relácie, koľko ste tam Vy kládli otázku a koľko diváci. Ja som si myslel, že moderátor je nezávislý, a že zastaví toho, kto šíri bludy a nenávisť. Váš hosť napadol znova prezidentku a vy ste to prešli mlčaním. To je čo? Vy sa montujete do toho, tvrdíte, že Černák dal zavraždiť toho zločinca, ktorý sa obesil v base sám? Vy to tu tvrdíte. Prečo nejdete za tými orgánmi činnými v trestnom konaní? Nebolo by už na čase, aby si vedenie Frontinusu začalo hľadať nového moderátora? Lebo Vy ste v tomto strašne trápny. A čo sa týka Vášho hosta. Pán Blaha, čo robia Rusi na Ukrajine? Čo tam chcú? Kto ich tam volal? Na základe čoho bombarduje komplet celú Ukrajinu? Zabíja nevinných ľudí, starcov, deti. Je obrovský exodus, ktorý odchádza nielen z Ukrajiny, ale aj z Ruska. Vy čo nám tu tvrdíte a snažíte sa nás presvedčiť, že Rusi sú najmierumilovnejší národ na svete. Nie, sú najhorší. Sú to masoví vrahovia, ktorí vraždia nevinných obyvateľov. Ako je možné, že Vy podporujete takého, ktorý prehlásil o Ukrajine, že nemá právo existovať. To o čom Vy budete splietať? Veď toto nemôže povedať ani politik, ktorý bude napratý ako Jano Slota v turanskej krčme, ďakujem.“

Dominik Papala, moderátor: „No s tým Jánom Slotom teda (povzdych) prirovnanie, no, tak nech sa páči. A ja by som sa, ak dovoľíte, pán Blaha.“

Ľuboš Blaha: „Viete, pán redaktor... ja... ja len chcem pána poslucháča upozorniť, že... že vidíte, my tolerujeme iný názor. Pán je zjavne fašistom, pretože keď nazvete nejaký národ, že sú masoví...“

Dominik Papala, moderátor: „Skúsme nenazývať...“

Ľuboš Blaha: „Áno, nie, nie, ale, keď niekto nazve celý národ masovými vrahmi, to znamená, že to je etnická nenávisť, ktorá je typická pre fašistické a rasistické ideológie, čiže pán má toto presvedčenie, ale napriek tomu má mať slobodu prejavíť svoj názor a je to v poriadku, že ho prejavil. Aj keď s ním z duše nesúhlasím, pretože nazývať ruský národ, že sú masoví vrahovia alebo hovoriť o Milanovi Lučanskom, že bol zločinec bez toho, že by bol... on bol nevinný človek, on zomrel ako nevinný človek a ani ten pán nevie nejakým spôsobom potvrdiť, že spáchal akýkoľvek zločin, čiže sú to klamstvá a lži, ale opakujem, môže hovoriť svoj názor, ale ja hovorím svoj názor. A pýtam sa, keď tak strašne nenávidí Rusov, a že vraj nemajú čo hľadať na Ukrajine, fajn. A čo hľadali Američania vo Vietname? A čo hľadali Američania v Juhoslávii, keď tam bombardovali malé deti. Čo hľadali Američania v Iraku, keď tam zomrelo milión ľudí, kde im nevadilo, že bombardovali niekoľko rokov tých ľudí alebo až desaťročí. To isté v Afganistane, čo páchali v Líbyi, čo páchali v Latinskej Amerike? Ako zabíjali a znásilňovali ženy, ako tu pľundrovali celý svet. A to je v poriadku? Týmto máme teraz tlieškať? A tváriť sa, že teraz najhoršie zlo je Rusko, ktoré pri svojich hraniciach si teraz rieši nejaké spory, ktoré vznikli po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 91, čo má svoje geopolitické, kultúrne, historické súvislosti, ktoré by si mohol pán naštudovať a nečítať dokola iba Mein Kampf, lebo tam naozaj pravdu nenájde.“

Dominik Papala, moderátor: „Ja by som sa vyjadril teda ku tej kritike, ktorá bola z mojej strany. Vedenie Frontinusu neuvažuje o zmene moderátora, ad jeden. Ad dva opakujem neustále v relácii, aj váš názor nás zaujíma, keď niekto sa rozhodne, samozrejme, pán Blaha nenapadol podľa môjho názoru pani prezidentku, rozhodne nie vulgárne, možno medzi riadkami ste vyčítali niečo, to ste vyčítali Vy. Je

to jeho názor, pána Blahu, na pani, jej excelenciu, Čaputovú, ktorý rešpektujem, rovnako ako by ste ho mali rešpektovať aj vy poslucháči a ja s doplňujúcimi otázkami, väčšinou kladiem doplňujúce otázky tie, na ktoré politik nezodpovedal, ktoré, keď je napríklad telefonát, kde je sedem, osem otázok a na tú prvú sa väčšinou vždy zabudne, tak ja tu prvú vždy veľmi rád pripomeniem, aby bolo zodpovedané danému poslucháčovi, ktorý sa pýtal. Poďme na úplne posledný telefonát dnešnej debaty. Dobrý deň, ste v éteri.“

Poslucháč: „Halo.“

Dominik Papala, moderátor: „Áno, nech sa páči.“

Poslucháč: „Dobrý deň, chcel by som reagovať na toho predchádzajúceho pána. Neviem, či je až fašista, ale je to bludár. Bludár, ktorý asi počúval len televíziu, rádio, ktoré sú totálne na Slovensku skorumpované. A pán Blaha, vyjadruje Vám úctu, Vaším názorom a som veľmi rád, aj že Rádio Frontinus takéto názory nám umožňuje počúvať. Ďakujem.“

Dominik Papala, moderátor: „Ďakujem pekne za Váš príspevok do diskusie.“

Ľuboš Blaha: „Ja takisto veľmi pekne ďakujem a čo sa týka poslucháča predtým (so smiechom), ktorému vadilo to, že vôbec niekto si dovoľil kritizovať prezidentku Čaputovú, tak asi by sa mal obrátiť ako ona na súdy, aby mi zakázali vôbec čokoľvek o nej hovoriť, lebo ako vieme, žijeme v nejakom 15. storočí, máme tu absolutistického vládcu, ktorý nemôže byť kritizovaný. Jej velebnosť musí byť iba ovievaná veľkými vejarmi a posypávaná práškovým cukrom, takže takto to asi v demokracii fungovať nemá, preboha, a už teraz hovorím vážne, máme za prvé slobodu slova. Za druhé, v politike aj prezidentka je súčasťou politickej hry. Je veľmi vyhranená liberálka, neoliberalka, ktorá veľmi vyhranene podporuje imperiálnu politiku Spojených štátov amerických, takže treba na to upozorňovať. Treba upozorňovať na jej deficit v jej životopise. Na to, že pracovala dlhé roky pre liberálnu mimovládku, ktorá bola financovaná aj nadáciou Otvorenej spoločnosti Georga Sorosa, aj americkou ambasádou. Na to treba upozorňovať a viete, keď potom povie, že je takto prepojená so Spojenými štátmi americkými a súdy vám zakážu to hovoriť, lebo vraj to nemá podklad. Tak od koho dostala cenu 175-tisíc dolárov? No bolo to z Ameriky, bolo to od... za nejakú, že ekologická cena za to, že premiestnila skládku z bodu A do bodu B, lebo tým vraj zachránila planétu, lebo v bode A to smrdelo a v bode B, to už nesrdí, ale ako ste, pán redaktor, presne na úvod povedali. Ako náhle Zuzka Matejíčková, naša predstaviteľka mladých sociálnych demokratov z Komárna, upozorní na to, že tam je nelegálna skládka v nejakom ochrannom pásme, kde sa má chrániť životné prostredie a ona na to upozorní, tak ju kriminalizujú, chodí na výsluchy, lebo vlastníkom, alebo teda konečným užívateľom výhod tejto skládky je minister Vlčan a zrazu už nie je z nej hrdinka. Nedostáva ceny z Kalifornie za to, že je tu teraz nová Gréta, za to že najväčšia ekologická guru, nie. Teraz ju kriminalizujú, médiá o tom nehovoria, lebo nie je Zuzana ako Zuzana. Viete, tam potrebovali poslať 175-tisíc dolárov americkej kandidátke, respektíve kandidátke, ktorá má blízko k americkým názorom. Tam to bolo v poriadku a takto si financujú oni svojich ľudí. To je moje presvedčenie a ja to nemôžem hovoriť, takže to samozrejme nehovorím. (smiech) A myslím si, že mali by sme sa prestať... prestať snažiť umlčovať ľudí. Ako som už spomínal, aj ten kolega, ktorý hovoril predtým, hovoril príšerné veci, príšerné veci voči ruskému národu. Ja by som si takéto niečo nikdy voči Američanom alebo voči iným národom nedovoľil povedať, že by som ich označil ako národ za masových vrahov. Áno, establishment a politici jedna vec. To, čo robí americká vláda a prakticky každá od druhej svetovej vojny, to je to, čo nazýval Noam Chomsky, že to sú vojnoví zločinci, ale nebudem celý národ takto dehonestovať, nikdy. Tam je mnoho dobrých ľudí, aj v Amerike, aj vo Francúzsku, aj v Nemecku. Musíme si ich vážiť a rešpektovať týchto ľudí, tieto iné národy, ale napriek tomu opakujem, my musíme vedieť rešpektovať iný názor. A ja som rád, že Rádio Frontinus tak činí.“

Dominik Papala, moderátor: „Ďakujem, ďakujeme pekne v mene celého rádia. Ako hovorím, dávame priestor každému, aj koalícii, aj opozícii a to, že pán Pellegrini si nevie nájsť čas, rovnako ako pán Matovič odmietol prísť do tejto relácie, pretože sa bojí práve vás poslucháčov, tak samozrejme dávame priestor všetkým. Prechádzame plynule na sms-ky. Pozdravujem pána Blahu, super politik. Ďalšia, ďalší e-mail, pán Blaha, vyjadrujem Vám podporu vo všetkých Vašich aktivitách. Marián Horváth podpísaný. Pán Blaha, Vy len rozoštváate spoločnosť a šírite nenávisť. Ste politik a mali by ste spoločnosť v ťažkých časoch upokojsť. Namiesto toho robíte presný opak, hanba Vám. Nepodpísaný poslucháč, sms-ku napísal.“

Ľuboš Blaha: „Ja si pamätám, keď predstavitelia takzvaného Slušného Slovenska, my im tak pracovne na... hovoríme, že slušnoľudia, ukazovali práve to, ako nerozoštvávajú Slovensko, ako zmierujú, keď vypukol konflikt na Ukrajine, tak som ich mal pod oknami. Trieskali, že ma zabijú. Moje malé, moju malú dcérku, ktorá má sedem rokov, chceli vyhodíť zo škôlky za to, že mám iný názor na Rusko a Ukrajinu a geopolitiku. Za to chceli trestať moje malé dieťa, ktoré ani netuší ešte, že kde leží Rusko, a kde leží Ukrajina. Zoberte si, že takýmto spôsobom sa prejavuje to Slušné Slovensko. Tá liberálna kaviareň, ktorá má byť plná tolerancie a plná ľudských práv, ale akonáhle máte náhle iný názor, tak ste dezolát, ste lúza, ste opica podľa Naďa a podobne, ale oni nás budú poučovať o tom, čo máme robiť. Ja som presvedčený, že mať iný názor nie je rozoštvávanie. Je to len iný názor, ktorý by mal vedieť kolega rešpektovať, a že tie veci hovorím expresívne, však si pozrite, čo hovoria liberálne médiá o nás. Ako nás nálepkujú, že sme, neviem, komunisti, fašisti, boľševici, extrémisti a neviem všetky – isti sveta a dokola iba zvyšujú nenávisť voči nám. Tak povedzte mi, je možné, aby vyhadzovali ľudí z roboty, ako, povedzme, Eda Chmelára, aby nedovoľovali Čarnogurskému ísť do televízie povedať svoj názor, aby kriminalizovali moje názory a podobne. Toto je to nerozoštvávanie? Toto je to zmierovanie Slovenska? Len preto, že máme iný názor? Len preto, že majú názor opozičné weby, tak by ich vypínali? To je to Slušné Slovensko? Takže asi by si mohli možno pozrieť aj tí ľudia, ktorí sa hlásia k týmto liberálnym názorom, do zrkadla a spýtať sa. Toto chcel Voltaire? Ktorý hovoril, že pane, pane ja s vami nesúhlasím, ale urobím všetko pre to, aby ste mohli povedať svoj názor. Toto by mal byť základ liberalizmu a toto, čo predvádzajú títo takzvaní dnešní liberáli, nazývame liberálny fašizmus práve pre to, že sa vzdávajú od toho, čo Voltaire hovoril, lebo chcú nasilu presadzovať svoju doktrínu a svoju ideológiu a toto my jednoznačne odmietame.“

Dominik Papala, moderátor: „Podme ďalej. Tak toto je, čosi, ten pán Blaha, Vidovič. Inak po odchode pána redaktora Tkáčika táto celá redakcia, asi myslel relácia, je čistý hnus. Váš názor, ktorý samozrejme rešpektujeme. Čo chce učiť na Policajnej akadémii tento absolvent pavydy a podporovateľ masového vraha, čo chcel vybudovať z Ruska ríšu, ale dosiahol celosvetové opovrhnutie za vraždenie civilného obyvateľstva detí a starých ľudí, Miroslav podpísaný.“

Ľuboš Blaha: „Ďakujem pekne za otázku. Na policajnej akadémii som vyučoval dejiny politických teórií, najmä 19. a 20. storočia. Poslucháčovi odporúčam, asi tucet kníh som napísal na túto tému, či už sú to Teórie spravodlivosti Johna Rawlsa, Roberta Nozicka. Určite vie, o čom hovorím. Mohol by si pozrieť moje knižky o európskom sociálnom modeli, o európskych dejinách, o filozofii 20. storočia. Je toho veľa, možno, že by ho zaujala knižka o Noamovi Chomskom – Matrix kapitalizmu, ale aj tá knižka, o ktorej hovorím Lenin a 21. storočie, kde nijakým spôsobom nespievam ódy na Lenina. V mnohých veciach ho kritizujem, ale pýtam sa, či v jeho dielach je stále niečo možné nájsť, čo by mohlo byť inšpiráciou pre ľavicu v 21. storočí. Napríklad myšlienka národného sebaurčenia, ktorá inšpirovala ešte v čase Československa aj Slovákov a Čechov, je veľmi inšpiratívnou dodnes a takýchto myšlienok, kritika globalizácie, kritika tohto globálneho kapitalizmu. To všetko sú veci, ktoré sú naozaj neustále aktuálne, o tých treba hovoriť a iba to bez akéhokoľvek vzdelania poznatkov odbaviť, že masový vrah je také detinské. A myslím si, že práve detinskosť je práve ten výraz, ktorý vystihuje mnohých dnešných liberálov, ktorí každý iný názor spláchnu nejakou nálepkou. Nechcú sa vzdelávať. Možnože by som im odporučil práve to, čo rád odporúčam aj pani prezidentke Čaputovej. To slávne Leninovo: „Učiť sa, učiť sa, učiť sa.“

Dominik Papala, moderátor: „A nazývate sa slovenská sociálna demokracia a hlasujete proti prorodinnému balíku. Na tripartitách ste bojovali s odbormi za každý cent pre zamestnancov, aj rodičov detí a nezahlasujete za prorodinný balík. Myslíte, že sa dá dieťa vychovať za 100 eur mesačne? Ani to nedostávali na tie deti. Už keď ste zaň nehlasovali, tak to aspoň nerušte, ak ste fakt sociálny. Ďakuje za všetky rodiny, Jozef.“

Ľuboš Blaha: „My sme veľmi silne podporovali a vždy budeme podporovať rodiny a takisto zamestnancov a odbory, a všetko to, čo môže pomôcť tým najchudobnejším robotníkom, seniorom. Práve tým mladým rodinám, len treba si uvedomiť, že, a pán si to možno neuvedomuje, že ho Matovič a táto vláda kompletne podviedli, čo sa týka rodinného, tzv. rodinného Matovičovho balíka, pretože ten mali odfinancovať samosprávy. To bolo tak, že vlastne samosprávam zoberieme a z ich peňazí sa odfinancuje niečo, na čo mal dať peniaze Matovič a nedal. A teraz tie samosprávy, de facto, nebudú mať peniaze na to, aby riešili cesty, riešili škôlky, nemocnice. Takže budú musieť zvyšovať dane a od

tých rodín si to zoberú tým pádom späť, takže nakoniec tá rodina na tom ešte prerobí. A toto ten Matovič nepovedal tým ľuďom a takto ich podviedol, takže samozrejme za takéto niečo sme hlasovať nemohli. A ľudia by si mali celkovo uvedomiť, že každá atómovka Igora Matoviča je čistý podvod a ja som aj preto rád, že konečne bola jeho vláda povalená, len sa zamýšľam nad tým, preboha...”

Dominik Papala, moderátor: „Nie náhodou vláda Eduarda Hegera?”

Ľuboš Blaha: „No tak dobre, šak on tam bol ten avatar. On tam bol ten ako také to autíčko na diaľkové ovládanie, ktoré ovláda ten Igor Matovič. Pán Heger je absolútne nesvojprávny, ale ja len rozmýšľam ako sa týchto ľudí zbaviť. Ved' oni sa tých kresiel držia ako naozaj, keby tam boli prilepení. Ja si pamätám, keď som bol malé dieťa, my sme mali chvíľku v kúpeľni šváby. To sa nedalo sa toho zbaviť, to ste zabili jedného, hneď vyliezli dvaja a podobne. Mne to veľmi pripomína to, čo robí dneska táto vláda. Toho sa nedá zbaviť, on proste povalíte ju, nemajú žiadnu dôveru verejnosti už tri roky, ale normálne ju povalíte a on sa tam ako ten šváb, postaví ten Heger a veselo sa tvári, že my ideme vládnuť ďalej, šak čo sa stalo? Nič, v pohode. Oni sa naozaj museli zblázniť, ved' nech si pozrie ústavu, musia ísť predčasné voľby, a keď nie, tak ideme do referenda, a už ľudia nech preboha vyjdú do ulíc, lebo nemôžeme tam dovoliť, aby si uzurpovali moc banda primitívov, ako je Heger, ako je Matovič, ako je... a teraz bez urážky, aj pani Čaputová, ktorej chýba elementárna skúsenosť a vzdelanie k tomu, aby mohla riadiť štát. Takže zabudnime na projekty úradníckej vlády, zabudnime na projekty vlády bez mandátu ako je dnešná Hegerova. Musíme konečne dospieť k predčasným voľbám, a keď sú si takí istí svojou pravdou, tak nech sa páči, nech znova vyhrajú. Oni sa boja ľudí reálne, prečo sa boja toho, že im ľudia povedia svoj názor? Ved' o tom je demokracia.”

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, máme pred sebou viac než dosť smsiek a necelých desať minút pred sebou, tak skúsme stručnejšie odpovedať.”

Ľuboš Blaha: „Áno.”

Dominik Papala, moderátor: „Dobrý deň pán Blaha, bolo by dobré, keby ste už prestali klamať, prečo tvrdíte, ako je Rusko náš priateľ, keď nás zaradili medzi nepriateľské krajiny. Podpísaný Matej.”

Ľuboš Blaha: „A ved' to je absurdné, tak vy dáte sankcie proti Rusku, urobíte všetky veci, aby ste ho... toto Rusko zničili, posielate zbrane na Ukrajinu, šírite takú šialenú protiruskú nenávisť, že sa tu premenuje dokonca ešte aj ruské vajce na... Čo to majú? Zelenského vajce? Alebo ruské kolo nemôžete používať, Čajkovskij sa zakazuje, Dostojevskij sa zakazuje. A teraz...”

Dominik Papala, moderátor: „Ruská zmrzlina.”

Ľuboš Blaha: „Ruská zmrzlina sa zakazuje, presne tak. A teraz oni sa majú tváriť, že akože my sme teraz kamaráti? Hej? Tak to malo asi nejaké... nejakú príčinu a nejaký následok, čiže ja som presvedčený, že my musíme vnímať Rusko ako partnera, s ktorým sa musíme vedieť dohodnúť na mieri, na normálnych vzťahoch ekonomických, na dodávke energií, aby sme dokázali fungovať ekonomicky. A normálne pragmaticky fungovať a áno, ja som presvedčený, že s ruským národom máme priateľský vzťah, a to hovoril už Ľudovít Štúr, to sme videli v druhej svetovej vojne, kde nás oslobodili, to sme videli v našich dejinách. My musíme mať normálne vzťahy s Ruskou federáciou, na tom nie je nič nelegitímne.”

Dominik Papala, moderátor: „Podme ďalej. Pán Blaha, čo si myslíte z úryvku pána Huliaka na FB. Objavila nenápadná informácia, že Železnice Slovenskej republiky predali pozemok americkej ambasáde a preplatili ho v priamom predaji desaťnásobne. Nikomu nie je čudné, že Američania, ktorí celé desaťročie vykrádajú štáty sveta, zaplatili za niečo desaťnásobok. Úplne sme na tom Slovensku všetci zošaleli. Vôbec vás nenapadlo, že tie peniaze sú cez železnicu investované do hlavných prekladísk zbraní v Čiernej nad Tisou a Matejovciach? Poslucháč.”

Ľuboš Blaha: „Nepoznám teraz pozadie tejto informácie, ale samozrejme si to overíme, ak je to tak, tak by to bolo čisté šialenstvo a škandál, ale neviem, neviem to potvrdiť.”

Dominik Papala, moderátor: „Áno. Ivan Ľutuje, že ma oslovoval pán moderátor, v pohode. Podme ďalej. Dobrý deň, vítam pána Blahu, chcem sa ho opýtať, či vie niečo porozprávať o predaji pozemkov opäť slovenských železníc. To máme opäť tú otázku. Takže teraz ste sa vyjadrili, že nevíete to pozadie. Podme ďalej. Dobrý deň, chcem sa opýtať Vášho hosta, či v Smere ešte reálne počítajú so spoluprácou s Pellegrinim a či majú reálny plán postupu, keď Hlas zaujme očakávaný liberálny smer k USA. Karol, podpísaný.”

Ľuboš Blaha: „Tá otázka vývoja v strane Hlas je aj politologicky veľmi zaujímavá, lebo určite sledujete tie teórie a špekulácie o tom, že Hlas chce vytvoriť vládu, ktorá bude... bez Smeru, že bude liberálna, že

zoberie Progresívne Slovensko, s SaS, možno zoberú KDH a neviem koho ešte, Sme rodinu. A že vytvorí teda, ako takú nejakú širokospektrálnu koalíciu. Napokon Peter Pellegrini potvrdil, že by chcel mať v budúcej vláde nejakú aj aktuálne koalíčnú stranu, takže je to možné a pravdepodobné a o to viac je dôležité, aby Smer-SD vyhral voľby, aby sme my rozdávali karty, aby sme my mali to kľúčové postavenie v budúcej koalícii a uvidíme potom, ako sa aj zachová Hlas a Peter Pellegrini, lebo aj v samotnom Hlase, najmä mnohí voliči, ktorí teda odišli zo strany Smer v čase, kedy sa táto strana delila, majú stále ľavicové postoje, národné postoje, vlastenecké. Oni sa nezmenili, len sa im zdalo možno v tej chvíli lepšie voliť Hlas a buď títo ľudia si musia klásť sami otázku, či chcú voliť liberálnu stranu alebo sa musia predstavitelia Hlasu konečne spamätať a začať riešiť normálnu ľavicovú politiku tak ako strana Smer, ale je dobré, že ľudia majú na výber, že majú na výber medzi autentickou silnou ľavicou, ktorá je veľmi národná a slovenská a takou tou euroatlantickou, možno viac slniečkarskou, liberálnejšou sociálnou demokraciou toho typu, ktorú ponúka Peter Pellegrini. Nech si ľudia vyberú a my to budeme rešpektovať.“

Dominik Papala, moderátor: „Veľmi príjemná sms-ka prišla. Zdravím vás oboch, ja vás chcem len pozdraviť, popriať pekné sviatky, všetko najlepšie v novom roku. Ste obaja veľmi fundovaní vo svojom obore. Dúfam, že prídete aj po novom roku do Rádia Frontinus a ten pán, o 13-tej mu začne Na telo, tak si príde na svoje. Evidentne ten poslucháč, ktorý... tam bola tá značná kritika.“

Ľuboš Blaha: „(smiech) A jáj, ten pán, áno, áno, ďakujem veľmi pekne za podporu.“

Dominik Papala, moderátor: „Vážený pán Blaha, srdečne Vás pozdravujem, i pána moderátora. S Vašimi názormi súhlasím a pán moderátor si z toho pána nič nerobí a robí si svoju prácu dobre, tak ako doteraz. Poslucháčka Evka podpísaná. Môžeme ísť na ďalšiu sms-ku a ďalší email, ktorý prišiel. Dobrý deň Pán Blaha, to čo sa tu dialo po nástupe Matovičovej vlády považujem za čistý útlak, zužovanie až psychické týranie slovenského národa a toto nesmie zostať nepotrestané. Nevolám po pomste, ale po spravodlivých procesoch, ktoré musia prebehnúť, aby si toto už nikto z mocných už nikdy nedovolil. Inak nemôžeme ísť ako národ sebavedome dopredu. Vážim si vašu odvahu a stotožňujem sa s väčšinou Vašich názorov. Zuzana, ostáva s pozdravom.“

Ľuboš Blaha: „Ďakujem pekne, ja... áno, súhlasím s tým, že mnohé veci musia byť vyšetrené, vrátane spomínanej vraždy Milana Lučanského, ale aj ďalších... ďalšieho zneužívania právomocí najmä zo strany Úradu špeciálnej prokuratúry, ale ja by som sa osobne zameral aj na oblasť médií a mimovládok, tam treba pritvrdiť, treba naozaj už ukázať, že nemôžeme tu mať trójskych koňov, ktoré tu budú financované rôznymi liberálnymi kruhmi, povedzme, zo Spojených štátov alebo iných krajín, veľmocí, ktoré tu potom šíria ich propagandu a ich názory, a de facto lynčujú každého, kto má len trošku iný proslovenskejší názor, takže musíme sa ďaleko tvrdšie postaviť k ochrane slovenskej suverenity a k ochrane našich národných záujmov, ale doniesť spravodlivosť, opakujem ako pani poslucháčka hovorí, nemôže to byť vendeta, nemôže to byť pomsta. To musí byť všetko nezávisle vyšetrované, ale bez toho, aby to mali v rukách mimovládky a liberálne médiá.“

Dominik Papala, moderátor: „Pán Blaha, aký máte názor..., keby sme vedeli veľmi stručne, máme poslednú minútu. Aký máte názor na formu spoluprády občanov cez takzvané mikrorreferendá.“

Ľuboš Blaha: „Ja som o tom aj veľa písal. Takzvaná ekonomická demokracia alebo participatívne rozpočty sú...“

Dominik Papala, moderátor: „Áno, že keď už máme tie čipy v občianskych preukazoch sa tu píše...“

Ľuboš Blaha: „Jaj, toto nie, ale ďaleko väčšia participácia občanov. To, skúsili to v Porto Alegre v Brazílii, alebo tá ekonomická demokracia má veľmi zaujímavé paralely v Mondragone v Španielsku a podobne. To sú krásne inšpirácie, kde tí ľudia sa podieľajú, či už na ekonomike alebo na politike ďaleko viacej, takže áno. Všetky formy participatívnej demokracie ja osobne podporujem a veľa o tom píšem aj vo svojich knihách.“

Dominik Papala, moderátor: „A poďme na úplne poslednú sms-ku, ktorá tu prišla. Pán moderátor súhlasíte s Blahom, keď tvrdíte, že Heger je nesvojprávny. Ja som nepovedal, že Heger je nesvojprávny, keď povedal pán Blaha, že vláda Igora Matoviča padla, moja doplňujúca otázka bola, že či náhodou nepadla vláda Eduarda Hegera, takže úplne ste ma vytrhli z kontextu a narábate si evidentne s mojimi otázkami to, čo chcete, ale šak to je asi v tejto dobe úplne normálne. Ďakujem vám veľmi pekne, milí poslucháči, za pozornosť. Pán Blaha, ja vám veľmi pekne ďakujem, že ste prijali pozvanie a že ste prišli osobne do Žiliny.“

Ľuboš Blaha: „A veľmi rád prídem znova. Rád by som zaželať poslucháčom a celej Žiline a celému žilinskému kraju a celému Slovensku krásne sviatky. Ten najkrajší darček, pád vlády už dostali, takže teraz si treba už otvoriť šampanské a oslavovať.“

Dominik Papala, moderátor: „Niekedy nabudúce Vás určite opäť radi pozveme. Všetko dobré v rámci možností, v zdraví a hlavne šťastný nový rok 2023.“

Ľuboš Blaha: „Všetko dobré, ďakujem pekne.“

Dominik Papala, moderátor: „A všetko toto isté prajeme aj pre našich poslucháčov. My sa budeme počuť najbližšie, ak sa nemýlim, vychádza to na 8. januára v nedeľu. Teraz si dáme dva týždne od Debaty na telefón prestávku a pekné vianočné sviatky prežiť v pohode, v pokoji, v radosti, v šťastí, v zdraví a s vašimi najbližšími. Lúči sa s vami Dominik Papala a teším sa na vás po novom roku, dopočutia.“

- hudobná zložka

* * *

Podľa § 25 zákona č. 264/2022 Z. z.: „Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

a) zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby,
b) **zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.**“

Podľa § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z.: „Obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ alebo poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, musí **rešpektovať ľudskú dôstojnosť, najmä nesmie**

a) propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním,
b) šíriť alebo sprístupňovať informácie verejnosti s úmyslom verejne podnecovať na spáchanie niektorého z trestných činov terorizmu alebo verejne schvaľovať niektorý z trestných činov terorizmu,
c) propagovať násilie a otvorenou alebo **skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, majetku, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, narodenia, národného alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine,**
d) bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu, a to so zvláštnym ohľadom na obe trestných činov alebo ich príbuzných spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti.“

* * *

Účastník konania vo svojom **písomnom vyjadrení** zo dňa 19. 4. 2023, ktoré bolo Rade doručené dňa 27. 4. 2023, uviedol: „Vysielateľ kategoricky odmieta porušenie § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. i porušenie § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

K § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.: Opätovne zdôrazňujeme, že relácia prináša názory politikov a názory poslucháčov. Umožňuje pritom priamy kontakt s hosťom a poslucháčom. Poslucháči nie sú selektovaní podľa ich názoru, alebo ich vnímania reality. Nepovažujeme za vhodné a právne relevantné cenzurovať, či mentorovať hostí a ani poslucháčov. Objektivita je daná doplňujúcimi otázkami moderátora i otázkami a prezentovanými názormi širokého spektra poslucháčov. S prihliadnutím na obdobné programy iných médií – vrátane verejnoprávných – ide o rádovo vyššiu mieru objektivity. Je doslova alarmujúce, že Rada neiniciuje správne konania voči debatám v médiách, do ktorých sú

pravidelne pozývaní len apologéti rovnakého názorového spektra. Rovnako je alarmujúce, že Rada neprekáza praktické vylúčenie regulárnych politických subjektov z drvivej väčšiny médií. Rada si nevšíma posun z „informovania“ do „šírenia propagandy“, ktorému podľahla väčšina médií. K § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.: Za úplne absurdné považujeme obvinenia zo skrytého podnecovania nenávisti. Opätovne tiež pripomíname, že takýchto relácií, v presne takomto formáte, bolo za takmer tridsaťročnú históriu rádia odvysielaných cca 1200, pričom sa v nich vystriedali prakticky všetci relevantní politici. Je povšimnutia hodné – že so správnymi konaniami voči vysielateľovi v neobvyklom počte, začala Rada v súčasnom zložení. Je tiež povšimnutia hodné – že konania proti vysielateľovi sa viedli len po vystúpeniach politikov z ĽSNS, Republiky, Vlasti či Smeru a to napriek tomu, že formát a rovnako priebeh relácií je stále rovnaký. Po vystúpení iných politikov – ich zoznam je na webe frontinus.sk – správne konania iniciované neboli. To naznačuje zrejmú zaujatosť niektorých členov Rady, ktorá sa zo štandardného bežného regulačného orgánu mení na politický cenzorský nástroj.“

K písomnému vyjadreniu účastníka konania Kancelária Rady uvádza, že zákonnou reguláciou a výkonom dohľadu v oblasti vysielania neprichádza k nelegitímnemu obmedzovaniu slobody prejavu vysielateľov. V prípade, ak sú v rámci vysielania prezentované vyhranené, jednostranné alebo paušalizujúce tvrdenia alebo hodnotenia, z ktorých napríklad viaceré majú aj potenciál vyvolať znepokojenie verejnosti, odpor, nenávisť alebo averziu verejnosti voči skupine ľudí, negatívne sa dotknúť povesti osôb alebo legitimizovať či zľahčovať vojenskú agresiu, z § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách vyplýva povinnosť vysielateľa zabezpečiť ich vyváženú a objektivizáciu. V prípade, ak je súčasťou debát iba strana prezentujúca jeden uhol pohľadu, je úlohou moderátora vyvažovať jej vyhranené, jednostranné alebo paušalizujúce tvrdenia alebo hodnotenia. Takúto aktivitu moderátora nemožno považovať za cenzurovanie alebo mentorovanie. Vzhľadom na nižšie uvedenú analýzu viacerých závažných vyjadrení hosťa programu a nedostatočnej reakcie moderátora na tieto tvrdenia nemožno podľa nášho názoru súhlasiť s tvrdením účastníka konania, že „objektivita je daná doplňujúcimi otázkami moderátora i otázkami a prezentovanými názormi širokého spektra poslucháčov“.

Nemožno tiež súhlasiť s vyjadrením účastníka konania, že „obvinenie“ zo skrytého podnecovania nenávisti možno považovať za „úplne absurdné“. Vysielateľ má objektívnu zodpovednosť za to, aby program nepodnecoval nenávisť, a to ani skrytou formou. Ak majú vyjadrenia hosťa programu potenciál podnecovať nenávisť, moderátor programu musí svojimi intervenciami (napr. kladením doplňujúcich a vyjasňujúcich otázok, aké sú konkrétne fakty, na základe ktorých urobil hosť svoje hodnotenia, upozornením na prílišnú paušalizáciu a negatívne zovšeobecňujúce výroky týkajúce sa celých skupín osôb, upozornením na vynechanie relevantných faktov hosťom) korigovať vyznenie takýchto vyjadrení. Ako vyplýva z nižšie uvedenej analýzy, moderátor programu nedostatočne reagoval na vyjadrenia hosťa programu, ktoré mali potenciál, aj v zmysle kritérií stanovených v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, skryte podnecovať nenávisť voči skupine osôb.

Na základe žiadosti právneho zástupcu účastníka konania o vypočutie štatutára účastníka konania a hosťa predmetného programu Ľ. Blahu bolo v predmetnom správnom konaní č. REO-RPMS/2023/00547 nariadené **ústne pojednávanie**. Z ústneho pojednávania, ktoré sa uskutočnilo dňa 6. 7. 2023 o 11:00 hod. v sídle Rady, bola spísaná **zápisnica** v nasledovnom znení:

„Priebeh ústneho pojednávania: Predseda senátu č. 2 Rady oboznámil zástupcov účastníka konania (ďalej len „ÚK“) s predmetom ústneho pojednávania a súčasne konštatoval, že na základe pozvánky na ústne pojednávanie sa na Radu dostavili – prítomní podľa prezenčnej listiny, ktorí boli požiadaní, aby pri ústnom pojednávaní uplatnili svoje pripomienky a námety. Ďalej ich predseda senátu č. 2 Rady poučil o tom, že majú právo, v súlade s § 33 zákona č. 71/1967 Zb., navrhovať dôkazy a ich doplnenie, vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia aj k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie. Majú právo nazerať do spisov, robiť si z nich výpisy, odpisy a dostať kópie spisov alebo dostať informáciu zo spisov iným spôsobom. Zástupcovia účastníka konania uviedli, že poučeniu porozumeli a nežiadajú podrobnejšie vysvetlenie.“

Predseda senátu na úvod poukázal na skutočnosť, že v písomnom splnomocnení pre JUDr. Davida Lindtnera je ako splnomocniteľ uvedený Ing. Rudolf Podmanický. ÚK uviedol, že ide o chybu, správne malo byť uvedené Ing. Rudolf Podkrivacký. ÚK zároveň ústne splnomocnil Mgr. PhDr. Ľuboš Blaha, PhD. na zastupovanie ÚK na ústnom pojednávaní.

ÚK na úvod ústneho pojednávania uviedol, že sa pridrižiava svojho písomného vyjadrenia. Podľa jeho názoru sa spoločnosť vydala zlým smerom. Prvým míľnikom, kedy človek dokáže badať zlé smerovanie spoločnosti, je obmedzenie slobody slova. Chápe, že Rada nie je jednoliate teleso, sú v ňom ľudia s rôznymi názormi, svetonázormi a skúsenosťami. Bolo voči nemu vedených zatiaľ približne 18 správnych konaní, ktoré považuje za absurdné. Trvá na tom, že spravodajstvo malého Rádia Frontinus je kvalitatívne inde ako verejnoprávneho média. Veľmi ho mrzí dvojaký prístup Rady k mediálnym výstupom iných médií a Rádia Frontinus. Nedostal sa v žiadnej relácii do kolízie s citovanými zákonmi. Na to, aby človek vedel, čo je správne a čo nie, nepotrebuje zákony. Tvrdí, že ich spravodajstvo a diskusné relácie sú demokratickejšie a kultivovanejšie ako výstupy z verejnoprávnych médií.

Predseda senátu následne uviedol predmet správneho konania. ÚK uviedol, že predmetná relácia je kontaktná relácia, kde majú poslucháči možnosť pýtať sa hosta akékoľvek otázky. Za 30 rokov sa nezmenil jej formát, bola vysielaná niekoľko tisíc krát. Vystriedali sa v nej všetci relevantní politici. Prvá polhodina relácie je venovaná otázkam moderátora a ďalšia hodina otázkam poslucháčov. Za prvú polhodinu relácie dal moderátor 9 otázok, celkovo dal 38 otázok, do vysielania sa zapojilo 7 poslucháčov a bolo prečítaných 10 SMS správ. Ide spolu o 64 otázok, pričom sa neselektuje výber volajúcich ani zaslaných SMS správ.

ÚK uviedol, že ho prekvapuje, že sa o zložení senátu dozvedel až teraz. Ide podľa neho o procesnú vadu, ktorú ale nebude riešiť, hoci za normálnych okolností ide o vadu konania. Okrem toho by Rada mala rešpektovať skutočnosť, že by ÚK mal byť informovaný o tom, čo sa mu kladie za vinu, aby sa vedel relevantne vyjadriť k správne konaniu. Skutočnosti uvedené v oznámení sú všeobecné a vágne, takže nevie, voči čomu sa má brániť. Opäť ide podľa neho o procesnú vadu. Je toho názoru, že Rada nemá dostatočné praktické skúsenosti s takýmito konaniami, pretože tieto skutočnosti by pravdepodobne namietali aj iní účastníci konania. Právo formuje spoločnosť a zákony sú na to, aby regulovali spoločenské vzťahy. Existuje zákon o mediálnych službách, ktoré jednotlivé subjekty musia rešpektovať. Robí tak aj ÚK. Musí reagovať nielen na zákonné ustanovenia, ale keďže sú vágne, vykladá ich určitý orgán, v tomto prípade Rada. ÚK sa s rozhodovacou činnosťou Rady dôsledne oboznámil, a preto bude argumentovať rozhodnutiami Rady v konkrétnych veciach. Je prekvapený tým, že Rada vôbec o tomto podnete koná, pretože ako vyplýva z rozhodovacej činnosti Rady to, čo odznelo v tejto relácii je prechádzka ružovou záhradou oproti tomu, čo odznieva v iných médiách. Preto si ÚK myslí, že ide o šikanóznou aplikáciu práva. Podobné konania by nemali prebiehať a Rada by mala rovnakým spôsobom konať aj v prípade Rádia Frontinus. Správnych konaní voči ÚK je do 20. Ide podľa neho o tzv. chilling effect, čiže ak sa budú začínať správne konania voči poskytovateľom inej pravdy, tak tieto médiá sa budú báť pozývať si do svojich relácií hostí, ktorí majú na to, čo sa deje v spoločnosti, iný názor, a takéto konania budú pre tieto subjekty likvidačné. Jedná sa aj o tento prípad, pričom Rádio Frontinus má v poslednej dobe problém pozývať do svojich relácií hostí, pretože Rádio Frontinus musí generovať aj finančné prostriedky, ktoré zabezpečujú jeho prežitie. Podľa názoru ÚK ide o veľmi selektívny prístup, môže to mať za následok, že takéto rádiá budú likvidované a dôjde k narušeniu slobody slova. ÚK uviedol, že bude poukazovať na konkrétne vyjadrenia pána Papalu a pána Blahu z posudzovaného programu v kontexte toho, čo Rada považuje za porušenie § 25 a § 61 zákona č. 264/2022 Z. z. a preukáže, že takéto vyjadrenia patria do verejnej diskusie a neporušujú zákon.

ÚK uviedol, že je vidieť selektívny výber do relácií v iných médiách, pričom výnimkou je práve Rádio Frontinus. Nechápe, ako môže Rada prehliadať, že relevantné politické subjekty sa nevyskytujú v diskusióch, a to ani v diskusióch verejnoprávneho vysielateľa.

Predseda senátu uviedol, že v prípade § 25 problémom nie sú výroky hosta alebo či takéto výroky môžu vo vysielaní zaznieť. Ak sú nejaké výhrady, tak sú výhrady voči tomu, že moderátor nekorigoval a nekládol doplňujúce otázky a nepredstavoval relevantnú názorovú protistranu hostovi. Nerozhoduje sa o tom, či takéto výroky môžu alebo nemôžu zaznieť v médiách. V prípade § 61 sa posudzuje, či obsah programu mohol porušiť toto ustanovenie. ÚK opäť poukázal na počet otázok, ktoré moderátor položil v rámci programu, a uviedol, že nechápe, ako to nemôže byť dostatočná oponentúra.

Člen senátu uviedol, že médium podľa zákona vysiela slobodne a nezávisle. Vysielať si môže do relácie pozvať kohokoľvek, host môže prakticky rozprávať tiež takmer čokoľvek, pokiaľ neporušuje zákon. Argument, že sa hostia boja chodiť do vysielania alebo že ÚK má problém s výberom hostí, nie je možný. Problémom nie je host, ale ak je host sám, čo väčšinou v Debate na telefón tak je, nezáleží od počtu otázok, ktoré moderátor položí, ale moderátor má byť dostatočnou protiváhou a oponentúrou voči hostovi na to, aby sa debata neniesla jednostranným smerom. Média vysielajú na základe slobody slova. Problém je napríklad v Rusku, kde nevysielajú média na základe slobody slova. ÚK však vysiela slobodne. Pokiaľ je host sám, protiváhou mu je moderátor, ktorý mu má byť oponentom bez ohľadu na to, akého je presvedčenia.

Predseda senátu následne vyzval ÚK na uvedenie argumentov, ktoré neboli vo vyjadrení, ktoré zaslal v rámci správneho konania. Ak má podklady, ktoré neboli zatiaľ Rade doručené a aby boli súčasťou správneho konania, môže ich odovzdať po vypočutí.

ÚK uviedol, že musíme rozlišovať medzi formálnou slobodou slova a materiálnou slobodou slova. Slovensko je formálne právny štát, ale materiálne ním nie je, pretože dochádza k cenzúre. To, že má právo sa slobodne k niečomu vyjadriť, ale následne bude za to selektívne sankcionovaný, sa nenazýva materiálna sloboda slova, ale formálna sloboda slova. Je nevyhnutné dodržať princíp právnej istoty a predvídateľnosti práva. V súčasnosti mimoriadne zhrubol medziľudský diskurz a mimoriadne zhrubla aj politická kultúra, ktorú priniesli predstavitelia niektorých politických strán. Pokiaľ Rada akceptuje niektoré relácie, v ktorých vystupujú napr. Havran, Kňažko, Demeš a Káčer, alebo Naď a Závodský, tak má občan právo prispôbiť svoju reláciu aj takýmto rozhodnutiam Rady. Pokiaľ v programe Večera s Havranom, v ktorom vystupovali Kňažko, Demeš a Havran, odzneli brutálne vyjadrenia, ktoré Rada zhodnotila, že v kontexte celého programu nedošlo k porušeniu zákona, tak aj iné média majú právo poskytovať iné informácie. Niektoré média sú hlasnou trúbou režimovej propagandy, je im umožnené posúvať diskurz do extrémnej úrovne. ÚK tak musí volať do relácie aj hostov, ktorí majú aj expresívnejší jazyk, čo Rada akceptovala napríklad v prípade Naďa, Káčera alebo Demeša v rámci programov verejnoprávneho vysielateľa, aby udržiaval možnosť, aby Rádio Frontinus niekto počúval. Pokiaľ Rada nastavila takto pravidlá, tak z hľadiska princípu právnej istoty je táto relácia a vstupy moderátora na rovnakej úrovni ako iné programy, v ktorých je napríklad moderátorom pán Dírer. ÚK rešpektuje nielen zákon, ale aj jeho výklad a aplikáciu zo strany Rady, ktorá je na to povolaná. Dokonca sa stretol v rozhodnutí Rady aj s jedným rozhodnutím NS SR, na ktorý Rada poukázala vo veci jedného z podnetov, ktorý bol na pána Dírera.

Predseda senátu požiadal ÚK, aby uviedol, v ktorých bodoch bol moderátor názorovou oponentúrou. Členovia Rady si reláciu vypočuli a majú jej doslovný prepis, a teda vedia, čo v programe odznelo.

ÚK uviedol, že v programe odznelo, okrem iného:

Vyjadrenia k vplyvu rôznych skupín: Je logické, že keď sa ktokoľvek opýta Ľuboša Blahu na oligarchické zložky, spomína spoločnosť ESET, je k nej mimoriadne kritický. Má s nimi opakované súdne spory. Na vyjadrenie pána Blahu, ktorý povedal, že ESET je napojený na Ameriku, čo vychádza zo skutkového stavu, pretože to konštatovalo Ministerstvo zahraničných vecí Ruskej federácie ako členský štát OSN, reagoval moderátor: „Prečo by mali byť napojení na Ameriku?“ Podľa názoru ÚK je to kritika. Na to reaguje Ľuboš Blaha: „Toto práve chcem povedať.“ Na to moderátor uvádza: „Tak musím Vám oponovať“.

K vplyvu ďalších skupín: Pán Blaha uvádza Denník N, JOJka, ESET a pod. Moderátor dopĺňa: „A ešte PENTA“, čiže opäť ide o kritiku. Ľuboš Blaha dopĺňa J&T, na čo reaguje moderátor, že ale aj PENTA tam má podiel, čiže konfrontuje.

Dominik Papala uvádza: „Teda bola tam otázka, či by ste boli za vystúpenie a či by ste vypovedali a zrušili Lisabonskú zmluvu“, čo je kritická otázka na predstaviteľa SMERu, pretože je tu naratív, že majú plán vystúpiť z EÚ, príp. z NATO. Na to Ľuboš Blaha odpovedá a Dominik Papala následne dopĺňa: „A boli by ste za to teda, aby sme vystúpili z Európskej únie?“. Považuje to za normálnu, konštruktívnu a kritickú debatu.

Dominik Papala sa pýta v reakcii na tvrdenie pána Blahu ohľadom Viktora Orbána, s ktorým strana SMER sympatizuje. Na to pán Papala opäť kriticky: „No a ako hodnotíte to, keď si dal ten šál na hokej či na ten futbal“. ÚK to považuje za mimoriadne kritické, pretože pokiaľ pán Blaha glorifikoval pána Orbána, tak mu Dominik Papala oponuje, že takýto je problém.

Vyjadrenia na súčasnú vládnu koalíciu: ÚK uviedol, že podľa rozhodnutí Rady je v poriadku, keď sa kritizujú členovia iných politických strán, dokonca aj neprítomný subjekt, aj keď je reakcia moderátora vlašná, dokonca aj vtedy, keď napríklad moderátor Závodský podsúva hosťovi ešte nejaké kritické naratívy vo vzťahu k politickému oponentovi. Ľuboš Blaha uvádza: „Igor Matovič nie je celkom duševne spôsobilý“. Ide o fakt, ktorý vychádza zo skutkového základu, ktorý je všeobecne známy. Okrem iného je to skutočnosť, ktorú Ľuboš Blaha opakovane uvádza aj v iných médiách alebo na rôznych zhromaždeniach politickej strany SMER, a to je podľa Rady v niektorých jej rozhodnutiach v poriadku a je to potvrdením plurality názorov, ak už niečo niekde odznelo a moderátor na to nereaguje.

Potom Ľuboš Blaha uvádza kritiku na Borisa Kollára a Richarda Sulíka, pričom poukazuje na podozrenia, že si Richard Sulík chodil kupovať kolagén. Je to v súvislosti s podozreniami, že politická strana SaS má liberálnejší prístup k drogám. Dominik Papala na to hovorí: „Tých je tam viac týchto podozrení a je tam aj viac ľudí, ktorých často svrbí nos“. Je to sarkastické, ale nedá sa povedať, že to nemá skutkový základ. Rada vo svojich rozhodnutiach konštatuje, že pokiaľ má nejaká kritika skutkový základ, tak je v poriadku.

Dominik Papala číta otázku poslucháča: „Pán Blaha, Vy len rozoštvávate spoločnosť a šírite nenávisť. Ste politik a mali by ste spoločnosť v ťažkých časoch upokojovať“. ÚK položil otázku, ktorý zákon ukladá povinnosť moderátorovi klásť kritické otázky iba z jeho mysle. Prečo vyvažovanie, alebo objektivita, nemôže byť založená aj na tom, že konkrétny moderátor nemá kritické otázky, pretože sa stotožní s tým, čo respondent uvádza, ale vyvažuje to tým, že číta kritické otázky a SMSky. Dominik Papala opakovane číta veľmi tvrdé SMSky a prináša kritické otázky. Pokiaľ by moderátor nekritizoval sám, je porušením, ak to robí prostredníctvom iných. Zákon to neupravuje a treba to vyložiť extenzívne a v prospech osôb, ktorých sa to dotýka.

Vyjadrenia na adresu prezidentky Čaputovej: Moderátor: „V Argentíne sa povie Suzan?“ ÚK hovorí, že je to sarkastická poznámka, ale pokiaľ je možné Ľuboša Blahu nazvať ako „meno, ktoré sa nespomína“, čo je narážka na Harryho Pottera, tak potom nie je dôvod, aby sa vo verejnej diskusii nemohlo hovoriť o pani prezidentke ako o Suzan. Niektorí hovoria o pani prezidentke ako o Zuzke.

Vyjadrenia na tému Ruska: Ľuboš Blaha hovorí, že treba za prvé zrušiť sankcie, pretože sa znižuje životná úroveň Slovákov. Dominik Papala: „V akom zmysle ničia Európu?“ Ide o oponentúru. Ľuboš Blaha hovorí o špeciálnej operácii a ako sa Rusi musia brániť proti NATO. Dominik Papala na to hovorí: „Nie je to náhodou vojna?“ Opäť ide o kritickú otázku.

Otázka poslucháča: „Bolo by dobré, keby ste už prestali klamať.“ ÚK sa pýta, či to nie je dostatočná oponentúra. Moderátorovi chodia SMSky a môže ich selektívne vyberať, ktoré budú náklonné voči hosťovi. Moderátor však vyberá kritické otázky.

Vyjadrenia na tému Ukrajiny, čo sa týka aj § 61: Ľuboš Blaha hovorí: „Preto vojnovnej propagande netreba veriť“. ÚK uviedol, že každá propaganda je zlá. Znepokojuje ho, akým spôsobom sa stavia Zelenského režim k fašizmu. Ak niekto adoruje Banderu a Šuchevyča, nie je možné tvrdiť, že tam nie je s týmto problém. Ak podľa prieskumu verejnej mienky 80 % Ukrajincov podporuje Banderu, je možné hovoriť o tom, že sa jedná o akúsi fašizáciu Ukrajiny, ale nikto tým neútočí na Ukrajincov. Takisto môžeme povedať, že 90 % Nemcov bolo zmanipulovaných Hitlerom, čím sa nenaráža na to, že sa vyvoláva skrytá nenávisť voči Nemcom. Ukrajina je masívne indoktrinovaná západnou propagandou, naratívom americkej strany, ide teda o relevantné otázky. Ani moderátor, ani Ľuboš Blaha skryto ani

nijakou inou formou neútočili do ukrajinského ľudu, ale útočili do systému a režimu, ktorý na Ukrajine teraz panuje. Zdôrazňuje to preto, lebo Rada vo svojich rozhodnutiach uvádza, že to čo povedali napríklad páni Kňazko a Demeš voči Rusku, nie je nenávisťou voči Rusku, ale voči režimu v Rusku. Moderátor s hosťom sa rozprávali o tom, čo banderovci konali, historické súvislosti sú širšie, ale súčasný postoj Slovenska je taký, aký je. Dominik Papala na vyváženie hovorí: „Ale pozor, pán Blaha. Na druhej strane ale pápež povedal, že máme šetriť na darčekom a máme darovať Ukrajincom peniaze“.

ÚK uviedol, že člen senátu Ivan Bindas krúti hlavou, a to preto, lebo sa pozerá na odpovede a otázky s predsudkom. Podľa ÚK člen senátu Ivan Bindas je predpojatý a dôvod pre jeho vylúčenie z tohto konania je už iba z toho dôvodu, že prvé, čo povedal, keď na ústnom pojednávaní videl Ľuboša Blahu, ktorý stojí na strane mieru a zastáva si Rusko, je, že v Rusku sú médiá potláčané. Člen Rady Ivan Bindas uviedol, že všetci stojíme na strane mieru.

ÚK pokračuje v citovaní vyjadrení v programe:

Ľuboš Blaha hovorí: „Ja som presvedčený, že Slováci by sa mali venovať našim témam, pretože došlo k neuveriteľnému zdražovaniu, o 30% išli vyššie ceny potravín...“ Dominik Papala na to hovorí: „Moment, teraz to trochu kleslo.“ Opäť ide o kritiku toho, že pán Blaha sa vyjadruje niekedy expresívnejšie a demagogickejšie.

Ľuboš Blaha uviedol, že treba hovoriť o mieri na Ukrajine, pretože to je jediné riešenie. K takémuto vyjadreniu je ťažké uviesť kritické stanovisko. Pokiaľ moderátor tiež zdieľa rovnaké názory a postoje ako hosť a sám vnútorne necíti, že by mal formálne oponovať, od toho sú divácke otázky a SMS správy, z ktorých vyberá tie kritické.

Ľuboš Blaha hovorí o oligarchických biznisoch na Ukrajine a o skorumpovanom režime, za ktorý ich označuje aj EÚ. Na to Dominik Papala hovorí: „To je samozrejme Váš názor, aj Váš názor nás zaujíma.“ Na to poslucháč Dušan uvádza, že Ukrajina sa bráni, bola napadnutá, ak by nás niekto napadol, čo by sme urobili. Ide o kritický názor, ktorý bol pustený do éteru. Ľuboš Blaha na to hovorí, že neobhájujú Rusko, lebo aj to má svoje chyby, my chceme mier, lebo tu zomierajú ľudia.

Volá diskutujúci, ktorý hovorí, že Rusi sú masoví vrahovia, na čo Ľuboš Blaha hovorí, že volajúci je zrejme fašistom. Dominik Papala na to hovorí: „Skúsme nenazývať ľudí...“ Na to hovorí Ľuboš Blaha: „Áno, keď niekto nazve celý národ masovými vrahmi, to znamená, že to je etnická nenávisť.“ Čiže opäť ide o konfrontáciu.

Vyjadrenia k činnosti orgánov činných v trestnom konaní a k novinárom venujúcim sa aktuálnym kauzám: Vo vzťahu k tomu, ako sa pán Blaha vyjadroval k podozrivej smrti pána Lučanského, pričom pán Blaha má názor, ktorý dlhodobo prezentuje, že táto smrť ostala nevyriešená, čiže určitým spôsobom obviňuje štátne orgány, Dominik Papala veľmi kriticky hovorí, že si pamätá na súdny proces, keď Mikuláš Černák povedal Lučanskému, že keď sa raz dostane von, tak ho zabije. Dominik Papala tak opäť veľmi kriticky poukázal na to, že sú tu aj iné možnosti, že za tým nemusí byť štát.

Vyjadrenia na adresu LGBTI+: Dominik Papala sa pýta pána Blaha, koľko máme pohlaví. Na to Ľuboš Blaha uviedol svoje názory. ÚK uvádza, že Dominik Papala na vyjadrenie pána Blahu použil sarkazmus, ktorý nebol oddelený. Rada uvádza pri pánovi Dírerovi a Ilievovi, že sarkazmus a hodnotiace komentáre sú v poriadku, pokiaľ sú oddelené od hlavnej diskusie.

ÚK uvádza, že Rada v oznámení o začatí správneho konania uviedla, že ku prezentovaným kritickým vyjadreniam a názorom hosťa v programe neodznali relevantné názorové východiská, relevantné protiargumenty, moderátor tieto žiadnym spôsobom v tomto ohľade nevyvažoval ani nekládol kritické doplňujúce otázky, obmedzil sa iba na čítanie otázok od poslucháčov. S týmto záverom Rady ÚK nesúhlasí práve s poukazom na vyššie uvedené. Rada v súvislosti s § 61 poukazuje na tie isté vyjadrenia, ktoré už zazneli. Podľa názoru ÚK odznali aj kritické pripomienky a divácke otázky, na ktoré bolo reagované. Z ustálenej rozhodovacej činnosti Rady možno uviesť, že hoci niekde zaznel sarkazmus, na niektoré vyjadrenia pána Blahu mohol moderátor reagovať kritickejšie, ale v celkovom kontexte nemožno dospieť k záveru, že došlo k porušeniu zákona. Ide o aktuálnu rozhodovaciu prax Rady v prípade relácie, v ktorej vystupovali Havran, Káčer, Demeš, Kňazko, kedy Rada konštatovala: „Názory a hodnotenia, niektoré aj kritické zo strany hostí, boli. Všetci traja hostia v prípade diskutovanej témy

zastávajú podobné prozápadné smerovanie krajiny. Je to z dôvodu, že je tu rezonujúca ruská agresia na Ukrajinu, čo zahŕňa potrebu vojenskej pomoci Ukrajinu. Prítomní hostia predstavovali dlhoročných odborníkov v oblasti diplomacie, ktorí boli pracovne aktívni v počiatkoch budovania zahraničnej politiky Slovenska v 90. rokoch... Kritika týkajúca sa niektorých konkrétnych politikov vychádzala z ich už všeobecne známych a viackrát medializovaných postojov a tieto názory nemožno považovať za informácie, s ktorými by verejnosť už nebola konfrontovaná a ktoré častokrát odznali aj priamo od spomínaných politikov. Preto podľa nášho názoru bola naplnená všestrannosť a pluralita názorov.“ ÚK uviedol, že Rada sama konštatovala, že pokiaľ sa kritizuje oponent, ktorý tam nie je a moderátor na to neupozorní, je to ospravedlnené tým, že títo politici to hovorili už v inej diskusii a tým bola zabezpečená pluralita názorov.

ÚK poukázal na reláciu, v ktorej vystupoval moderátor Dírer, ktorý vo svojom úvode uviedol: „Plán na destabilizáciu Slovenska Kremeľ nezverejnil, ale nenechávajú nikoho na pochybách, že Kremeľ sa snaží rozložiť Európsku úniu a Slovensko. Tak ako kedysi v Rakúsku víťali Hitlera, novodobí fanúšikovia Putina už na to pripravujú a z minulosti presne vieme, čo by nasledovalo. Vyše 20 rokov okupácie a riadenie našich životov.“ Podľa ÚK ide o subjektívny názor. Rada k tomu uviedla, že „moderátor je kritický, miestami až sarkastický, a to má najbližšie k fejtonu, čo je novinársky žáner, pre ktorý je charakteristická irónia, sarkazmus a satira. Úvodný prehovor moderátora bol zreteľne oddelený od samotnej diskusie a vysielateľ v takejto podobe vysiela program V politike už dlhší čas. Uvedený komentár, ktorý bol riadne oddelený od diskusie, recipient nebol uvedený do omylu o jeho charaktere, nie je v rozpore s ustanovením... V komentári sme nezaznamenali podľa podávateľa podnetu údajné moderátorom šírené konšpiračné teórie, špekulácie či poplašné správy.“ ÚK sa pýta, kto rozhoduje o tom, čo sú konšpiračné teórie, špekulácie či poplašné správy a či ide o spoločnosť Infosecurity. Rada poukázala na to, že Infosecurity vyhodnocuje, čo sú konšpiračné teórie. ÚK uviedol, že zakladateľom Infosecurity je človek, ktorý bol poradcom ministra obrany Naďa. Je tam známy konflikt. Rada ďalej uviedla: „Moderátor v ňom glosoval a tlmočil postoje i opodstatnené obavy značnej časti populácie.“ ÚK uviedol, že rovnako značná časť populácie, dokonca väčšia časť populácie, má obavu z agresívnej politiky NATO voči Rusku ako nášmu blízkemu susedovi. Dostávame sa na tenkú hranicu.

ÚK poukazuje na rozhodnutie NS SR 45žo/13/2012, ktorý konštatoval: „Ak sa aj hostia pozvaní do relácie vyjadrovali kriticky, neznamena to, že táto kritika nebola konštruktívna, objektívna. Skutočnosť, že program obsahuje aj kritické názory, neznamena, že by bola recipientovi upretá možnosť vyjadriť si svoj vlastný názor k diskutovanej téme.“ ÚK je toho názoru, že diskusia bola vyvážená a recipient si mohol utvoriť vlastný názor, pretože dostal objektívne informácie, síce z jedného politického spektra, ale konfrontované poslucháčmi.

Pán Ľuboš Blaha na úvod svojho vyjadrenia v rámci tohto ústneho pojednávania poďakoval Rádiu Frontinus za to, že mu po troch rokoch mediálnej izolácie dalo priestor, a predmetné konanie považuje za trest pre toto rádio za to, že ho pozvalo do posudzovanej relácie. Hoci problémom nie sú údajne jeho výroky, považujú sa za ruskú propagandu a hybridnú vojnu. Má štyri základné argumenty. Dvojaký meter je do očí bijúci. Je bizarné, keď vidí rozhodnutia Rady v prípade pána Dírera, ktorý Ľuboša Blahu označil za Voldemorta, monštruóznou osobu v rámci Harryho Pottera, čo je vraj v poriadku. Keď pán Dírer označí politika za Voldemorta, je to v poriadku, ale je problém, keď pán Papala povie o prezidentke, že je excelencia alebo ju nazve Suzan. Keď si pán Havran zavolá do relácie troch kovaných rusofóbov, bez akejkoľvek oponentúry hovoria svoje názory, ešte im aj pritaká a hecuje ich, plus nadávajú na tých, ktorí majú iný názor, ako napríklad pán Fico alebo Blaha, tak je to v poriadku. Ale nie je v poriadku, ak má pán Blaha svoj naratív a moderátor Papala mu neskočí pri každej druhej vete do reči. Toto je podľa neho zjavný problém. Chce zdôrazniť, že keď sa hovorí o neznášanlivosti voči nejakému národu a Rada rozhodne, že útoky na režim a štát a na politický systém nie sú útokmi na národ, tak to treba rešpektovať v oboch prípadoch. V prípade pánov Kňažka, Demeša a Havrana a ich útokov na Rusko je to v poriadku, ale ak pán Blaha spomenie, že na Ukrajinu sa šíri fašizácia, čo je relevantný fakt podložený prieskumami, tak v tej chvíli je to už nenávisť voči ukrajinskému národu. Hovorí o politickom systéme, nie o konkrétnych Ukrajincoch. Nebol ani za to, aby sa vylučovali konkrétni

športovci z medzinárodných súťaží, ako sa deje v prípade Ruska, čo je príklad typickej kolektívnej viny. Bežný ruský športovec nemôže za to, že je vojna na Ukrajine. Preto považuje za normálne, ak niečo takéto povie aj on. Treba mať konzistentnosť. ÚK následne položil otázku, ako si môže Rada pre mediálne služby dovoliť hrať sa na ministerstvo pravdy, ktoré povie, že konkrétne legitímne politické názory opozičného poslanca na vojnu na Ukrajine sú ruskou propagandou a hybridnou hrozbou. ÚK vo svojich vyjadreniach cituje významných učencov, napr. John Mearsheimer, Jürgen Habermas, Jeffrey Sachs, pápež a pod., ale Rada si na základe toho, že to povie mimovládna organizácia Infosecurity alebo to povie pán Bukovský z Policajného zboru, dovoľí povedať o nejakom názore, že ide o ruskú propagandu, a ide osočovať moderátora za to, že nevstúpil do tejto akože ruskej propagandy. Je to nevyvážené. Pokiaľ je sloboda slova, musí sa rešpektovať každý názor, aj ten, ktorý sa nám nemusí páčiť. Pokiaľ moderátor danej relácie rešpektuje názory iného hosta, tak ho nemôžeme naháňať za to, že si uplatňuje slobodu slova.

Podľa názoru ÚK nejde o nejaké nevinné technické konanie voči Rádiu Frontinus, ale o politický signál, že médiá, ktoré si pozvú do diskusných relácií hostí, ktorí majú názor, ktorý sa nepáči mainstreamu, budú mať problémy a budú šikanovaní ako Rádio Frontinus. Potom si každý moderátor povie, že pána Blahu radšej nezavolá, lebo bude mať problém na Rade, alebo ho radšej nezavolá, príp. ak si ho aj zavolá do relácie, bude mu po každej vete skákať do reči, aby nič nepovedal. Ide o varovanie pre každého novinára, aby si nevolal iných ľudí, ako si predstavuje štátna moc. Ak sa určí jeden naratív, ktorý bude jediný správny, čo tu bolo za totality, a ak niekto povie inú pravdu a moderátor ho nezastaví alebo ho nejakým spôsobom nebude šikanovať, tak sa budú voči nemu viesť správne konania, tak to nie je zlučiteľné s demokraciou. Práve preto, pokiaľ chce Rada útočiť na jednotlivé médiá za to, že si uplatňujú vlastné kritériá na vedenie diskusií, tak to treba robiť aspoň konzistentne. Ak niekde stačí iba klásť otázky, tak by sa to malo akceptovať aj pri moderátorovi Papalovi. V prípade moderátorov Jančkárovej, Závodského alebo Havrana je vidieť dvojaký meter, keďže voči niektorým hosťom nie sú vôbec kritickí, iba ich viac hecujú a podsúvajú kritiku na opozíciu a ak majú v diskusii predstaviteľa opozície, neustále im skáču do reči a podsúvajú vlastný politický názor. Pokiaľ Rada bude uplatňovať zákon, ktorý hovorí o nezávislosti a vyváženosti, subjektívne a účelovo, že v prípade opozičných rádii a politikov, ktorým dajú priestor, ich bude naháňať a prenasledovať, ale v prípade provládných médií, ktoré šíria štátnu propagandu, bude týmto politikom robiť obhajcu, tak potom máme veľký problém s cenzúrou na Slovensku a veľký problém s tým, či ešte vieme udržať slobodu slova a demokraciu v našej krajine.

ÚK uviedol, že rešpektuje všetky rozhodnutia súdov aj Rady a oboznamuje s nimi svojich aj klientov a hovorí im, kde sú hranice, za ktoré nesmú ísť. ÚK uviedol, že aj samotná Rada konštatovala, že v debate medzi pánom Závodským a pánom Nad'om mohol pán Závodský v prípade niektorých vyjadrení reagovať dôraznejšie a upozorniť hosta na neprítomnosť druhej strany. O to viac to Rada konštatovala v prípade, keď pán Nad' obviňoval pána Fica a pána Kaliňáka z trestnej činnosti. Je dôležité povedať, že prezumpcia nevinoty je ústavné právo, u nás je ale bohužiaľ posledné tri roky obsolétnym článkom Ústavy SR, ktorý sa nepoužíva a hrubo zneužíva predstaviteľmi štátnej moci. V tomto prípade pán Závodský absolútne zlyhal v tom, že nepoukázal na to, že pán Nad' nemôže len tak obviňovať oponenta z trestnej činnosti, pokiaľ tam nie je. Na to upozornila aj Rada, avšak konštatovala, že nedostatky nezačínajú dôvod na začatie správneho konania. ÚK uviedol, že obvinenie z trestnej činnosti je najzávažnejším zásahom do osobnostných práv. V takom prípade však musíme rešpektovať aj menej závažné nevyvažovanie, ktoré odoznelo alebo neodoznelo zo strany pána Papalu v prípade predmetnej diskusie. Pokiaľ Rada akceptuje, že nemusí moderátor zasahovať do ústavného práva na prezumpciu nevinoty a v kontexte celej diskusie je to v poriadku, tak potom posudzovaná diskusia nemôže Radu vyrušiť.

ÚK uviedol, že príkladom flagrantného porušovania alebo dvojakým metrom je verejnoprávny rozhlas a poukázal na vysielanie programu Rádiožurnál zo dňa 28. 7. 2022 o cca 18:00 hod., kde sa o niektorých poslancoch vyjadrovali ako o fašistoch. ÚK k svojmu vyjadreniu priložil prepis namietaného príspevku. Poukazuje na to z dôvodu, že Rádio Frontinus dostalo pokutu 10 000 € za to, že vymenovalo poslancov

NRSR, ktorí hlasovali za tzv. obrannú dohodu s USA. Rada to vyhodnotila ako podnecovanie skrytej nenávisti smerujúcej k určitému myšlienkovému prúdu. V ním citovanom príspevku sa trikrát označili predstavitelia regulárnej politickej strany za fašistov a bolo to v poriadku. ÚK uviedol, že spoločnosť je mimoriadne rozdelená a rozdelená je čo sa týka populácie aj čo sa týka zloženia Rady, ale nie zloženia terestriálnych médií, pretože tie sú tak zastrašené, že nikto si nedovolí pozvať ľudí z Republiky, ĽSNS ani pána Blahu. V prípade súkromných médií môžu byť v pozadí iné politiky, ale ak takéto excesy robí Slovenský rozhlas, je to na pováženie a nečinnosť Rady v tomto smere je o to zarážajúcejšia. Dôležité je to, aby si človek robil svoju prácu poriadne a najlepšie, ako vie. Ak má cenzurovať svojich hostí alebo rozmyšľať nad tým, koho si pozve, nie je to v súlade so slobodou prejavu.“

Účastník konania vo svojom vyjadrení uviedol, že mal byť informovaný o tom, čo sa mu kladie za vinu, aby sa vedel relevantne vyjadriť k správne konaniu, pričom skutočnosti uvedené v oznámení sú všeobecné a vágne, takže nevie, voči čomu sa má brániť. K tomuto vyjadreniu treba uviesť, že v oznámení boli uvedené konkrétne citáty z predmetného programu, ktoré by potencionálne mohli predstavovať porušenie povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programov aktuálnej publicistiky v zmysle § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. alebo porušenie ustanovení o ochrane ľudskej dôstojnosti v zmysle § 61 zákona č. 264/2022 Z. z. Všetky uvedené citáty sú predmetom posudzovania v správnom konaní a účastník konania sa k nim môže vyjadriť. Prípadný záver o porušení zákonnej povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky alebo o porušení ustanovení o ochrane ľudskej dôstojnosti je až výsledkom správneho konania a posudzovania zo strany Rady, a to po zohľadnení vyjadrenia účastníka konania. Nie je preto možné už v oznámení o začatí správneho konania a ešte pred vyjadrením účastníka konania uviesť tie citáty z programu, ktoré budú vyhodnotené ako predstavujúce porušenie zákonnej povinnosti v závere správneho konania.

Čo sa týka vyjadrenia účastníka konania o údajnej šikanózne aplikácii práva voči nemu, väčšom počte správnych konaní začatých voči účastníkovi konania a o údajnom selektívnom prístupe voči účastníkovi konania, treba uviesť, že pre postup Rady nie je rozhodujúce, o akého vysielateľa ide, ale podstatný je iba obsah programov vysielateľa z pohľadu dodržania povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programov aktuálnej publicistiky alebo z pohľadu dodržania ustanovení o ochrane ľudskej dôstojnosti. Možno podotknúť, že každé prípadné rozhodnutie Rady o udelení sankcie obsahuje odôvodnenie a možno ho napadnúť opravným prostriedkom alebo žalobou. Rada v zmysle § 25 zákona č. 264/2022 Z. z. nemá právomoc rozhodovať, aký hosť bude pozvaný do programu a čo má hosť v programe hovoriť, ale iba posudzuje, či vysielateľ zabezpečil objektivnosť a nestrannosť programu (pričom nie je podstatný počet položených otázok zo strany moderátora, ale obsah, resp. kvalita reakcií zo strany moderátora), prípadne v zmysle § 61 zákona č. 264/2022 Z. z. posudzuje, či vysielanie bolo v súlade s ustanoveniami o ochrane ľudskej dôstojnosti a ľudskosti.

Účastník konania vo svojom vyjadrení na ústnom pojednávaní uviedol že za prvú polhodinu relácie dal moderátor 9 otázok, celkovo dal 38 otázok, do vysielania sa zapojilo 7 poslucháčov a bolo prečítaných 10 SMS správ, pričom ide spolu o 64 otázok a neselektuje sa výber volajúcich ani zaslaných SMS správ. K tomuto vyjadreniu treba uviesť, že otázku, či bola v predmetnom programe zabezpečená objektivnosť a nestrannosť, nemožno mechanicky posudzovať iba podľa počtu otázok položených moderátorom, podľa počtu poslucháčov, zapojených do vysielania alebo podľa počtu prečítaných SMS správ. Pri posudzovaní, či bola v predmetnom programe zabezpečená objektivnosť a nestrannosť, je podstatné, či v programe odznela dostatočná reakcia na konkrétne nižšie uvedené závažné výroky hostia programu, ktoré mohli vyvolať znepokojenie verejnosti, odpor alebo nenávisť verejnosti voči skupine ľudí alebo sa negatívne dotknúť povesti osôb, a to v záujme ochrany ústavných záujmov uvedených v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR, napríklad v záujme ochrany verejného poriadku alebo práv a slobôd iných osôb.

Ad 1.

K porušeniu povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

Správne konanie č. REO-RPMS/2023/00547 bolo začaté z dôvodu, že vysielateľ programovej služby Rádio Frontinus odvysielaním programu *Debata na telefón* zo dňa 18. 12. 2022 **mohol porušiť § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách** tým, že ku prezentovaným vyjadreniam a názorom hosta, resp. poslucháčov, týkajúcim sa domáceho aj zahraničného politicko-spoločenského diania v programe neodznili iné relevantné názory a relevantné protiargumenty a moderátor tieto vyjadrenia dostatočným spôsobom nevyvažoval a celý program tak pôsobil jednostranne a nevyvážene.

Obsahom programu *Debata na telefón* dňa 18. 12. 2022 boli najmä vyjadrenia hosta k spoločenskej a politickej situácii, k zahraničnej politike SR, vláde SR, politickým predstaviteľom vládnej koalície a prezidentke SR, vyjadrenia na adresu médií a novinárov, špeciálnej prokuratúry a polície, vyjadrenia o diania v svetovej politike, o vojne na Ukrajine a o ukrajinských utečencoch, o postoji k Rusku a o vplyve USA, vyjadrenia o sociálnej situácii, úrovni demokracie na Slovensku a vyjadrenia o ďalších aktuálnych spoločenských témach a problémoch.

Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z. „Aktuálna publicistika je program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.“

Vychádzajúc z obsahu programu a z tém, ktoré sa v programe diskutovali, a ktoré sa týkali aktuálnych udalostí, ktoré sa predtým objavili aj v spravodajstve, možno konštatovať, že program *Debata na telefón* odvysielaný dňa 18. 12. 2022 napĺňa zákonnú definíciu programu aktuálnej publicistiky, keďže išlo o program tematicky spätý so spravodajstvom a aktuálnym spoločenským dianím, ktorý obsahoval komentáre k aktuálnym udalostiam ako aj politické stanoviská a názory politika na jednotlivé témy.

Ako už bolo uvedené vyššie, podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. je vysielateľ povinný „zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky“.

Účelom ustanovenia § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. a povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programov aktuálnej publicistiky je zabezpečiť reálnu možnosť pre recipientov vytvoriť si na predmetnú tému ucelený názor, čomu korešponduje povinnosť vysielateľa poskytnúť divákovi čo najširšie a najobjektívnejšie informácie.

Za hlavné kritériá objektivity sa vo všeobecnosti považujú: relevancia, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absencia stránenia.

Rada sa už opakovanne zaoberala požiadavkou zachovania objektivity a nestrannosti v prípade, ak je obsahom programu politická diskusia len s jedným politickým predstaviteľom, resp. len s politickými predstaviteľmi iba jedného politického prúdu, resp. tábora. Z rozhodovacej praxe Rady vyplýva, že v záujme splnenia si povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť nemusí mať takýto program nevyhnutne zastúpenie oboch hlavných prúdov v rámci politickej reprezentácie SR, teda vládnej koalície a opozície. Prítomnosť iba jedného hosta v diskusii a teda absencia oponenta nemusí nevyhnutne znamenať rozpor s požiadavkami objektivity a nestrannosti, avšak v takom prípade sú zvýšené nároky na výkon moderátora. Z rozhodovacej praxe Rady vyplýva, že najmä v prípade, ak je hosťom programu zástupca len jedného politického prúdu, je práve úlohou moderátora kladením vyvažujúcich otázok a argumentov zabezpečiť objektivitu a nestrannosť prezentovaných informácií. V prípade potreby je úlohou moderátora upozorniť diskutujúceho na neprítomnosť dotknutej strany a

jej nemožnosť brániť sa. Rovnako by mal podľa možností konfrontovať jednotlivé tvrdenia hostí vyznievajúce kriticky s názormi a argumentmi druhej strany.

Obsah diskusného programu tvoria v prevažnej miere hodnotiace komentáre, resp. hodnotiace úsudky, pri ktorých je posudzovanie pravdivosti nemožné a vylúčené. V diskusnom programe prezentované hodnotiace úsudky na rôzne spoločenské a politické témy teda nemožno označiť za objektívne pravdivé ani nepravdivé.

V prípade prezentovania kontroverzných tém je posúdenie „správnosti“ resp. relevantnosti hodnotiacich úsudkov veľmi často vecou subjektívneho vnímania. Názory a predstava o správnosti v programe prezentovaných hodnotiacich úsudkov sa tak, ako to je politike vlastné, v jednotlivých politických táboroch resp. prúdoch líšia. Pre naplnenie požiadavky objektívnosti a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky, ktorý pojednáva o kontroverzných témach, teda nie je nevyhnutné prezentovať iba objektívne fakty, je však potrebné zabezpečiť názorovú pluralitu tak, aby si recipient mohol vytvoriť ucelený názor na predmetnú tému a ponúknuť mu za týmto účelom viaceré relevantné názory alebo informácie.

Požiadavka na poskytnutie všestranných informácií v súvislosti s funkciou a prácou moderátora vychádza pritom aj z judikatúry Najvyššieho súdu SR, ako aj Krajského súdu v Bratislave, ktorí vo svojich rozsudkoch opakovane skonštatovali:

Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29. mája 2012, sp. zn. 4 Sžo 13/2012:

*„Úloha moderátora je v predmetnom programe nepochybne dôležitá pri usmerňovaní samotného priebehu diskusie a v prípade potreby je jeho úlohou upozorniť diskutujúcich na neprítomnosť diskusiou dotknutej osoby a jej nemožnosť brániť sa. **Rovnako by mal konfrontovať jednotlivé tvrdenia hostí vyznievajúce kriticky s názormi a argumentmi druhej strany. ...**“*

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 15. októbra 2013, sp. zn. 5 S 164/2012-105:

*„Súd po vypočutí záznamu tejto relácie a oboznámením sa s administratívnym spisom žalovanej dospel k záveru, že žalobca porušil povinnosti vyplývajúce zo skôr vyplývajúcich ustanovení. Z postoja zúčastnených hostí k nastoleným otázkam odznali aj názory, ktoré vyzneli negatívne voči politickým predstaviteľom presadzujúcim vznik samostatnej Slovenskej republiky. V diskusii nebol prítomný politický reprezentant druhej názorovej skupiny danej problematiky, **a teda bolo úlohou moderátora programu usmerňovať diskusiu, upozorniť diskutujúcich v prípade, že ich vyjadrenia smerovali voči konkrétnym subjektom či osobám, ktoré neboli prítomné v štúdiu, a teda nemohli na ne reagovať.**“*

Ako už bolo uvedené vyššie, zákon neustanovuje presný spôsob, akým má vysielateľ zabezpečiť splnenie povinnosti podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. Dialóg nie je definičným kritériom objektívnosti a nestrannosti programov, nakoľko aj v prípade monológu môže prísť k objektívnemu informovaniu, k čomu naopak nemusí, za istých podmienok, prísť ani v debate s viacerými účinkujúcimi. Objektívu a nestrannosť politicko-publicistického programu tak nemožno posudzovať formalisticky.

* * *

Hostom vydania programu *Debata na telefón* dňa 18. 12. 2022 bol Ľuboš Blaha, poslanec Národnej rady Slovenskej republiky za stranu Smer–SSD. Predmetný diel programu mal tri hlavné časti. V úvodnej kládol hostovi otázky moderátor. V druhej časti pozvaný host reagoval na telefonické otázky poslucháčov. V tretej časti host reagoval na otázky, ktoré boli položené emailovou komunikáciou alebo sms správou. Výraznú väčšinu z celkového obsahu programu *Debata na telefón* dňa 18. 12. 2022 tvorili vyjadrenia hosta programu.

V predmetnom programe odznalo, okrem iného, nasledovné:

- vyjadrenie, že „tu všetko riadi americká ambasáda“ a vyjadrenie, že obranná dohoda so Spojenými štátmi americkými „je ekvivalentom pozývacieho listu“

Ľuboš Blaha: „(...) Ja považujem naozaj 17. november za podvod na občanoch. Sľubovali slobodu a demokraciu a zobrali nám sociálne istoty, ale dneska nám berú aj tú slobodu, aj tú demokraciu. Odrazu nemôžete povedať svoj názor, odrazu vypínajú opozičné weby, opozičné médiá a odrazu kriminalizujú za ľudí iný... iný postoj. Čiže už aj tá sloboda a demokracia zjavne nie je to, čo sľubovali a nadávajú neustále na komunistov, no za socializmu sa stavali byty, stavali školy, škôlky, cesty. Ľudia mali robotu, ľudia mali bývanie, ľudia mali sociálne istoty a dokola nadávame, že ale nemali slobodu a demokraciu. A neska ju máme? Neska keď tu vládnu oligarchické strany, **keď tu všetko riadi americká ambasáda**, keď sa tu kompletne celá ekonomika rozobrala nadnárodným korporáciám? Keď nám berú suverenitu **dokonca ešte aj schválili obrannú dohodu so Spojenými štátmi americkými, ktorá je ekvivalentom pozývacieho listu.** To znamená, oni sem narvali americké vojská proti vôli slovenským občanom a Čaputová to ešte aj v rekordnej rýchlosti podpísala.(...)“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol závažné tvrdenia, že „tu všetko riadi americká ambasáda“ alebo že „schválili obrannú dohodu so Spojenými štátmi americkými, ktorá je ekvivalentom pozývacieho listu“. Ide o závažné tvrdenia, ktoré vyvolávajú dojem, že Slovensko a jeho štátne orgány nemajú kontrolu nad krajinou a v krajine vládne cudzia mocnosť. Moderátor však na tieto závažné tvrdenia, spôsobilé vyvolať vážne znepokojenie obyvateľstva, žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov alebo argumentov urobil hosť tieto tvrdenia.

- vyjadrenie že „tu terorizovali obyvateľstvo, aby americkému Pfizeru mohli rásť zisky“,

Ľuboš Blaha: „(...) Takže dalo by sa pokračovať, ale ešte doplním tú odpoveď na otázku pána poslucháča, ktorý mal veľmi dobrý nápad, že by sme mali ďaleko viac upozorňovať všetko, čo napáchala táto Matovičova vláda alebo Hegerova a možno, že by sme mali spisovať čiernu knihu Matoviča a ja nad tým normálne uvažujem, že **podme sa baviť o tom, čo tu páchali počas tých celoplošných testovaní, počas tej očkovacej éry, kedy tu terorizovali obyvateľstvo, aby americkému Pfizeru mohli rásť zisky a podobne.** Podme o tom ďaleko viac rozprávať, o tom ako ničili životy ľuďom, ako zomrel Milan Lučanský, ako zomrel advokát Krivočenko vo väzbe, ako ničili životy seniorom a ľuďom, ktorých tu doslova oberali o slobodu, o dôstojnosť, o základné príjmy, čiže budeme ako Smer o tom veľa hovoriť, ale teraz musíme v prvom rade hovoriť o referende, pretože pokiaľ sa táto vláda nepoberie sama dobrovoľne preč, aj keď napriek tomu, že jej bola vyslovená nedôvera, tak jediná šanca ako ich doraziť, je referendum 21. januára a sme veľmi radi a je veľmi dobré, že Smer spustil túto iniciatívu v lete, a že teraz de facto môže zachrániť Slovákov.“

Dominik Papala, moderátor: „**Pfizer bol inak pôvodom predtým nemecký, pán Blaha, a pred koronou sa nejak podozrivo predal americkým spoločnostiam a americkým ľuďom, a presne preto ani ja nechodím do kníhkupectva, pretože radšej si sadnem do knižnice. Dobrý deň, ste v éteri.**“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol závažné tvrdenia, ktoré vyvolávajú dojem, že štátne orgány presadzovali očkovanie nie z odborných dôvodov v záujme ochrany zdravia a zabráneniu šírenia alebo vážneho priebehu choroby Covid-19, ale zo zištných materiálnych a majetkových dôvodov v záujme americkej spoločnosti Pfizer. Vyjadrenie hosťa tiež implicitne naznačuje, že za očkovaním je celosvetové sprisahanie vo finančnom záujme americkej spoločnosti Pfizer, do ktorého boli zapojené aj slovenské štátne orgány a lekári. Moderátor však na toto závažné tvrdenie, spôsobilé vyvolať vážne znepokojenie obyvateľstva, žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov urobil hosť tieto tvrdenia, ale sám sa ešte pripojil k vytvoreniu dojmu sprisahania, použijúc výraz „podozrivo“, keď doplnil hosťa a uviedol, že

„Pfizer bol inak pôvodom predtým nemecký, pán Blaha, a pred korunou sa nejak podozrivo predal americkým spoločnostiam a americkým ľuďom“.

- vyjadrenie že „sme teraz odovzdali americkej armáde v úvodzovkách kľúče od miešačky“

Ľuboš Blaha: „Za tých 30 rokov, od roku 89 sa Slovensko de facto stalo kolóniou. A to neviete teraz jednými nožnicami prestrihnúť a povedať si, že a už odrazu to tak nebude. Však my sme tak prepojení neska na nemeckú ekonomiku, kompletne nám tu ovláda všetko. Prepojené de facto, opäť opakujem, to poľnohospodárstvo, veď to je v rukách... Slovensko nemá dneska v rukách základnú sebestačnosť. **Nemáme v rukách ani vojenskú sebestačnosť, však sme teraz odovzdali americkej armáde v úvodzovkách kľúče od miešačky,** takže toto všetko musíme vracať späť. Myslím si, že veľmi správnu politiku v tomto prípade robí Viktor Orbán v Maďarsku, ktorý na jednej strane hovorí, že dobre, nejdeme vystupovať z Európskej únie, ale nenecháme si skákať po hlave a veľmi asertívne presadzuje maďarské, národné záujmy. Toto chceme aj my na Slovensku.“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol tvrdenia, ktoré môže u občanov vyvolať dojem, že Slovensko odovzdalo americkej armáde všetku svoju vojenskú silu, resp. že bez rozhodnutia a súhlasu americkej armády Slovensko nie je schopné sa brániť vlastnými silami. Toto nejasné tvrdenie, ktoré nebolo hosťom bližšie vysvetlené, mohlo vyvolať znepokojenie obyvateľstva, avšak moderátor nepoložil doplňujúcu otázku ani vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov urobil hosť tieto tvrdenia.

- vyjadrenie, že „keď si spomenieme na to, čo hovorili nemeckí nacisti o Rusoch a Slovanoch, tak to je veľmi podobné tomu, čo dneska hovorí západ o Rusoch a Slovanoch“

Ľuboš Blaha: „Veď to je absurdné. Jaj, dobre, je to vojna, ale teraz... nie je to naša vojna. Je to vojna regionálna medzi Ukrajinou, Ruskou federáciou alebo presnejšie medzi Spojenými štátmi americkými, ktoré využívajú Ukrajinu ako svoje proxy a bojujú takto s Ruskou federáciou. Dotujú tam zbrane, posielajú tam všetko, čo majú a my slovenská vláda, aktuálne teda naša aktuálna odchádzajúca vláda tam, samozrejme veľmi rada posielala zbrane, lebo vďaka tomu má krytie od Spojených štátov amerických a môžu tu robiť tieto nezmysly, ktoré robia. No ale toto nie je naša vojna, preboha. Takže my musíme samozrejme bojovať za mier. Musíme sa snažiť usilovať sa o to, aby čo najskôr sa došlo k nejakému mierovému usporiadaniu, ale hlavne nemôžeme teraz kopať do Rusov. Šíriť tú nenávisť, ktorá má až rasistické parametre, veď to vidíme, voči ruskému národu. To myslím si, že **keď si spomenieme na to, čo hovorili nemeckí nacisti o Rusoch a Slovanoch, tak to je veľmi podobné tomu, čo dneska hovorí západ o Rusoch a Slovanoch.** A toto nemôžeme dopustiť. Však to je. Ruský národ nás oslobodzoval v Druhej svetovej vojne. Je priateľský národ. A mali by sme si ho vážiť a rešpektovať, a keď samozrejme vidíme, že robí chyby, tak pome o tom diskutovať, ale nie je možné, aby sme tu šíрили takúto rasistickú nenávisť a musíme zrušiť sankcie nie preto, že by sme tým pomáhali Rusom, však tí Rusi si diverzifikovali svoju výrobu.“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol tvrdenie, ktoré môže u občanov vyvolať dojem, že krajiny západnej Európy a USA, ktoré sa vo všeobecnosti označujú výrazom „Západ“ majú podobný vzťah ku Slovanom, teda obyvateľom krajín Východnej Európy, ako mali nemeckí nacisti k Rusom a Slovanom. Je pritom všeobecne známe, že nacisti chceli slovanské krajiny Východnej Európy vojensky dobyť a Slovanov zotročiť. Ide o vyjadrenie, ktoré môže u občanov vyvolať vážne znepokojenie, pocit ohrozenia a podnietiť nenávisť ku krajinám „Západu“. Hosť programu však neuviedol žiadny konkrétny príklad nejakého takéhoto konkrétného výroku o Rusoch a Slovanoch pochádzajúci od západných krajín. Moderátor však na toto závažné tvrdenie žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov urobil hosť toto tvrdenie alebo aby uviedol konkrétne výroky, ktoré by jeho závažné tvrdenie preukázali.

- vyjadrenia zľahčujúce a spochybňujúce ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie na Ukrajine

Ľuboš Blaha: „(...) K tomu, čo pani poslucháčka hovorila o vojne na Ukrajine. Viete, toľko vojnovnej propagandy sa tvrdí a neustále nás tu zamorujú informáciami o tom, čo všetko pácha ruská armáda a pani veľmi správne hovorí, no tak **keby ruská armáda chcela teraz bombardovať ukrajinské mestá a teraz obytné štvrte a podobne, tak by tam zomierali tisíce, možno desaťtisíce ľudí, ale to sa nedeje. Oni bombardujú iba energetickú infraštruktúru a presne sa hovorí, tam zomrie traja ľudia, tam zomrú štyria ľudia.** Je to obrovská tragédia, ale potom tvrdiť, že ruská armáda pácha nejaké zverstvá, tak asi by ich páchali, aj v prípade bombardovania tých miest, čiže to nedáva zmysel, to je nelogické, a napokon **si aj pamätáme všetky tie nezmysly a lži, ktoré tu šíri aj slovenské liberálne médiá, že vraj znásilňovali ruskí vojaci ukrajinské ženy, čo sa potvrdilo potom, že tá ombudsmanka si to potom celé vymýšľala na Ukrajine. Potom sa tu tvrdilo, že na tom Haďom ostrove, že tam vystrieľali zlí Rusi tých hrdinských Ukrajincov a potom sa zrazu hrdinskí Ukrajinci, tí mŕtvi, našli veselí a živí niekde v nemocnici v Rusku, a potom ich poslali na Ukrajinu. Čiže zase sa ukázalo, že to sú lži. Preto vojnovnej propagande netreba veriť, (...)**“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol vyjadrenie zľahčujúce ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie na Ukrajine, pričom nespomenul potvrdené a verejne dostupné informácie o zabíjaní a ničení, ktorého sa ruská armáda dopúšťa na Ukrajine vrátane preukázaných tisícok civilných obetí.¹ Následne hosť programu spochybnil znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi, pričom neuviedol relevantné a dostupné informácie o reálnom znásilňovaní ukrajinských žien² a takýmto rámcovaním témy vytvoril dojem, že znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi je vymyslené a neexistuje a že ide o „nezmysly a lži“. Následne sa hosť vyjadril k ukrajinským vojakom z Hadieho ostrova, pričom možno konštatovať, že vynechaním informácií o skutočnom zabíjaní ukrajinských vojakov ruskou armádou a uvedením iba informácií o vojakoch na Haďom ostrove, ktorí sa nakoniec našli „živí a zdraví“, a použitím výrazov, že „zase“ sa ukázalo, „že to sú lži“, naznačil existenciu údajných opakovaných lživých informácií o obetiach (čo však hosť programu bližšie nevysvetlil) a tiež následným použitím formulácie „preto vojnovnej propagande netreba veriť.“ vytvoril obraz, že informácie o zabíjaní ukrajinských vojakov boli opakovane lživé a preto im už netreba veriť, čím spochybnil a zľahčil informácie o zabíjaní ukrajinských vojakov ruskou armádou. Moderátor však na tieto závažné vyjadrenia žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku.

- vyjadrenia o tom, že Rusko „sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo, ktoré tam po roku 2014 masakrovali takíto Banderovci“

Ľuboš Blaha: „A my tu máme teraz... my tu máme teraz nenávidieť Rusko za to, že sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo, ktoré tam po roku 2014 masakrovali takíto Banderovci? Že treba vidieť aj ten druhý pohľad. Ja nehovorím, že tá vojna je správna, vojna je vždy zlá, ale tá a to hovoril pápež, zase to nehovorím ja, pápež, že Rusko bolo dohnané tými štekmi tých psov NATO, či aký výraz on použil. To znamená NATO tlačilo to Rusko do vojny a toto je americko-ruská vojna a ...“

¹ V článku zo 17. 1. 2023 sa uvádza: „Viac ako 7000 civilistov bolo zabitých na Ukrajine od začiatku ruskej ofenzívy. V pondelok to oznámil Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) s tým, že skutočný počet obetí na životoch je "výrazne vyšší".“ Dostupné na <https://www.teraz.sk/zahranicie/unhcr-na-ukrajine-bolo-od-zaciatku-inv/687710-clanok.html>

² Podľa výsledkov vyšetrovania Medzinárodnej nezávislej vyšetrovacej komisie pre Ukrajinu, poverenej Radou OSN pre ľudské práva, vykonaného v októbri 2022, sa potvrdilo znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi v okupovaných regiónoch Ukrajiny. Dostupné na https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_the_Russian_invasion_of_Ukraine

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol vyjadrenie naznačujúce, že by Rusko nemalo byť odsudzované za vojenskú agresiu voči Ukrajine, pretože sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo. Možno konštatovať, že naratív o potrebe ochrániť ruskojazyčné obyvateľstvo Donbasu je jedným z najpoužívanějších naratívov, ktorým sa snaží režim ruského prezidenta Vladimíra Putina legitimizovať a ospravedlniť vojenskú agresiu voči Ukrajine. Moderátor však na tieto závažné vyjadrenia ospravedlňujúce vojenskú agresiu Ruska voči Ukrajine žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, napríklad otázku, prečo ruská armáda zaútočila okrem Donbasu aj na iné časti Ukrajiny a snažila sa dobyť aj hlavné mesto Kyjev.

- vyjadrenie, že Rusko nikdy nemalo cieľ obsadiť Ukrajinu, pretože „vždy im išlo o tie tradičné ruskojazyčné územia a tam chceli mať nejakým spôsobom nastavenú situáciu, aby neumierali tí Rusi“, pričom Rusko „pri svojich hraniciach si teraz rieši nejaké spory, ktoré vznikli po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 91“

Ľuboš Blaha: „Pozrite sa, Ukrajina v roku 2014 mala možnosť dohodnúť sa s Ruskou federáciou, podpísala Minské dohody a keby ich dodržiavalo... (...) A teraz neobhajujem Rusko, lebo aj Rusko má svoje chyby, aj Rusko má svoje záujmy, veľmoc je... veľmoci sú také, a preto treba hľadať všetko úsilie vynaložiť, aby sme tam dosiahli ten mier. **Ja nehovorím, že Rusko má teraz obsadiť Ukrajinu, taký cieľ ani nikdy nebol. Oni, vždy im išlo o tie tradičné ruskojazyčné územia a tam chceli mať nejakým spôsobom nastavenú situáciu, aby neumierali tí Rusi, hej, ale keby sa je možné dohodnúť, tak sa preboha dohodnime. (...)**“

(...)

Ľuboš Blaha: „Áno, nie, nie, ale, keď niekto nazve celý národ masovými vrahmi, to znamená, že to je etnická nenávisť, ktorá je typická pre fašistické a rasistické ideológie, čiže pán má toto presvedčenie, ale napriek tomu má mať slobodu prejaviť svoj názor a je to v poriadku, že ho prejavil. (...) A pýtam sa, keď tak strašne nenávidí Rusov, a že vraj nemajú čo hľadať na Ukrajine, fajn. A čo hľadali Američania vo Vietname? A čo hľadali Američania v Juhoslávii, keď tam bombardovali malé deti. Čo hľadali Američania v Iraku, keď tam zomrelo milión ľudí, kde im nevadilo, že bombardovali niekoľko rokov tých ľudí alebo až desaťročí. To isté v Afganistane, čo páchali v Líbyi, čo páchali v Latinskej Amerike? Ako zabíjali a znásilňovali ženy, ako tu plundrovali celý svet. A to je v poriadku? Týmto máme teraz tlieskať? **A tváriť sa, že teraz najhoršie zlo je Rusko, ktoré pri svojich hraniciach si teraz rieši nejaké spory, ktoré vznikli po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 91, čo má svoje geopolitické, kultúrne, historické súvislosti, ktoré by si mohol pán naštudovať a nečítať dokola iba Mein Kampf, lebo tam naozaj pravdu nenájde.**“

Ako vyplýva z citátov, hosť programu uviedol vyjadrenie naznačujúce, že Rusko nechce obsadiť Ukrajinu, že taký cieľ nikdy nemalo a že mu ide o ochranu ruskojazyčných obyvateľov na tradičných ruskojazyčných územiach. Hosť tiež uviedol vyjadrenie zľahčujúce vojenskú agresiu proti Ukrajine a jej ničivé dôsledky, a to použitím formulácie, že Rusko si pri svojich hraniciach teraz rieši nejaké spory, ktoré vznikli po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 1991. Aj tu možno konštatovať, že naratív o potrebe ochrániť ruskojazyčné obyvateľstvo Donbasu je jedným z najpoužívanějších naratívov, ktorým sa snaží režim ruského prezidenta Vladimíra Putina legitimizovať a ospravedlniť vojenskú agresiu voči Ukrajine. Moderátor však na tieto závažné vyjadrenia ospravedlňujúce vojenskú agresiu Ruska voči Ukrajine žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil žiadnu doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, napríklad otázku, prečo ruská armáda zaútočila okrem Donbasu aj na iné časti Ukrajiny a snažila sa dobyť aj hlavné mesto Kyjev.

- vyjadrenie na adresu ukrajinských utečencov „keď už počujem, že pod'me trepotiť tými ukrajinskými vlajočkami a pomáhajme tým Ukrajincom a potom vidím v tej Bratislave, jak tam chodia na tých BMW-čkách, tak si hovorím, už naozaj nebláznime“

Ľuboš Blaha: „A ja už naozaj keď už počujem, že podľme trepoť tími ukrajinskými vlajčkami a pomáhajme tým Ukrajincom a potom vidím v tej Bratislave, jak tam chodia na tých BMW-čkách, tak si hovorím, už naozaj nebláznime. Slovensko je jeden do veľkej miery relatívne chudobný národ, kde ľudia potrebujú pomoc štátu. Potrebujú, aby sme im dávali... pomáhali pri zdražovaní, aby sme pomáhali z hľadiska zdravotnej starostlivosti, z hľadiska dôchodkov a podobne. A tu dokola počúvam Ukrajina, Ukrajina, Ukrajina. No tak podľme hovoriť o mieri na Ukrajine, lebo to je jediné riešenie a nie že zbroyiť, zbroyiť, aby tá vojna bola do nekonečna. A komu to prospeje?“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol vyjadrenie paušalizujúce a zovšeobecňujúce vykresľujúce utečencov z Ukrajiny ako tých, ktorí sa v Bratislave vozia na drahých autách, a uviedol, aby sme „nebláznili“ s pomocou pre ukrajinských utečencov, čo vytvorilo obraz, že utečenci z Ukrajiny klamlivo predstierajú, že potrebujú pomoc, ale v skutočnosti pomoc nepotrebujú, pretože sú bohatí, vozia sa na drahých autách a ešte aj žijú na úkor chudobných Slovákov. Možno konštatovať, že takéto vyjadrenia hosťa o ukrajinských utečencoch údajne sa vodiaci na drahých autách sú známym nepravdivým dezinformačným naratívom o ukrajinských utečencoch vyskytujúcim sa vo viacerých európskych krajinách.³ Moderátor však na tieto závažné vyjadrenia, spôsobilé vyvolať rozhorčenie verejnosti alebo podnecovať nenávisť voči ukrajinským utečencom, žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil žiadnu doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku.

- vyjadrenie o pomoci Ukrajine a údajnej pomoci zbohatlíkom na Ukrajine

Ľuboš Blaha: „Ďakujem veľmi pekne, lepšie by som to ani ja sám nepovedal, ale asi by som možno ešte doplnil, že Ukrajina je všeobecne, neuveriteľne skorumpovaný režim, a opäť to netvrdím ja. (...) A ja ho môžem ubezpečiť, že áno, pokiaľ na Slovensku bude zmena vlády a bude na čele tejto vlády Robert Fico a budeme my ako Smer udávať tempo tejto vlády, tak bude Slovensko na prvom mieste. A áno zrušíme sankcie proti Rusku, respektíve budeme ich blokovať, nebudeme zbroyiť Ukrajinu, humanitárna pomoc v poriadku, ale ako pani hovorí, **jedna vec je pomáhať nejakým mamičkám a deťom niekde na Donbase, a tým som ja osobne posielal ešte šaty, ešte keď bol rok 2014, a keď ich tam masakrovali Banderovci mimochodom. A to boli ľudia ruskej národnosti, ktorých si nikto nevšimol. A teraz tu posielame mnohým zbohatlíkom na Ukrajine, ktorí majú dramaticky vyššie príjmy, ako majú Slováci, neuveriteľnú pomoc.**“

³ V článku „**Dezinformácie menia názory na ukrajinských utečencov**“ zverejnenom agentúrou AFP sa uvádza: „Krajiny vrátane Českej republiky, Poľska, Rumunska a Slovenska otvorili svoje hranice, domovy a peňaženky, aby pomohli ľuďom utekajúcim pred vojnou. Ale prudká inflácia, ktorá sa rozmohla najmä vo východnej Európe, vyvolala pocit ekonomického strachu, ktorý podporuje dezinformácie vykresľujúce utečencov ako nevďačných ľudí, ktorí odčerpávajú zdroje od potrebných miestnych obyvateľov. Od Varšavy po Bukurešť **sociálne médiá zaplavili obrázky luxusných áut s ukrajinskými poznávacími značkami a anonymné tvrdenia bez zdrojov, že bohato vyzerajúci Ukrajinci stáli v rade na vládnú pomoc.** Komentáre vyjadrujú rozhorčenie a hnev na politikov, ktorí údajne pomáhajú Ukrajincom namiesto toho, aby sa postarali o vlastné obyvateľstvo. Tvrdenia na internete sa v jednotlivých krajinách líšia, ale nesú rovnaké základné posolstvo: Ukrajinci "nám" berú zdroje. "Utečenci sa vždy spomínajú v kontexte nepracujúcich imigrantov čakajúcich na dávky, luxusných áut a takzvané 'zdravotnej alebo dávkovej turistiky'," uviedla vo svojej júnovej správe česká sieť Elfovia, ktorá združuje niekoľko stoviek dobrovoľníkov monitorujúcich dezinformácie na internete. V Poľsku sa v nedávnom článku na blogu, ktorý je známy šírením dezinformácií, zavádzajúco tvrdilo, že ukrajinskí utečenci dostávajú poukážky na nákupy zadarmo, zatiaľ čo chudobní Poliaci zostávajú s prázdnyimi rukami. V Rumunsku sa v príspevku na Facebooku paušalizujúco písalo, že "90 percent tých, ktorí prekračujú hranice, je z bohatej vrstvy, tých, ktorí si môžu dovoliť dať 1 000 - 1 500 eur úplatok ukrajinským colníkom, aby mohli prejsť k nám". V Českej republike, ktorá prijala najväčší počet utečencov na obyvateľa, sa vo virálnom príspevku nepravdivo uvádzalo, že štvorčlenná ukrajinská rodina môže mesačne zinkasovať až 90 000 korún (približne 3 700 dolárov) pomoci - čo je oveľa viac ako príjem priemernej českej rodiny. Na rozdiel od stereotypov zdieľaných na sociálnych sieťach si väčšina ukrajinských utečencov začne hľadať prácu takmer okamžite po príchode do Českej republiky a podľa údajov českého úradu práce často prijímajú manuálne práce v stavebníctve, zdravotníctve alebo ako upratovačky. (...)“ („Disinformation shifting views on Ukrainian refugees, AFP, 23. 7. 2022, dostupné na <https://www.france24.com/en/live-news/20220723-disinformation-shifting-views-on-ukrainian-refugees>)

Ako vyplýva z citátu, hosť dal do kontrastu podľa neho oprávnenú pomoc „mamičkám a deťom“ na Donbase, čo podľa neho boli „ľudia ruskej národnosti“ ktorých tam „masakrovali Banderovci“ a neoprávnené posielanie „neuveriteľnej pomoci“ „mnohým zbohatlíkom na Ukrajine, ktorí majú dramaticky vyššie príjmy, ako majú Slováci“. Tým otázku pomoci Ukrajine a Ukrajincom zarámcoval a prezentoval spôsobom, ktorý postavil do kontrastu ľudí ruskej národnosti na Donbase a obyvateľov Ukrajiny ukrajinského pôvodu, a to selektívnym použitím emocionálne nabitých výrazov („mamičky a deti“ ruskej národnosti, ktorých „masakrovali“ banderovci vs. „zbohatlíci na Ukrajine“ ktorým je posielaná „neuveriteľná pomoc“), ako aj vynechaním relevantných a dostupných informácií o situácii, v akej sa nachádzajú bežní radoví obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu vo vojnu zasiahnutej krajine. Tak v konečnom dôsledku vytvoril dojem, že ľudia ruskej národnosti na Donbase sú hodní pomoci, ale obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu sú „zbohatlíci“, ktorým sa pomáha na úkor chudobných Slovákov a teda obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu nie sú hodní pomoci. Moderátor však na tieto vyjadrenia, spôsobilé vyvolať rozhorčenie verejnosti alebo podnecovať nenávisť voči ľuďom ukrajinskej národnosti, žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil žiadnu doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na akých konkrétnych faktoch je založené tvrdenie hosta, že „posielame mnohým zbohatlíkom na Ukrajine, ktorí majú dramaticky vyššie príjmy, ako majú Slováci, neuveriteľnú pomoc“.

- vyjadrenia o úmrtí Milana Lučanského

Ľuboš Blaha: „(...) Vy nemôžete jednoducho ako policajt alebo ako vyšetrovateľ ako NAKA porušovať zákony a vymýšľať si nezmysly. Lebo potom máte obrovskú moc nad životom človeka, veď toto spravili, povedzme, Milanovi Lučanskému, že si vymysleli nejaké nezmysly. (...) Čiže oni vyslovene klamali, len aby ho dostali do väzby a ja sa pýtam. Prečo ho tak silne, silou mocou chceli dostať do väzby v Prešove, ďaleko od Bratislavy, kde býval? Prečo tam potom bol za... za veľmi záhadných okolností dobytý? Lebo asi nikto neverí verzii o tom, že sa potkol o papuču a potom mal zranenie ako po obrovskej bitke pelendrekmi. A prečo sa preboha, akože zasamovraždil, keď dobre vieme, že keď sa udusíte uškrténím, tak musíte mať na krku škrtiacu ryhu a Milan Lučanský ju podľa prvej pôvodnej pitvy nemal, a potom rýchlo urobili druhú dodatočnú pitvu, kde ju odrazu našli. Je tam obrovské množstvo podozrení a ja Vám len toľko viem k tomu povedať, že takisto ako väčšina Slovákov neverím tomu, že spáchal samovraždu a som presvedčený, že išlo o vraždu, že Milana Lučanského sa potrebovali zbaviť, pretože bol nepohodlný a veľmi veľa vedel aj o špinavostiach, ktoré páchal Daniel Lipšic, ale to... (nezrozumiteľné)“
(...)

Dominik Papala, moderátor: „Tak ja si pamätám na súdny proces, kedy...kedy Milan Lučanský odsúdil alebo teda keď bol pán Mikuláš Černák poslaný na doživotie a on mu do očí povedal, Mikuláš Černák práve Milanovi Lučanskému, že keď sa raz dostanem von, tak ťa zabijem. Toto sú slová, ktoré... ktoré citujem teda z od pána mafiána Černáka a...“

Ľuboš Blaha: „Ja si ešte pamätám...“

Dominik Papala, moderátor: „...on bol vlastne, ak sa nemýlim, je to aj verejná informácia. Ja som sa ku tomu dostal celkom verejne na základe vlastných zdrojov informácií a legálnou činnosťou, že Mikuláš Černák bol na dva dni prevezený do Prešova práve v tých dňoch, kedy zomrel Milan Lučanský, takže...“

Ľuboš Blaha: „Ja si ešte pamätám na slová Mikuláša Černáka alebo status alebo čo to bolo, kde vyjadril veľkú podporu Igorovi Matovičovi a hnutiu OĽaNO ešte pred voľbami v roku 2020, čo veľa napovedá o tom, že aký vplyv mohol mať tento pán aj na tento vývoj. Ja teraz nejdem nejakým spôsobom to ďalej rozvíjať. Toto musí byť jednoducho vyšetrené. Musí to byť objektívne vyšetrené a celkom otvorene treba povedať, že režim, ktorý zlikviduje opozičného predstaviteľa, akým bol Milan Lučanský, tak asi nemôže spravodlivo a objektívne vyšetriť jeho vraždu, čiže to čo dneska rozprávajú predstavitelia tohto režimu, že teda bol zasamovraždený, že si sám vylúpil oko a podobné nezmysly, tomu jednoducho nikto

neverí, a keď príde nová vláda, je nevyhnutné opätovne objektívne, aj konečne vyšetriť jeho vraždu a myslím si, že to by mala byť jedna z našich hlavných priorít.“

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol závažné vyjadrenie, že režim, pričom zjavne myslel režim vtedajšej vládnej koalície, zlikvidoval opozičného predstaviteľa, akým bol Milan Lučanský, a že išlo o vraždu. Hosť tiež bez bližšej konkretizácie a bez uvedenia konkrétnych faktov alebo dôkazov uviedol závažné tvrdenie, že Milana Lučanského „*sa potrebovali zbaviť, pretože bol nepohodlný a veľmi veľa vedel aj o špinavostiach, ktoré páchal Daniel Lipšic*“, v ktorom tvrdí, že išlo o sprisahanie voči Milanovi Lučanskému s cieľom zavraždiť ho, pričom tiež tvrdí, že dôvodom bolo aj to, že veľmi veľa vedel o údajných „špinavostiach“ špeciálneho prokurátora Daniela Lipšica. Obvinenie z politicky motivovanej vraždy je závažné tvrdenie, ktoré môže vyvolať závažné rozhorčenie a znepokojenie verejnosti. Hosť navyše tvrdil, že dôvodom Lučanského vraždy bolo, že veľa vedel o skutkoch Daniela Lipšica, čím priamo naznačuje, že vražda Milana Lučanského bola vykonaná v prospech Daniela Lipšica. Ide o tvrdenie, ktorá sa závažným spôsobom dotýka povesti Daniela Lipšica. Moderátor však na tieto vyjadrenia, spôsobilé vyvolať závažné rozhorčenie a znepokojenie verejnosti a závažným spôsobom sa dotýkajúce povesti inej osoby, žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil žiadnu doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na akých konkrétnych faktoch sú založené tieto tvrdenia hosta. Naopak, moderátor sám uviedol tvrdenie, že Mikuláš Černák bol na dva dni prevezený do Prešova práve v tých dňoch, kedy zomrel Milan Lučanský, naznačujúce, že Milana Lučanského zavraždil Mikuláš Černák, ktorý bol k nemu na tento účel úmyselne prevezený. Ide o konšpiračnú teóriu, pričom moderátor vôbec neuviedol, že túto konšpiračnú teóriu už v januári 2021 odmietla polícia aj Ministerstvo vnútra a že príslušníci a zamestnanci ústavu na výkon väzby Prešov „*podali na prokuratúru v súvislosti so šírením zámerných lží, či nepodložených konšpirácií hromadné trestné oznámenie pre podozrenie z naplňovania skutkovej podstaty trestných činov krivého obvinenia, šírenia poplašnej správy a ohovárania.*“⁴

- vyjadrenie, že účel ocenenia Zuzany Čaputovej environmentálnou Goldmanovou cenou v roku 2016 bol taký, že „*tam potrebovali poslať 175-tisíc dolárov americkej kandidátke, respektíve kandidátke, ktorá má blízko k americkým názorom*“

Ľuboš Blaha: „(...) Ja takisto veľmi pekne ďakujem a čo sa týka poslucháča predtým (so smiechom), ktorému vadilo to, že vôbec niekto si dovolil kritizovať prezidentku Čaputovú, tak asi by sa mal obrátiť ako ona na súdy, aby mi zakázali vôbec čokoľvek o nej hovoriť, lebo ako vieme, žijeme v nejakom 15. storočí, máme tu absolutistického vládcu, ktorý nemôže byť kritizovaný. (...) Tak od koho dostala cenu 175-tisíc dolárov? No bolo to z Ameriky, bolo to od... za nejakú, že ekologická cena za to, že premiestnila skládku z bodu A do bodu B, lebo tým vraj zachránila planétu, lebo v bode A to smrdelo a v bode B, to už nesmrdí, ale ako ste, pán redaktor, presne na úvod povedali. Ako náhle Zuzka Matejčíková, naša predstaviteľka mladých sociálnych demokratov z Komárna, upozorní na to, že tam je nelegálna skládka v nejakom ochrannom pásme, kde sa má chrániť životné prostredie a ona na to upozorní, tak ju kriminalizujú, chodí na výsluchy, lebo vlastníkom, alebo teda konečným užívateľom výhod tejto skládky je minister Vlčan a zrazu už nie je z nej hrdinka. Nedostáva ceny z Kalifornie za to, že je tu teraz nová Gréta, za to že najväčšia ekologická guru, nie. Teraz ju kriminalizujú, médiá o tom nehovoria, lebo nie je Zuzana ako Zuzana. **Viete, tam potrebovali poslať 175-tisíc dolárov americkej kandidátke, respektíve kandidátke, ktorá má blízko k americkým názorom. Tam to bolo v poriadku a takto si financujú oni svojich ľudí.** To je moje presvedčenie a ja to nemôžem hovoriť, takže to samozrejme nehovorím. (smiech)

Ako vyplýva z citátu, hosť programu uviedol tvrdenie, že účel ocenenia Zuzany Čaputovej environmentálnou Goldmanovou cenou v roku 2016 bol zaslание peňazí kandidátke, ktorá má blízko

⁴ <https://www.topky.sk/cl/10/2038241/HOAX-sa-siri-internetom--Pravda-o-navsteve-presovskej-vaznice--padli-trestne-oznamenia>

americkým názorom. Vyjadrenie vyvoláva dojem, že účelom udelenia Goldmanovej ceny v roku 2016 nebolo ocenenie aktivít pri ochrane životného prostredia, ale účelom bola „tajná príprava“ „proamerickej kandidátky“ na prezidenta. Ide o závažné tvrdenie dotýkajúce sa povesti Zuzany Čaputovej, ako aj environmentálnej Goldmanovej ceny, ktoré hosť nepodložil žiadnym konkrétnym faktom. Moderátor však na toto závažné tvrdenie žiadnym spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov urobil hosť toto tvrdenie.

- vyjadrenie naznačujúce, že prezidentka Zuzana Čaputová sa riadi tým, čo jej povedia na ambasáde cudzej krajiny

Ľuboš Blaha: „Čiže tým pádom ona nemá žiadnu podporu a ona by išla do úradníckej vlády s tým, že ľudia očakávajú pomoc a ona by im ju nevedela doručiť. A na čo by to robila, preboha? Rok pred prezidentskými voľbami. Všetkým by zrazu prevzala zodpovednosť za niečo, čo by nemohla ani len riešiť a za niečo, čo by ani nevedela riešiť, lebo ona je celkovo diletantská, neschopná. Čiže z tohto hľadiska, ja teraz nemám nejaké veľké ilúzie o jej kapacite intelektuálnej, **ale má svojich poradcov z Argentíny. Teda nemôžem povedať z ktorej krajiny, tak hovorím tomu Argentína pracovne. Má svojich poradcov z tejto ambasády, ktorí jej asi veľmi jasne vysvetlia, že pani prezidentka, Suzan, nemôžeš teraz vládnuť.**“

Dominik Papala, moderátor: „V Argentíne sa povie Suzan?“ (smiech)

Ľuboš Blaha: „Áno no, nemôžeš teraz vládnuť, nemôžeš teraz zobrať úradnícku vládu, nemáš teraz na to mandát, nemáš na to legitimitu, keby to predlžovalo, keby sa to takto predlžovalo, neboli by predčasné voľby, tak by ti to škodilo a ľudia by sa pýtali, preboha, ty si si uzurpovala moc, na ktorú nemáš žiadne oprávnenie, takže z tohto hľadiska áno.“

Ako vyplýva z citátu, hosť uviedol vyjadrenie naznačujúce, že prezidentka Zuzana Čaputová sa pri rozhodovaní o vnútropolitických otázkach (napr. o vymenovaní úradníckej vlády) riadi tým, čo jej povedia na ambasáde cudzej krajiny, ktorá je označená ako „Argentína“, pričom hosť naznačil, že to v skutočnosti nie je Argentína, ale ambasáda krajiny, kde jej hovoria „Suzan“. Ide o závažné tvrdenie dotýkajúce sa povesti prezidentky Zuzany Čaputovej, aj vzhľadom na to, že Krajský súd v Bratislave ešte v júli 2022 rozhodol, že poslanec Blaha protiprávne zasahuje do práv prezidentky a je povinný sa zdržať ďalších verbálnych útokov a šírenia nepravdivých informácií, napríklad o nej nepravdivo hovoriť ako o americkej agentke.⁵ Moderátor však na toto závažné tvrdenie žiadnym relevantným spôsobom nereagoval, ani nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, na základe akých konkrétnych faktov urobil hosť toto závažné tvrdenie, ale namiesto toho sa sám pridal k vyjadreniam hosta svojím ironicky ladeným výrokom: „V Argentíne sa povie Suzan?“.

- vyjadrenie naznačujúce, že na Slovensku pôsobia „trójske kone“, ktoré poškodzujú národné záujmy a narušajú suverenitu

Ľuboš Blaha: „Ďakujem pekne, ja... áno, súhlasím s tým, že mnohé veci musia byť vyšetrené, vrátane spomínanej vraždy Milana Lučanského, ale aj ďalších... ďalšieho zneužívania právomocí najmä zo strany Úradu špeciálnej prokuratúry, ale ja by som sa osobne zamerail aj na oblasť médií a mimovládok, tam treba pritvrdiť, treba naozaj už ukázať, že **nemôžeme tu mať trójskych koňov**, ktoré tu budú financované rôznymi liberálnymi kruhmi, povedzme, zo Spojených štátov alebo iných krajín, veľmocí, **ktoré tu potom šíria ich propagandu a ich názory, a de facto lynčujú každého, kto má len trošku iný proslovenskejší názor, takže musíme sa ďaleko tvrdsie postaviť k ochrane slovenskej suverenity a k ochrane našich národných záujmov**, ale doniesť spravodlivosť, opakujem ako pani poslucháčka

⁵ <https://www.aktuality.sk/clanok/BJpF1BQ/blaha-neuspel-aj-odvolaci-sud-potvrdil-ze-o-caputovej-musi-prestat-hovorit-ako-o-agentke-usa/>

hovorí, nemôže to byť vendeta, nemôže to byť pomsta. To musí byť všetko nezávisle vyšetrované, ale bez toho, aby to mali v rukách mimovládky a liberálne médiá.“

Ako vyplýva z citátu, hosť uviedol vyjadrenie naznačujúce, že na Slovensku pôsobia „trójske kone“, ktoré šíria propagandu Spojených štátov amerických a veľmocí a poškodzujú národné záujmy a narušajú suverenitu. Ide o vyjadrenie naznačujúce existenciu sprisahania proti záujmom Slovenskej republiky, ktoré môže vyvolať znepokojenie verejnosti. Moderátor však na toto vyjadrenie nereagoval a nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, v ktorej by hosťa požiadal, aby toto svoje vyjadrenie bližšie vysvetlil alebo uviedol, na základe akých konkrétnych faktov urobil toto vyjadrenie.

- vyjadrenie naznačujúce, že niektorí novinári podozrivo nadobudli svoj majetok a že sudkyňa poslala Milana Lučanského „na smrť“

Dominik Papala, moderátor: „Keď sme pri Denníku N, pán Blaha. Pani novinárka, údajne investigatívna, nestranná, objektívna, samozrejme, pani M. Tódová. **Ona má dom, mám to potvrdené teda priamo od jej susedky, ktorá je moja veľmi dobrá kamarátka. Má dom na Kolibe zo strany Rače, a zároveň, ak sa nemýlim, tak má aj byť na Slavíne. Koliba, Slavín a potom ešte Horský park, to sú také tri najlukratívnejšie lokality v Bratislave, kde teda bývajú buď umelci, politici alebo naozaj ľudia, ktorí na to nejako majú peniaze. Ako je možné, že alebo teda odkiaľ si myslíte, že Monika Tódová, jej pán manžel je taktiež novinár, pán Tóda pre Denník N, takže odkiaľ by manželský pár novinárov, ktorý môže mať dokopy príjem možno tak tritisíc eur, zobrať dom alebo byť na Slavíne, kde len pozemok sa hýbe okolo 400-tisíc eur.“**

Ľuboš Blaha: „No presne ako vravíte.“

Dominik Papala, moderátor: „Len pozemok.“

Ľuboš Blaha: „Ten priemerný plat bežného novinára v Bratislave je asi 1500 eur.“

Dominik Papala, moderátor: „Tak.“

Ľuboš Blaha: „To znamená, že krát dva, ako ste povedali, tritisíc euro. No tak pri dnešných cenách...“

Dominik Papala, moderátor: „A to rátajme v hrubom.“

Ľuboš Blaha: „Áno a pri dnešných cenách, a pri tom, ako sa žije v Bratislave, tak si môžu ušetriť možno dvesto, tristo eur mesačne. Aj to by museli byť veľmi, veľmi šikovní. No a toto keď si zrátate dvesto, tristo eur, tak ročne máte 3000 euro. No tak za dva, tri roky máte na takýto byt, šak to je normálne, takýto byt stojí predsa 5000 euro, že? Alebo nie? (smiech moderátora) **Čiže samozrejme, že to vyzerá byť veľmi, veľmi podozrivo, ale veľmi dobre vieme, že pani Tódová robí špinavú robotu pre určité kruhy, ktoré potrebovali napríklad zničiť aj Milana Lučanského. Spomeňte si, že kto najviac kydal špinu a hnoj predtým, aj potom ako odpravili Milana Lučanského. Bola to Monika Tódová. Kto chodil na dovolenky alebo na výlety s pani Pamelou Záleskou? Sudkyňou, ktorá odsúdila Milana Kováčika, ale sudkyňou, ktorá zároveň poslala do väzby Milana Lučanského. Na smrť. Pani Záleská! A opäť tam bolo prepojenie na Tódovú.“**

Ako vyplýva z citátu, samotný moderátor iniciatívne uviedol vyjadrenie naznačujúce, že novinárka Monika Tódová podozrivo nadobudla svoj majetok, pričom následne sa k vyjadrovaniu pochybností o majetku Moniky Tódovej pridal aj hosť programu. Moderátor však vôbec nespomenul, že novinárka v septembri 2021 vyhrala súd s Hlavným denníkom, ktorí šíril informácie o jej údajne podozrivo nadobudnutom majetku,⁶ hoci v čase odvysielania predmetného programu išlo o verejne známu a medializovanú informáciu.

Následne hosť programu uviedol vyjadrenie, že „veľmi dobre vieme, že pani Tódová robí špinavú robotu pre určité kruhy, ktoré potrebovali napríklad zničiť aj Milana Lučanského“, čím naznačil morálnu skazenosť a skorumpovanosť novinárky Moniky Tódovej a jej zapojenie do bližšie neidentifikovaných

⁶ <https://www.omediach.com/blog/21475-sud-rozhodol-ze-hlavny-dennik-musi-odstranit-clanok-novinarka-todova-s-manzelom-si-ziju-nad-pomery>

„kruhov“, ktoré chceli zničiť aj Milana Lučanského. Išlo o závažné vyjadrenie, dotýkajúce sa povesti Moniky Tódovej. Moderátor však na toto vyjadrenie nereagoval a nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, v ktorej by hosťa požiadal, aby toto svoje vyjadrenie bližšie vysvetlil alebo uviedol, na základe akých konkrétnych faktov urobil toto vyjadrenie.

Následne hosť programu uviedol vyjadrenie, že na Moniku Tódovú je prepojená aj sudkyňa Pamela Záleská a uviedol, že ona je *„sudkyňou, ktorá zároveň poslala do väzby Milana Lučanského. Na smrť.“* Ide o závažné vyjadrenie naznačujúce, že sudkyňa Záleská zobrala Milana Lučanského do väzby preto, aby vo väzbe zomrel. Ide o závažné vyjadrenie dotýkajúce sa povesti sudkyne. Moderátor však na toto vyjadrenie nereagoval a nepoložil doplňujúcu otázku alebo vyjasňujúcu otázku, v ktorej by hosťa požiadal, aby toto svoje vyjadrenie bližšie vysvetlil alebo uviedol, na základe akých konkrétnych faktov urobil toto vyjadrenie.

Účastník konania sa vo svojom vyjadrení venoval situáciám, kedy podľa neho moderátor programu dostatočným spôsobom reagoval na vyjadrenia hosťa programu. Účastník konania však spomenul iba reakcie moderátora na niektoré ním selektívne vybrané vyjadrenia hosťa, avšak nespomenul, že na viaceré najzávažnejšie tvrdenia a vyjadrenia hosťa, ktoré sú uvedené v analýze vyššie, a pri ktorých absencia reakcie moderátora má za následok nedostatok objektivity programu, moderátor vôbec alebo dostatočným spôsobom nereagoval.

Účastník konania napríklad vo svojom vyjadrení nespomenul, že na závažné vyjadrenie hosťa o utečencoch z Ukrajiny v znení *„A ja už naozaj keď už počujem, že podme trepotat tými ukrajinskými vlajočkami a pomáhajme tým Ukrajincom a potom vidím v tej Bratislave, jak tam chodia na tých BMW-čkách, tak si hovorím, už naozaj nebláznime.“* neodznala zo strany moderátora žiadna reakcia.

Účastník konania tiež vo svojom vyjadrení nespomenul, že zo strany moderátora programu neodznala žiadna reakcia napríklad ani nasledovné závažné vyjadrenia hosťa, ktoré sú uvedené v analýze vyššie:

- vyjadrenie, že *„tu všetko riadi americká ambasáda“* a vyjadrenie, že obranná dohoda so Spojenými štátmi americkými *„je ekvivalentom pozývacieho listu“*
- vyjadrenie že *„tu terorizovali obyvateľstvo, aby americkému Pfizeru mohli rásť zisky“*,
- vyjadrenie že *„sme teraz odovzdali americkej armáde v úvodzovkách kľúče od miešačky“*
- vyjadrenie, že *„keď si spomenieme na to, čo hovorili nemeckí nacisti o Rusoch a Slovanoch, tak to je veľmi podobné tomu, čo dneska hovorí západ o Rusoch a Slovanoch“*
- vyjadrenia zľahčujúce a spochybňujúce ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie na Ukrajine
- vyjadrenia o tom, že Rusko *„sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo, ktoré tam po roku 2014 masakrovali takíto Banderovci“*
- vyjadrenie, že Rusko nikdy nemalo cieľ obsadiť Ukrajinu, pretože *„vždy im išlo o tie tradičné ruskojazyčné územia a tam chceli mať nejakým spôsobom nastavenú situáciu, aby neumierali tí Rusi“*,
- vyjadrenie, že účel ocenenia Zuzany Čaputovej environmentálnou Goldmanovou cenou v roku 2016 bol taký, že *„tam potrebovali poslať 175-tisíc dolárov americkej kandidátke, respektíve kandidátke, ktorá má blízko k americkým názorom“*
- vyjadrenie že sudkyňa poslala Milana Lučanského *„na smrť“* atď.

Účastník konania tiež prezentoval niektoré vstupy moderátora ako „kritické reakcie“ (napr. otázku, či by bol SMER-SSD za vystúpenie z EÚ), avšak tieto vstupy moderátora nemožno považovať za jeho reakcie na vyjadrenia hosťa, ale ide o otázky moderátora otvárajúce novú tému.

Účastník konania vo svojom vyjadrení tiež uviedol, že mimoriadne zhrubol medziľudský diškurz a mimoriadne zhrubla aj politická kultúra, že niektoré médiá sú hlasnou trúbou „režimovej propagandy“ a je im umožnené posúvať diškurz do extrémnej úrovne a že pokiaľ Rada akceptuje niektoré iné relácie (napríklad Večera s Havranom, v ktorých vystupujú napr. Havran, Kňažko, Demeš a Káčer, alebo Naď

a Závodský), tak má právo prispôbiť svoju reláciu aj takýmto rozhodnutiam Rady a iné médiá majú právo poskytovať iné informácie. Účastník konania uviedol, že preto musí volať do relácie aj hostí, ktorí majú aj expresívnejší jazyk, aby udržiaval možnosť, aby Rádio Frontinus niekto počúval. Účastník konania uviedol, že pokiaľ Rada nastavila takto pravidlá, tak z hľadiska princípu právnej istoty je aj predmetný program a vstupy moderátora na rovnakej úrovni ako iné programy, v ktorých je napríklad moderátorom Richard Dírer. K tomuto vyjadreniu možno uviesť, že skutočnosť, že podľa názoru účastníka konania „zhrubol medziľudský diškurz a politická kultúra“, nie zákonným dôvodom, aby programy vysielané účastníkom konania nedodržiavali požiadavky § 25 a § 61 zákona č. 264/2022 Z. z. Ako je tiež zrejmé z analýzy vyššie, problematické neboli expresívne vyjadrenia hostia alebo poslucháčov. Čo sa týka poukazovania na údajné odlišné posudzovanie iných programov iných vysielateľov zo strany Rady (napr. programu Večera z Havranom, v ktorom boli hosťami M. Kňazko, P. Demeš a R. Káčer alebo programu moderovaného R. Dírerom), možno uviesť, že materiály obsahujúce analýzu a podrobné odôvodnenie, prečo boli podnety na tieto programy vyhodnotené ako neopodstatnené, sú verejne dostupné na internetovej stránke Rady. Z odôvodnenia týchto materiálov vyplýva, že nešlo o rovnaký, resp. obdobný prípad ako program účastníka konania, ktorý je predmetom tohto správneho konania. Ako príklad možno uviesť, že medzi dôvodmi posúdenia podnetov na tieto programy za neopodstatnené bolo napríklad oddelenie komentárov moderátora od časti programu obsahujúceho aktuálnu publicistiku alebo skutočnosť, že konkrétny program nespĺňal znaky programu aktuálnej publicistiky (podobne ako ho nespĺňajú niektoré ďalšie programy iných vysielateľov) a nevzťahovali sa preto na neho požiadavky vyplývajúce z § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z., ale odlišné požiadavky vyplývajúce z § 25 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z. V súvislosti s vyjadreným podozrením účastníka konania, že Rada používa „dvojaký meter“ možno tiež podotknúť, že Rada koná vždy, keď existuje dôvodné podozrenie na porušenie zákona, a to bez ohľadu na to, kto je účastníkom konania. Uvedené je zrejmé aj z dlhoročnej rozhodovacej praxe Rady. Námitku „dvojakého metra“ preto nepovažujeme za odôvodnenú.

Účastník konania vo svojom vyjadrení poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžo/13/2012, v ktorom súd konštatoval: *„Ak sa aj hostia pozvaní do relácie vyjadrovali kriticky, neznamená to, že táto kritika nebola konštruktívna, objektívna. Skutočnosť, že program obsahuje aj kritické názory, neznamená, že by bola recipientovi upretá možnosť vyjadriť si svoj vlastný názor k diskutovanej téme.“* K tomuto citátu z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR však treba uviesť, že tento citát nemožno vytrhnúť z kontextu a že v predchádzajúcom odseku toho istého rozhodnutia Najvyšší súd SR zdôraznil aj úlohu a povinnosti moderátora pri zabezpečovaní objektivity programu, a to nasledovnými slovami: ***„Úloha moderátora je v predmetnom programe nepochybne dôležitá pri usmerňovaní samotného priebehu diskusie a v prípade potreby je jeho úlohou upozorniť diskutujúcich na neprítomnosť diskusiou dotknutej osoby a jej nemožnosť brániť sa. Rovnako by mal konfrontovať jednotlivé tvrdenia hostí vyznievajúce kriticky s názormi a argumentmi strany druhej.“***

Účastník konania vo svojom vyjadrení uviedol, že diskusia bola vyvážená a recipient si mohol utvoriť vlastný názor, pretože dostal objektívne informácie, síce z jedného politického spektra, ale konfrontované poslucháčmi. K tomuto vyjadreniu možno uviesť, že viaceré vyššie uvedené závažné výroky neboli konfrontované poslucháčmi ani moderátorom. Možno tiež podotknúť, že vysielateľ sa nemôže spoliehať na to, že závažné výroky hostí programu, ktoré môžu vyvolať znepokojenie verejnosti, odpor alebo nenávisť verejnosti voči skupine ľudí alebo sa negatívne dotknúť povesti osôb, budú konfrontovať samotní poslucháči prostredníctvom svojich telefonátov a SMS správ.

Host programu Ľ. Blaha, ktorý bol splnomocnený na zastupovanie účastníka konania na ústnom pojednávaní, položil otázku, ako si môže Rada dovoliť hrať sa na „ministerstvo pravdy“, ktoré povie, že konkrétne legitímne politické názory opozičného poslanca na vojnu na Ukrajine sú ruskou propagandou a hybridnou hrozbou, pričom uviedol, že vo svojich vyjadreniach cituje významných učencov, napr. John Mearsheimer, Jürgen Habermas, Jeffrey Sachs, pápež a pod., ale Rada si dovoľí povedať o nejakom názore, že ide o ruskú propagandu, a ide osočovať moderátora za to, že nevstúpil do tejto akože ruskej propagandy. K tomuto vyjadreniu možno uviesť, že z vyššie uvedenej analýzy

výrokov hosta programu jednoznačne vyplýva, že Rada nevyčíta moderátorovi programu, že nekorigoval politické názory hosta programu na príčiny a riešenie vojenského konfliktu na Ukrajine (ktoré vyjadrili napr. John Mearsheimer, Jürgen Habermas, Jeffrey Sachs alebo pápež), ale že nereagoval napríklad na vyjadrenie hosta zľahčujúce ničenie a zabíjanie páchané armádou Ruskej federácie na Ukrajine, kedy neboli spomenuté potvrdené a verejne dostupné fakty o zabíjaní a ničení, ktorého sa ruská armáda dopúšťa na Ukrajine vrátane preukázaných tisícok civilných obetí, alebo že nereagoval na spochybnenie znásilňovania ukrajinských žien ruskými vojakmi, kedy neboli spomenuté dostupné fakty o reálnom znásilňovaní ukrajinských žien. Nešlo teda o politické názory hosta na príčiny a riešenie vojenského konfliktu na Ukrajine, ale o vyjadrenia hosta skresľujúce a vynechávajúce všeobecne dostupné fakty a informácie o priebehu vojny na Ukrajine.

Vychádzajúc z vyššie uvedených citátov z programu možno konštatovať, že keďže v programe *Debata na telefón* odvysielanom dňa 18. 12. 2022 odznelo veľa kritických, vyhranených, kontroverzných, paušalizujúcich a závažných hodnotení a tvrdení zo strany hosta, z ktorých viaceré mali navyše potenciál vyvolať znepokojenie verejnosti, odpor alebo nenávisť verejnosti voči skupine ľudí, negatívne sa dotknúť povesti osôb alebo legitimizovať alebo zľahčovať vojenskú agresiu, bolo v záujme zachovania objektivity a nestrannosti programu nevyhnutné zabezpečiť prostredníctvom moderátora reakciu na takéto hodnotenia a tvrdenia prítomného hosta, a to napríklad uvedením iných relevantných názorov alebo relevantných protiargumentov, spresňovaním uvádzaných informácií, upozornením na prílišnú paušálnosť tvrdení hosta, prezentovaním stanoviska dotknutých osôb alebo upozornením, že dotknuté osoby sú neprítomné a nemôžu sa brániť, kladením vyjasňujúcich a doplňujúcich otázok alebo kladením otázok na zdroj informácií, z ktorého host čerpal pri urobení hodnotiacich úsudkov alebo faktických tvrdení.

Moderátor na začiatku programu upozornil, že Rada pre mediálne služby už iniciovala niekoľko správnych konaní v súvislosti s programom *Debata na telefón* a že programu vytyka slabú názorovú oponentúru moderátora, a tiež upozornil, že hoci sa s tým Rádio Frontinus nestotožňuje, tak aby poslucháči neboli prekvapení, ak bude hosťom klásť viac doplňujúcich otázok, prípadne oponovať ich názorom. Napriek tomu však moderátor v predmetnom programe dostatočným spôsobom nereagoval na závažné vyjadrenia hosta. Zo strany moderátora takmer úplne absentovali otázky voči hosťovi, ktoré by vyzývali hosta, aby svoje závažné tvrdenia bližšie vysvetlil alebo aby uviedol konkrétne zdroje pre svoje tvrdenia alebo ktoré by konfrontovali jeho závažné alebo paušalizujúce hodnotenia a tvrdenia s inými relevantnými argumentmi.

Nedostatok aktivity moderátora je potrebné vyhodnotiť ako o to závažnejší, keďže viaceré vyššie citované vyjadrenia alebo tvrdenia hosta mali potenciál vyvolať závažné znepokojenie verejnosti, odpor, nenávisť a averziu verejnosti voči skupine ľudí, zľahčovať alebo legitimizovať vojenskú agresiu alebo poškodiť osobnostné práva osôb. Moderátor však ani na takéto tvrdenia alebo vyjadrenia žiadnym spôsobom nereagoval a zostal pasívny.

Moderátor taktiež neupozornil hosta na prílišnú paušálnosť jeho tvrdení a na neprípustnosť toho, aby sa používali zovšeobecňujúce negatívne tvrdenia o celej skupine osôb – napríklad o Ukrajincoch alebo ukrajinských utečencoch.

Situácií, kedy moderátor dostatočne reagoval na závažné vyjadrenia hosta, bolo iba niekoľko - napríklad situácia, kedy samotný moderátor položil hosťovi vyjasňujúcu otázku, prečo je podľa neho firma Eset „prepojená na Ameriku“, či nie je konflikt medzi Ruskom a Ukrajinou „vojna“, alebo keď sa spýtal hosta „odkiaľ má obrovské informácie“ a nahrávky týkajúce sa postupu orgánov činných v trestnom konaní, prípadne keď hosta upozornil, že „veľa ľudí“ kritizuje používanie ustanovenia § 363 generálnym prokurátorom.

Moderátor viackrát sám z vlastnej iniciatívy uviedol vlastné vyjadrenia, ktoré neboli dostatočne vysvetlené alebo podložené a ktoré boli spôsobilé vyvolať znepokojenie verejnosti alebo poškodiť

povešť konkrétnych osôb (napr. tvrdenie o prítomnosti Mikuláša Černáka v prešovskej väznici v čase, keď tam bol Milan Lučanský, vytvárajúce dojem, že práve on ho zavraždil, poukazovanie na majetok novinárky Moniky Tódovej, pričom nespomenul, že novinárka v septembri 2021 vyhrala súd s Hlavným denníkom, ktorí šíril informácie o jej údajne podozrivo nadobudnutom majetku, alebo tvrdenie o údajne „podozrivom“ predaji nemeckej spoločnosti Pfizer do amerického vlastníctva pred vypuknutím pandémie).

V programe *Debata na telefón* dňa 18. 12. 2022 zároveň odznali aj niektoré vyjadrenia poslucháčov, ktoré boli voči hostovi programu aj moderátorovi kritické, konfrontovali ich s inými názormi a vytvárali tak istú mieru vyváženosti programu. K vyjadreniam poslucháčov sa následne opäť vyjadrili host aj moderátor. Tieto vyjadrenia poslucháčov však nemali zásadný vplyv na celkové vyznenie programu a celý program pôsobil nedostatočne vyvážené.

Faktom je, že program *Debata na telefón* dáva priestor rôznym politikom naprieč názorovým spektrom, a to tak z koalície ako aj opozície. Ustanovenie § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. však vyžaduje, aby vysielateľ zabezpečil objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky v každom odvysielanom programe jednotlivo.

Zohľadniac celkové vyznenie, spracovanie a obsah namietaného programu, nedostatočnú aktivitu moderátora a povahu sankcie, ktorou je upozornenie na porušenie zákona a ktoré nemá ekonomický dopad na účastníka konania, je zásah do slobody prejavu účastníka konania proporcionálny a ústavne prípustný.

Vychádzajúc z vyššie uvedených citátov z programu a vyššie uvedených záverov možno preto konštatovať, že v namietanom programe *Debata na telefón* odvysielanom dňa 18. 12. 2022 vysielateľ - účastník konania FRONTINUS s.r.o. – **porušil § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách tým, že nezabezpečil objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky.**

Ad 2.

K porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti a príslušnosti k národnosti podľa § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

Podľa § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ, musí rešpektovať ľudskú dôstojnosť, „*najmä nesmie ... otvorenou alebo skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, majetku, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, narodenia, národného alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine*“.

Podnecovanie nenávisti v zmysle § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. **nemusí nevyhnutne dosiahnuť intenzitu a naplniť znaky trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona. Avšak napriek tomu môže ísť o porušenie povinnosti rešpektovať ľudskú dôstojnosť a porušenie zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti alebo príslušnosti k národnosti v zmysle § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z., za ktoré môže byť vysielateľovi uložená sankcia podľa zákona o mediálnych službách. Vysielateľ má za odvysielaný obsah objektívnu zodpovednosť, a preto podmienkou zodpovednosti vysielateľa za podnecovanie nenávisti otvorenou alebo skrytou formou nie je preukázanie úmyslu vysielateľa.**

Podnecovanie nenávisti **skrytou formou** vo všeobecnosti znamená, že vo vysielaní je podnet vyjadrený nepriamo. To znamená, že vysielanie síce neobsahuje výslovné, priame a jednoznačné vyjadrenie očierňujúce alebo hanobiace určitú skupinu tým, že by celej skupine výslovne prisudzovalo nejaké

zavrhnutiahodné vlastnosti alebo že by celú túto skupinu označovalo hrubými a urážlivými výrazmi, ale napriek tomu je z obsahu a kontextu programu a zo spôsobu podania a vyjadrenia informácií zrejmý a zrozumiteľný zámer podnietiť poslucháčov k nenávisti, odporu, nevraživosti, averzii alebo k nepriateľskému, odsudzujúcemu alebo negatívnemu postojovi voči určitej skupine ľudí, pričom poslucháč môže tento zámer pochopiť a môže ho považovať za dôvod, pre ktorý sa bude k určitej skupine nepriateľským alebo negatívnym spôsobom správať.

Podľa dokumentu vypracovaného Úradom vysokého komisára pre ľudské práva OSN, ktorý interpretuje čl. 20 ods. 2 **Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach** stanovujúci, že zákonom musí byť zakázaná „akákoľvek národná, rasová alebo náboženská nenávisť, ktorá predstavuje podnecovanie k diskriminácii, nepriateľstvu alebo násiliu“,

- „výraz „podnecovanie“ označuje vyhlásenie o národnostných, rasových alebo náboženských skupinách vyvolávajúce bezprostredné nebezpečenstvo diskriminácie, nepriateľstva alebo násilia voči osobám patriacim k týmto skupinám,
- výrazy „nenávisť“ a „nepriateľstvo“ označujú intenzívne a iracionálne pocity odsúdenia, nevraživosti a odporu voči cieľovej skupine“.⁷

Úpravu zákazu podnecovania k nenávisti možno nájsť aj v oficiálnych dokumentoch prijatých na základe **Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie** (zverejneného v Zbierke zákonov pod č. 95/1974 Zb., ktorý nadobudol platnosť 4. januára 1969). Podľa čl. 1 ods. 1 tohto dohovoru výraz „rasová diskriminácia“ v tomto dohovore znamená akékoľvek **rozlišovanie, vylučovanie, obmedzovanie alebo zvýhodňovanie založené nielen na rase a farbe pleti**, ale aj na rodovom, **národnostnom alebo etnickom pôvode**, ktorého cieľom alebo následkom je znemožnenie alebo obmedzenie uznania, používania alebo uskutočňovania ľudských práv a základných slobôd na základe rovnosti v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej alebo v ktorejkoľvek inej oblasti verejného života. Vo Všeobecnom odporúčaní č. 35 o boji proti rasistickým nenávisťným prejavom, týkajúcim sa uplatňovania tohto medzinárodného dohovoru, vydanom Výborom OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie, sa uvádza: „...výbor odporúča, aby zmluvné štáty vyhlásili a účinne sankcionovali ako trestné činy, ktoré sa trestajú zákonom: (...) (b) Podnecovanie k nenávisti, pohrdaniu alebo diskriminácii voči členom skupiny na základe ich rasy, farby pleti, pôvodu alebo národnostného či etnického pôvodu; (...) (d) Vyjadrovanie urážok, zosmiešňovanie alebo ohováranie osôb alebo skupín alebo odôvodňovanie nenávisti, pohrdania alebo diskriminácie z dôvodov uvedených v písmene b) vyššie, ak sa jednoznačne rovná podnecovaniu k nenávisti alebo diskriminácii“.

Z Ústavy SR a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyplýva široká sloboda prejavu o veciach verejného záujmu, avšak **sloboda prejavu môže byť v odôvodnených a nevyhnutných prípadoch obmedzená**. V rozhodnutí **Erbakan v. Turecko** (§ 56) Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „(...) Súd zdôrazňuje, že tolerancia a rešpekt pre rovnakú dôstojnosť všetkých ľudských bytostí tvorí základ demokratickej a pluralitnej spoločnosti. Z toho vyplýva, že v princípe sa **môže v demokratických spoločnostiach považovať za nevyhnuté trestať všetky formy alebo dokonca zabráňovať všetkým formám prejavov, ktoré propagujú, podnecujú, podporujú alebo ospravedlňujú nenávisť založenú na neznášanlivosti** (vrátane náboženskej neznášanlivosti), ak (...) „obmedzenia“ alebo „sankcie“, ktoré boli uložené, sú primerané legitímnemu cieľu, ktorý je sledovaný...“.

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí **Féret v. Belgicko** (§ 73) uviedol, že podnecovanie k nenávisti neznamena, že vždy musí ísť o výzvu na nejaké činy: „...**podnecovanie k nenávisti nevyhnutne nevyžaduje výzvu na konkrétne násilné činy alebo iné trestné činy. Útoky na osoby spáchané urážaním, zosmiešňovaním alebo hanobením určitých častí obyvateľstva alebo ich špecifických skupín alebo podnecovaním k diskriminácii, ako to bolo v tomto prípade, sú dostatočným dôvodom na to, aby sa orgány snažili bojovať proti takýmto rasistickým prejavom, a to v reakcii na slobodu prejavu, ktorá bola uplatňovaná nezodpovedným spôsobom, ktorý poškodzuje dôstojnosť**

⁷ https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_threshold_test.pdf

*alebo dokonca bezpečnosť týchto strán alebo skupín ... Politické prejavy, ktoré **podnecujú nenávisť založenú na náboženských, etnických alebo kultúrnych predsudkoch, predstavujú hrozbu pre sociálny mier a politickú stabilitu v demokratických štátoch...***“

Pokiaľ ide o **zodpovednosť politikov za podnecovanie nenávisťi pri ich politickej činnosti**, Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí **Erbakan v. Turecko** (§ 64) uviedol: „**Zdôrazňujúc, že boj proti všetkým formám neznášanlivosti je neoddeliteľnou súčasťou ochrany ľudských práv, je mimoriadne dôležité, aby sa politici vo svojich verejných prejavoch vyhli šíreniu slov, ktoré môžu živiť neznášanlivosť.**“

Aj vo Všeobecnom odporúčaní č. 35 o boji proti rasistickým nenávisťným prejavom, vydanom Výborom OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie k uplatňovaniu Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, sa zdôrazňuje **osobitná zodpovednosť politikov, aby sa vyhli podnecovaniu nenávisťi a nenávisťným prejavom**. V texte odporúčania sa k podnecovaniu nenávisťi uvádza: „*Ohľadom kvalifikácie šírenia a podnecovania ako trestných činov, sa výbor domnieva, že by sa mali zohľadniť tieto kontextuálne faktory: (...) Postavenie alebo status rečníka v spoločnosti a publikum, ktorému je prejav určený. Výbor dôsledne upozorňuje na úlohu politikov a iných tvorcov verejnej mienky, ktorí prispievajú k vytváraniu negatívnej atmosféry voči skupinám chráneným dohovorom a nabáda tieto osoby a orgány, aby prijali pozitívny prístup zameraný na podporu medzikultúrneho porozumenia a harmónie.*“

Aj odborná literatúra zaoberajúca sa slobodou prejavu a nenávisťnými prejavmi zastáva názor, že **podnecovanie nenávisťi zo strany politikov voči určitým sociálnym alebo etnickým skupinám v dobe spoločenského napätia a krízy je veľmi nebezpečné** a že existuje potreba zabrániť takýmto prejavom: „*Možnosť niektorých politických skupín zneužívať nové komunikačné kanály za účelom rozširovania ich rétoriky s cieľom obmedzovať, resp. marginalizovať určité sociálne alebo etnické skupiny prináša nové výzvy. Nebezpečný vplyv takejto rétoriky je ešte viac posilnený niektorými javmi v rôznych častiach sveta, ako sú hospodárska kríza, nezamestnanosť, zníženie sociálnych garancií a istôt, medzinárodná migrácia spôsobená konfliktami a degradácia životného prostredia. Tieto javy môžu skutočne oslabiť spoločenskú súdržnosť a podporiť tendenciu k vojne všetkých proti všetkým a najmä k vojne medzi chudobnými, ktorí sú najpravdepodobnejšími obeťami krízy. Navyše, určité skupiny, ktoré sú pri moci, môžu byť naklonené vytváraniu falošných terčov, aby odvrátili pozornosť mas od skutočných dôvodov krízy a zhoršenia životných podmienok. (...) Poučenia z minulosti, dokonca z nedávnej minulosti, nám ukazujú, aké môže byť nebezpečné, keď sa umožní rétorika a slovné prejavy zobrazujúce niektoré sociálne alebo etnické skupiny ako „parazitov“ alebo ako skupiny s kriminálnymi a protizákonnými sklonmi a aktivitami. Nahromadenie takejto propagandy, najmä prostredníctvom sociálnych médií, môže vydláždíť cestu k stupňovaniu nepriateľstva voči takýmto skupinám a pripraviť pôdu pre hromadné vyhánanie, pogromy a dokonca aj genocídu. Preto existuje naliehavá potreba zabrániť takýmto slovným prejavom a rétorike. Priamy zdroj takéhoto obmedzenia na medzinárodnej úrovni je jasne zakotvený v článkoch 19 a 20 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach...“⁸*

Pri posudzovaní otázky, či bolo obmedzenie slobody prejavu zaručenej v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd naozaj „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“ za účelom ochrany niektorého z verejných záujmov⁹ Európsky súd pre ľudské práva zohľadňuje viacero

⁸ Marcelli, F.: Repression of Hate Speech: Its Foundations in International and European law, s. 17. In: Hate Crime and Hate Speech in Europe: Comprehensive Analysis of International Law Principles, EU-wide Study and National Assessments.

⁹ Podľa čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, výkon slobody prejavu „*pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinom, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.*“

kritérií (faktorov). V rozhodnutí vo veci **Perinçek v. Švajčiarsko** (rozhodnutie z 15. októbra 2015, § 204 - 207) ich zhrnul takto:

„204. Súd bol postavený pred úlohu zvážiť uplatnenie článku 10 Dohovoru v mnohých prípadoch týkajúcich sa **vyhlásení, verbálnych alebo neverbálnych, o ktorých sa tvrdilo, že vyvolávajú alebo odôvodňujú násilie, nenávisť alebo neznášanlivosť**. Pri posudzovaní, či zásah do výkonu práva slobody prejavu autorov takýchto vyhlásení, alebo niekedy aj vydavateľov, bol „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“, Súd vo svetle všeobecných princípov formulovaných v judikatúre (...) zohľadnil viacero faktorov.

205. Jedným z nich bolo, **či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo sociálnej situácii; prítomnosť takéhoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.** (...)

206. Ďalším faktorom bolo, **či vyhlásenia interpretované a videné v ich bezprostrednom alebo širšom kontexte možno považovať za priamu alebo nepriamu výzvu k násiliu, alebo za ospravedlňovanie násilia, nenávisť alebo neznášanlivosti** (...) Pri posudzovaní tejto otázky **bol Súd obzvlášť citlivý voči paušálnym tvrdeniam, ktoré útočia na celé etnické, náboženské alebo iné skupiny, alebo ich vrhajú do zlého svetla** (viď rozhodnutia *Seurot proti Francúzsku* (dek.), č. 57383/00, z 18. mája 2004, *Soulas a i.*, citované vyššie, § 40 a § 43, a *Le Pen*, ktoré sa všetky **týkali zovšeobecňujúcich negatívnych tvrdení o neeurópskych a najmä moslimských prisťahovalcoch vo Francúzsku**, *Norwood v. Veľká Británia* (dec.), 23131/03, ECHR 2004-XI, ktorý sa týkal tvrdení, ktoré spájali všetkých moslimov vo Veľkej Británii s teroristickými činmi v USA dňa 11. septembra 2001, *WP a ďalší proti Poľsku* (dek.) č. 42264 / 98, z 2. septembra 2004, a *Pavel Ivanov proti Rusku* (rozklad), č. 35222/04 z 20. februára 2007, ktoré sa obe týkali tvrdých antisemitských vyhlásení, *Féret*, citovaný vyššie, § 71, ktorý sa týkal tvrdení zobrazujúcich neeurópske imigrantské spoločenstvá v Belgicku ako kriminálne založené, *Hizb ut-Tahrir a iní*, § 73, a *Kasymakhunov a Saybatalov*, § 107, ktoré boli citované vyššie a ktoré sa obe týkali priamych volaní po násilí voči Židom, štátu Izrael a Západu vo všeobecnosti; a *Vejdeland a ostatní proti Švédsku*, č. 1813/07, § 54 z 9. februára 2012, ktoré sa týkalo tvrdení, že homosexuáli sa pokúšali bagatelizovať pedofíliu a boli zodpovední za šírenie HIV a AIDS).

207. Súd tiež venoval pozornosť **spôsobu, akým boli vyhlásenia urobené, a ich schopnosti - priamej alebo nepriamej - viesť k škodlivým následkom.** (...)

Európsky súd pre ľudské práva sa teda vo viacerých rozhodnutiach zaoberal otázkou **podnecovania nenávisťi voči príslušníkom národa, etnickej skupiny alebo národnostnej menšiny**. Princípy a výklad medzi slobody prejavu vo vzťahu k podnecovaniu nenávisťi voči príslušníkom iného národa alebo náboženstva, ktoré vo svojich rozhodnutiach uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva, je potrebné zohľadniť aj v predmetnom prípade. Je preto potrebné **zohľadniť, aké formulácie považuje Európsky súd pre ľudské práva za spôsobilé podnecovať nenávisť** voči skupine obyvateľov, určenej národnostnou, etnickou alebo náboženskou príslušnosťou. Osobitne je treba zohľadniť rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú **takýchto formulácií, prejavov a vyhlásení zo strany politikov**, a teda je treba zohľadniť, aký spôsob formulovania vyjadrení zo strany politikov je Európskym súdom pre ľudské práva považovaný za podnecovanie nenávisťi.

V rozhodnutí **Le Pen v. Francúzsko (2010)** (rozhodnutie z 20. 4. 2010) Európsky súd pre ľudské práva posudzoval prípad, kedy sťažovateľ Jean-Marie Le Pen, predseda politickej strany *Národný front*, poskytol rozhovor pre denník *Le Monde*, v ktorom sa vyjadril nasledovne: „V deň, keď budeme mať vo Francúzsku nie viac ako 5 miliónov, ale viac ako 25 miliónov moslimov, tak potom to budú oni, kto tu bude vládnuť. A Francúzi sa budú plaziť popri mure, budú schádzať z chodníkov so sklopeným zrakom. Keď to nespravia, povedia im : „Čo sa tak na mňa pozeráš ? Chceš sa biť?“ A neostane vám iná možnosť ako zdrhnúť, lebo utrčíte.“ Parížsky nápravny súd 2. apríla 2004 odsúdil sťažovateľa na pokutu **10 000 eur** za podnecovanie k diskriminácii a nenávisťi voči skupine ľudí z dôvodu ich pôvodu alebo ich príslušnosti k istému etniku, národu, rase alebo určitému náboženstvu. Rozsudkom z 24. februára 2005 Parížsky odvolací súd tento rozsudok potvrdil. Sťažovateľ Jean-Marie Le Pen podal na Európsky súd pre ľudské práva sťažnosť na porušenie práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

Európsky súd pre ľudské práva sťažnosť sťažovateľa Jean-Marie Le Pena odmietol ako neprijateľnú a v rozhodnutí uviedol: „V tomto prípade Súd uvádza, že vyjadrenia sťažovateľa sú súčasťou spoločenskej diskusie, ktorá sa týka problémov súvisiacich s usadením sa a integráciou imigrantov v hostiteľských krajinách. Pokiaľ ide o kontext tejto diskusie vo Francúzsku, Súd v prípade *Soulas* a ostatní proti Francúzsku (č. 15948/03, § 37–§ 38, 10. júl 2008) upresnil, že problémy spojené s usadením sa a integráciou imigrantov v hostiteľských krajinách sú predmetom rozsiahlych debát v európskych krajinách, tak na politickej úrovni ako aj v médiách. Čo sa týka konkrétne Francúzska, Súd upresnil, že k integrácii môže dôjsť až po dlhšom a namáhavom procese, v ktorom môžu nastať rôzne pochybenia a aplikačné problémy, ktorými bude trpieť práve obyvateľstvo cudzieho pôvodu; toto vedie k nezhodám a nepochopeniu, ktoré sa už prejavili aj v tých najzávažnejších formách, kedy došlo k násilným stretom medzi políciou a niektorými radikálnymi elementmi tejto populácie. V tomto ohľade súd pripomenul, že problémy, ktorým môžu štáty v rámci imigračných a integračných politík čeliť, môžu byť rôznorodé, a preto je nutné ponechať jednotlivým štátom dostatočne veľký priestor na voľnú úvahu, aby mohli určiť existenciu a rozsah potreby takéhoto zásahu. Súd však uvádza, že **vyjadrenia sťažovateľa boli rozhodne schopné vyvolať negatívny až znepokojujúci obraz o „moslimskej komunite“ ako celku.** Súd ďalej konštatuje, že z analýzy vyjadrenia sťažovateľa, ktorú predostrel odvolací súd, možno vyvodíť, že **sťažovateľ vplýval na verejnú mienku a podsúval verejnosti presvedčenie, že pre bezpečnosť Francúzov je nutné zavrhnúť moslimov a že obavy a strach spojené s ich vzrastajúcou prítomnosťou vo Francúzsku prestanú len vtedy, ak ich počet klesne a ak zmiznú.** Tak, ako to už poznamenali sudcovia odvolacieho súdu, **sťažovateľ sa tento krát prihovárал nielen svojim voličom a elektorátu, ktorý oslovoval, ale aj „ľuďom“, identifikovaným ako francúzsky ľud, ktorí by sa mali v prítomnosti moslimov držať opodiaľ a pociťovať podriadenosť, pričom sťažovateľ poukázal ako na hrozbu iba na rastúcu veľkosť tejto komunity.** Súd zastáva názor, že **týmto spôsobom sťažovateľ dával do protikladu na jednej strane Francúzov a na druhej strane komunitu, ktorej náboženská príslušnosť je výslovne uvedená a ktorej silný nárast by mal predstavovať už existujúcu hrozbu pre dôstojnosť a bezpečnosť Francúzov.** Súd okrem toho zastáva názor, že **vyjadrenia sťažovateľa boli schopné vyvolať pocit odvrhnutia a nepriateľstva voči cielennej komunite, a to vzhľadom na význam a dosah sťažovateľovho posolstva ako aj slova „ľudia“, ktoré použil.** Pokiaľ ide o vysvetlenia, ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti predniesol a ktoré zahŕňajú predovšetkým odkazy na rôzne skutočnosti, ktoré mali podporiť **sporné vyjadrenia, tak tieto nepredstavujú postačujúci skutkový základ pre hodnotový úsudok, akým sporné vyjadrenia sú.** (...) Za takýchto podmienok je odôvodnenie vnútroštátnych súdov v očiach Súdu náležité a dostatočné. (...) A preto Súd vzhľadom na okolnosti tohto prípadu zastáva názor, že zásah do práva sťažovateľa na slobodu prejavu bol „v demokratickej spoločnosti nevyhnutný“.“

V rozhodnutí **Féret v. Belgicko** Európsky súd pre ľudské práva posudzoval prípad sťažovateľa Daniela Féreta, ktorý bol predsedom belgickej politickej strany *Národný Front* a poslancom belgického parlamentu a bol zároveň vydavateľom textov a letákov tejto strany a vlastníkom jej webovej stránky. V období medzi júlom 1999 a októbrom 2001 vyvolala predvolebná kampaň strany *Národný front* podanie mnohých sťažností na podnecovanie k nenávisti z dôvodu rasy, farby pleti, národného alebo etnického pôvodu. Jedna zo sťažností bola napríklad podaná na leták *Národného frontu* s názvom „*Palmová ulica: utečenecké centrum otravuje život miestnym obyvateľom*“, v ktorom bolo uvedené: „*Po mestách Rendeux a Rixensart sa problém utečeneckých centier týka aj mesta Woluwe-Saint-Pierre. Už niekoľko mesiacov je Palmová ulica postihnutá prítomnosťou takéhoto centra, ktoré spôsobuje obyvateľom mnohé nepríjemnosti: poškodzovanie majetku, hluk, odpadky a niekedy aj násilné bitky. Policajný zbor starostu PRL je bezmocný pri obnovovaní bezpečnosti, ktorá je vážne ohrozená pravidelným príchodom nových utečencov, a vládnuca väčšina zložená zo strán PS-SP-PRL-FDF-MCC-RTL-TVI-VLD-ECOLO-AGALEV zbabelo necháva mesto napospas smutnému osudu. ECOLO je medzitým pobúrené, že nelegálne zdržiavajúci sa Rómovia sú posielaní späť do ich vlasti, a poslanci PS, PSC, PRL, FDF, MCC, ECOLO a AGALEV považujú za vhodné dopriať si výlet na Slovensko, aby sa uistili, že Rómovia sa majú dobre. Ich osud ich zjavne zaujíma oveľa viac ako osud ich krajanov!*“. Ďalšia zo sťažností bola napríklad podaná na leták a plagát *Národného frontu* s názvom „*Atentáty na USA: To je kuskus klan*“, zobrazujúci ženu zahalenú šatkou a muža s turbanom, pričom pár držal v rukách tabuľu s nápisom:

„Korán hovorí: Zabíjajte neveriacich, až kým nedôjde k veľkému krviprelievaniu.“ Pod tým bolo červenými písmenami napísané: „Národný Front hovorí NIE!“

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Féret v. Belgicko* uviedol:

„1. Pokiaľ ide o obsah sporných výrokov, z letákov vyplýva, že okrem toho, že sa týkali kultúrnych rozdielov medzi belgickými štátnymi príslušníkmi a vybranými komunitami, **vykresľovali tieto komunity ako prostredie, v ktorom sa rodí kriminalita a ktoré chce zneužívať výhody vyplývajúce z ich usadenia sa v Belgicku, a snažili sa ich zosmiešniť. Takýto prejav nevyhnutne vyvolá vo verejnosti a predovšetkým u tej menej informovanej, pocity opovrhnutia, odmietnutia a u niektorých až nenávisť voči cudzincom.**

2. (...) Pokiaľ ide o leták s názvom „Palmová ulica: utečenecké centrum otravuje život miestnym obyvateľom“, odvolací súd zdôraznil, že **vyjadrenia bez nuáns, bez podloženia príčin a následkov, a vytvárajúce iracionálnu zmätenosť**, podnecovali k nenávisti voči utečencom, ktorí sú nevyhnutne cudzincami a naznačovali zámer autorov vyjadrení túto nenávisť využiť, pričom adresáti letáku boli vyzvaní, aby žiadali o zatvorenie utečeneckého centra. (...) Pokiaľ ide o leták a plagát s názvom „Atentáty na USA: to je kuskus klan“, odvolací súd dospel k názoru, že **takéto zobrazenie bez nuáns**, ktoré stotožňuje všetkých moslimov s teroristami, je podnecovaním k nenávisti voči všetkým príslušníkom tejto skupiny bez rozdielu a odráža zámer jeho autorov použiť túto nenávisť.“

73. Súd zastáva názor, že **podnecovanie nenávisť nevyžaduje nevyhnutne výzvu na nejaký akt násillia alebo iný kriminálny čin. Útoky na osoby urážaním, zosmiešňovaním alebo hanobením určitej časti obyvateľstva a konkrétnych skupín obyvateľstva alebo podnecovanie k diskriminácii, ako to bolo v danom prípade, stačia na to, aby orgány dali prednosť boju proti rasistickým prejavom pred slobodou prejavu uplatňovanou nezodpovedným spôsobom, ktorá ohrozuje dôstojnosť a dokonca bezpečnosť týchto častí alebo skupín obyvateľstva.** Politické prejavy, ktoré podnecujú nenávisť založenú na náboženských, etnických alebo kultúrnych predsudkoch, ohrozujú spoločenský mier a politickú stabilitu v demokratických štátoch.

3. Postavenie sťažovateľa ako člena parlamentu nemožno vnímať ako okolnosť, ktorá by bola poľahčujúcou pre jeho zodpovednosť. V tomto ohľade Súd pripomína, že **je veľmi dôležité, aby sa politici vo svojich verejných prejavoch vyhýbali šíreniu takých vyjadrení, ktoré sú schopné živiť neznášanlivosť** (Erbakan proti Turecku, č. 59405/00, 6. júl 2006, § 64). Súd si myslí, že politici by mali venovať osobitnú pozornosť ochrane demokracie a jej princípov, keďže ich konečným cieľom je samotné uchopenie moci. (...)

4. Súd prikladá osobitnú dôležitosť **prostriedku, ktorý bol použitý a kontextu, v akom boli napadnuté výroky v tomto prípade šírené**, a následne ich možnému vplyvu na verejný poriadok a súdržnosť spoločenskej skupiny. Išlo o letáky politickej strany distribuované v rámci predvolebnej kampane, formu prejavu zameranú na oslovenie voličov, a teda obyvateľstva ako celku. Ak v rámci volebného kontextu musia politické strany požívať širokú slobodu prejavu, na to aby sa pokúsili presvedčiť svojich voličov, v prípade rasistického alebo xenofóbneho prejavu tento kontext prispieva k vyvolaniu nenávisť a neznášanlivosti, pod vplyvom okolností sa názory kandidátov sa stávajú čoraz pevnejšími a slogany alebo stereotypné heslá vyhrávajú nad rozumnými argumentmi. Vplyv rasistického a xenofóbneho prejavu sa potom stáva väčším a škodlivejším.

77. Súd uznáva, že politické prejavy si vyžadujú vysoký stupeň ochrany, ktorý je uznaný vo vnútroštátnom práve viacerých štátov, vrátane Belgicka, prostredníctvom poslaneckej imunity a zákazu trestného stíhania názorov prednesených v parlamente. **Súd nepopiera, že politické strany majú právo verejne obhajovať svoje názory**, aj keď niektoré z nich sú útočné, šokujú alebo znepokojujú časť obyvateľstva. **Preto môžu obhajovať aj riešenia problémov týkajúcich sa imigrácie. Mali by sa však vyhnúť tomu, že to budú robiť tak, že budú obhajovať rasovú diskrimináciu a že sa uchýlia k hrubým alebo ponižujúcim slovám alebo postojom**, keďže takéto správanie má potenciál vyvolať reakcie verejnosti, ktoré sú nezlučiteľné s pokojnou atmosférou v spoločnosti a môžu podkopať dôveru v demokratické inštitúcie.

5. Súd preskúmal sporné texty, ktoré zverejnil sťažovateľ a domnieva sa, že závery vnútroštátnych súdov týkajúce sa týchto publikácií boli úplne odôvodnené. Jazyk, ktorý používa žiadateľ, jasne podnecuje k diskriminácii a rasovej nenávisti, čo nemôže byť zamaskované volebným procesom. V

dôsledku toho sa Súd domnieva, že dôvody uvedené vnútroštátnymi súdmi na odôvodnenie zásahu do slobody prejavu sťažovateľa, boli relevantné a postačujúce vzhľadom na naliehavú spoločenskú potrebu ochrany verejného poriadku a práv iných, t.j. tých, ktorí patria do komunity imigrantov.“

V rozhodnutí **Le Pen v. Francúzsko (2017)** (rozhodnutie z 28. 2. 2017) Európsky súd pre ľudské práva posudzoval prípad, kedy sťažovateľ Jean-Marie Le Pen, zakladateľ a čestný prezident politickej strany Národný front, v rámci Letnej Univerzity Národného frontu, predniesol prejav, v ktorom na adresu Rómov vo Francúzsku vyhlásil: „... zároveň, počet vyhostení je smiešny. Zaevidovaných je menej ako tridsať tisíc oficiálnych vyhostení ročne, pričom pri desať tisíci z nich sa ľuďom pomáhalo, hlavne Rómom z východnej Európy, ktorí sa nikdy nevedeli ani nechceli integrovať do európskych spoločností, v blízkosti ktorých žili, v niektorých prípadoch aj päť storočí, a tvrdia: „Sme ako vtáci, lietať [sloveso „voler“] je pre nás prirodzené.“ Tento prejav bol následne zverejnený na webovej stránke Národného frontu.

Parížsky trestný súd uznal sťažovateľa za vinného z trestného činu urážky skupiny ľudí z dôvodu ich príslušnosti k etniku a uložil mu pokutu 5 000 eur. Rovnako mu súd uložil zaplatiť náhradu škody vo výške 3 000 eur plus ďalších 3 000 EUR. Súd takisto nariadil zverejniť vyhlásenie so zhrnutím súdneho rozhodnutia v tlačnom médiu podľa výberu civilných strán s výdavkami v maximálnej hodnote 4 000 eur. Odôvodnenie rozsudku trestného súdu bolo nasledovné: „...napriek tomu, že sporná veta obsahuje slovnú hračku, to nič nemení na skutočnosti, že pramení z vôle stigmatizovať a zredukovať túto skupinu osôb na tento zovšeobecňujúci a závažne urážajúci stereotyp.“ Parížsky odvolací súd potvrdil rozsudok s nasledujúcim odôvodnením: „...zo sporných výrokov, ktoré boli civilné strany sporu oprávnené namietat', jasne vyplýva, že slovo „vol“ (krádež alebo let) musí byť chápané v trestnom zmysle slova a hovoriť o skupine osôb, že sa „prirodzene“ venujú istej trestnej činnosti je urážlivé; (...) Berúc však do úvahy, že z niekoľkých úryvkov prejavu ako aj z premietnutia scény vyplýva (...), že Jean-Marie Le Pen, ktorý svoje tvrdenia oprel o čísla, aby preukázal nebezpečenstvo imigrácie a nepostačujúce množstvo každoročných vyhostení, **sa vôbec nevyjadroval spôsobom, ktorý by naznačoval, že vtipkuje**, takže sporná veta, ktorá sa zrazu ocitla v takomto type prejavu, **nemôže byť chápaná inak ako urážka voči rómskej komunite, ktorá bola týmto zadefinovaná jedine cez svoje domnelo prirodzené kriminálne správanie.**“

Sťažovateľ podal na Európsky súd pre ľudské práva sťažnosť na porušenie práva na slobodu prejavu. Európsky súd pre ľudské práva sťažovateľovu sťažnosť **odmietol ako neprijateľnú** a v rozhodnutí uviedol:

„35. V tomto prípade Súd poukazuje na to, že sťažovateľove vyjadrenia sú súčasťou spoločenskej diskusie o problémoch súvisiacich s usadením sa a integráciou Rómov vo Francúzsku a že rôzny rozsah problémov, ktorým môžu štáty čeliť v rámci migračných a integračných politík, vyžaduje, aby bol štátom ponechaný dostatočne veľký priestor na voľnú úvahu, aby mohli určiť existenciu a rozsah potreby zasiahnuť (pozri *Le Pen v. Francúzsko*, č. 18788/09, 20. apríl 2010).

36. Súd konštatuje, že **vyjadrenie sťažovateľa bolo bezpochyby schopné vytvoriť negatívny obraz o rómskej komunite ako celku**. Čo sa týka vysvetlení sťažovateľa, ktoré v sťažnosti poskytol, najmä odkazov na rôzne fakty ohľadne údajnej kriminality tejto komunity, ktoré mali podporiť sporné výroky, tak tieto nepredstavujú postačujúci skutkový základ pre hodnotový úsudok, akým sporné výroky sú. (...)

37. Súd poukazuje na skutočnosť, že **vnútroštátne súdy sťažovateľa odsúdili po vykonaní metodologickej a hĺbkovej analýzy inkriminovaných výrokov, pričom vyzdvihli fakt, že nešlo len o humorné poznámky, ktoré by sa dali oddeliť od politického kontextu a od zámeru stigmatizovať rómsku komunitu, ale že tieto poznámky boli schopné vyvolať pocit opovrhovania a nepriateľstva voči tejto komunite**.

38. Súd tak dospel k záveru, že odsúdenie sťažovateľa bolo založené na pádných a postačujúcich dôvodoch.“

V rozhodnutí **Sanchez v. Francúzsko** (rozhodnutie Veľkej komory z 15. 5. 2023) Európsky súd pre ľudské práva vyhodnotil ako nenávistný prejav komentár používateľa Facebooku k statusu francúzskeho lokálneho politika na Facebooku, pričom tento komentár znel nasledovne: „Tento

papaláš premenil mesto Nimes na Alžír, niet ulice bez obchodu s kebabom a bez mešity. Vládnú tu drogoví díleri a prostitútky. Niet divu, že si vybral Brusel za hlavné mesto nového svetového poriadku šarie... (...) Vďaka Franck a posielam bozky Leile...”

Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí vo veci *Sanchez v. Francúzsko* uviedol: „Súd považuje za potrebné preskúmať obsah predmetných výrokov (...). V tejto súvislosti najprv poznamenáva, že trestný súd vo svojom rozsudku z 28. februára 2013 začal konštatovaním, že výroky „dokonale“ definovali konkrétnu skupinu osôb, a to moslimov (...) aj v spojení so slovami ako „kebab“, „mešita“, „šaría“ (...) Súd ďalej poznamenáva, že **skupina, ktorá je tvorená moslimami, je vzhľadom na spôsob formulácie komentárov jednoznačne spájaná s objektívne urážlivými a zraňujúcimi výrazmi.** (...) To je prípad odkazov na „predajne kebabu“, na „mešitu“ alebo na „dílerov a prostitútky, [ktorí] vládnú“, urobených po tom, ako sa hovorí o premene „Nimes na Alžír“ (...) Treba však povedať, že v kontexte volieb je vplyv rasistických a xenofóbnych prejavov väčší a škodlivejší (...) To platí najmä za súčasných okolností, keď bola politická a spoločenská atmosféra znepokojená, najmä na miestnej úrovni s „jasným napätím medzi obyvateľstvom...” Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí nakoniec konštatoval, že takýto komentár na Facebooku predstavoval „nenávisťný prejav“ a zásah do slobody prejavu bol oprávnený.

Európsky súd pre ľudské práva sa zaoberal aj otázkou, **ako musia byť vyjadrenia formulované**, aby ich bolo možné považovať za podnecovanie nenávisťi voči národu, etnickej skupine alebo národnostnej menšine.

V rozhodnutí *Sanchez v. Francúzsko* (rozhodnutie Veľkej komory z 15. 5. 2023, § 157) Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „**Nenávisťné prejavy nie sú vždy ako také otvorene prezentované. Môžu mať rôzne formy, a to nielen zjavne agresívne a urážlivé výroky, ktoré úmyselne podkopávajú hodnoty tolerance, sociálneho mieru a nediskriminácie (...), ale aj implicitné výroky, ktoré, aj keď sú vyjadrené opatrne alebo v hypotetickej forme (...), sú rovnako nenávisťnými.**“

Aj podľa odbornej literatúry o slobode prejavu a nenávisťných prejavoch, skutočný význam prejavu, resp. vyjadrenia nie je tvorený iba doslovným jazykovým významom slovného vyjadrenia, ale **je tvorený kombináciou toho, čo bolo výslovne vyjadrené, čo bolo autorom vyjadrenia mienené a čo bolo vyjadrením naznačené (implikované).**¹⁰ Pri posudzovaní prejavov a riešení otázky, či ide o podnecovanie nenávisťi, teda nemožno vychádzať iba z doslovného jazykového významu izolovaných viet alebo formulácií, ale tieto vety a formulácie treba posúdiť v ich celku a v kontexte celého programu resp. v kontexte všetkých slovných vyjadrení v programe, pričom treba posúdiť aj jednotlivé posolstvá a významy, ktoré sú v programe naznačené, a tiež celkové posolstvo, ktoré slovné vyjadrenia v programe obsahujú.

Vychádzajúc z vyššie uvedených rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva teda možno zhrnúť, že vyjadrenia obsiahnuté v predmetnom programe treba posúdiť nielen v bezprostrednom, ale aj širšom kontexte – či v tomto kontexte nepredstavujú podnecovanie nenávisťi alebo neznášanlivosti. Ako už bolo uvedené vyššie, podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva „je veľmi dôležité, aby sa politici vo svojich verejných prejavoch vyhýbali šíreniu takých vyjadrení, ktoré sú schopné živiť neznášanlivosť“ (rozhodnutie *Erbakan v. Turecko*). Európsky súd pre ľudské práva výslovne uvádza, že je „obzvlášť citlivý voči paušálnym tvrdeniam, ktoré útočia na celé etnické, náboženské alebo iné skupiny, alebo ich vrhajú do zlého svetla“ ako aj na prípady „zovšeobecňujúcich negatívnych tvrdení“ týkajúcich sa celej etnickej skupiny (rozhodnutie *Perinçek v. Švajčiarsko*), pričom ide najmä o zraniteľné menšiny alebo skupiny. Vyjadrenia, ktoré odznali v programe, treba v zmysle rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva posúdiť „vo svetle okolností prípadu posudzovaného v jeho celku vrátane obsahu výrokov, a kontextu, v ktorom boli výroky urobené“ (rozhodnutie *Vejdeland v. Švédsko*), pričom treba

¹⁰ Napr. Sardo, A.: Hate Speech: A Pragmatic Assessment of the European Court of Human Rights' Jurisprudence. European Convention on Human Rights Law Review (2022) s. 1–42.

zohľadniť „spôsob, akým boli vyhlásenia urobené, a ich spôsobilosť - priamu alebo nepriamu - viesť k škodlivým následkom“, a tiež to, či boli vyjadrenia urobené „v napätej politickej alebo sociálnej situácii“, a či vyjadrenia interpretované v širšom kontexte možno považovať za „ospravedlňovanie nenávisťi alebo neznášanlivosti“ (rozhodnutie *Perinçek v. Švajčiarsko*).

Vzhľadom na vyššie uvedené princípy vyplývajúce z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých je treba vyjadrenia v predmetnom programe posúdiť „vo svetle okolností prípadu posudzovaného v jeho celku vrátane obsahu výrokov, a kontextu, v ktorom boli výroky urobené“ pričom špeciálne treba posúdiť aj „spôsob, akým boli vyhlásenia urobené“, preto treba zohľadniť aj spôsob použitia komunikačnej techniky tzv. **rámčovania** (*framing*) v predmetnom programe. Použitá komunikačná technika rámčovania má **silný vplyv na spôsob vnímania vyjadrení, ktoré odzneli v programe, zo strany poslucháčov** a je potrebné ju **analyzovať pri posudzovaní obsahu, kontextu a spôsobu vyjadrení v predmetnom programe**. Komunikačná technika rámčovania znamená, že v rámci komunikácie o nejakej téme alebo probléme sa vyberú a uvedú iba niektoré aspekty reality a tým sa zvýraznia.¹¹ Ide o **vyberanie konkrétnych aspektov reality a ich následné spájanie do naratívov, ktoré svojím konečným vyznením presadzujú istú interpretáciu reality, čím formujú spôsob jej vnímania u verejnosti**.¹² Týmto spôsobom sa rámcovanie používa na zjednodušenie a zhutnenie aspektov sveta spôsobom, ktorý môže mobilizovať potenciálnych podporovateľov a demobilizovať odporcov.¹³ Dôsledkom môže byť nasmerovanie pozornosti publika k určitým prvkom príbehov a k ich určitej konkrétnej interpretácii, a čo najďalej od možných iných alternatívnych interpretácií. Informáciu možno rámcovať aj **zvoleným jazykom, výberom metafor, prirovnaní, synonym, výberom podstatných mien a ich prívlastkov či prídavných mien** (napr. postihnutý vs. človek s postihnutím, bezdomovec vs. človek bez domova) alebo používaním činného či trpného rodu. Rámčovaný môže byť aj celkový podávaný naratív (napr. naratív postavený na víťazoch a porazených alebo naratív postavený na odhaľovaní nepravostí), čo nasmeruje publikum k určitému spôsobu uvažovania o predmete informácie. Pri analýze rámčovania je teda potrebné skúmať **slová, symboly, celkový obsah a tón** použitý na zarámčovanie témy. Podľa odbornej literatúry politické texty, prejavy alebo články zvyčajne obsahujú aspoň dva zo štyroch hlavných typov rámcov - rámce, ktoré definujú špecifický problém, diagnostikujú príčinu tohto problému, urobia morálny úsudok a/alebo navrhnu nápravu problému. Tieto rámce možno identifikovať analýzou kombinácie **použitých kľúčových pojmov, typov vybraných (alebo vynechaných) informačných zdrojov, zvolených hovorcov, resp. vložených obrázkov**.¹⁴

Aplikácia vyššie uvedených princípov na predmetný prípad

Ku kontextu, v ktorom boli vyjadrenia urobené:

Čo sa týka posúdenia **kontextu, v ktorom boli vyjadrenia urobené** a otázky, či boli vyjadrenia v predmetnom programe urobené „v napätej politickej alebo sociálnej situácii“ možno uviesť, že program bol odvysielaný za zvýšeného spoločenského napätia a mimoriadnej medzinárodnej bezpečnostnej situácie, v období po tom, čo Ruská federácia vo februári 2022 protiprávne a v rozpore s medzinárodným právom začala vojenskú agresiu voči Ukrajine, pričom téma vojny na Ukrajine bola aj jednou z tém predmetného programu.

¹¹ Entman, R. M. (1993): Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, roč. 43, č. 4, s. 51-58.

¹² Entman, R. M. (2010). Media framing biases and political power: Explaining slant in news of Campaign 2008. *Journalism: Theory, Practice & Criticism* [online]. 11(4), 389-408.

¹³ Snow, D. A. - Benford, R. D. (1988): Ideology, frame resonance, and participant mobilization. *International Social Movement Research*, 1: 197-217.

¹⁴ Entman, R. M. (1993): Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, roč. 43, č. 4, s. 51-58.

Možno poznamenať, že súčasťou napätej situácie v rámci slovenskej spoločnosti, ako aj v medzinárodných vzťahoch, bol prílev utečencov z Ukrajiny, ktorí utiekli pred vojnou, a ktorý začal vo februári 2022. Podľa informácií z mája 2022 celkový počet utečencov z Ukrajiny, ktorí prekročili hranice Slovenska od začiatku ruskej invázie prekročil počet 400 000¹⁵ a podľa informácií z konca roka 2022 bolo na Slovensku registrovaných okolo 100 000 utečencov z Ukrajiny.¹⁶

S prílevom utečencov z Ukrajiny súvisí aj postoj slovenskej verejnosti k ukrajinským utečencom, ktorý sa v priebehu času menil. Podľa prieskumu aktuálneho v čase odvysielania predmetného programu **miera averzie voči ukrajinským utečencom dosiahla na Slovensku najvyššiu mieru spomedzi krajín tzv. Visegrádskej štvorky** (Poľsko, Česko, Maďarsko, Slovensko).¹⁷

Možno tiež poznamenať, že napätá spoločenská situácia v Slovenskej republike je umocnená aj ekonomickou krízou, infláciou a rastom cien. Skutočnosť materiálnej pomoci ukrajinským utečencom zo strany slovenských štátnych orgánov preto môže medzi časťou obyvateľstva vyvolávať negatívne nálady, ktoré môžu vyústiť do nevraživosti a môžu prerásť aj do otvorených prejavov nepriateľstva.

Aj *Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 – 2021*, schválená vládou SR dňa 9. novembra 2022, podáva správu o napätej spoločenskej situácii v Slovenskej republike a hovorí o „*vystupňovaní napätia a spoločenskej polarizácie*“, o zvýšenej prítomnosti nenávistných prejavov, o prehĺbení polarizačných tendencií, o enormnom náraste šírenia konšpiračných a dezinformačných naratívov prostredníctvom internetu, sociálnych sietí a telekomunikačných kanálov, čo sa podľa monitorovacej správy odzrkadlilo na náraste odporu obyvateľstva voči autoritám a demokratickým inštitúciám.¹⁸

Ako bolo uvedené vyššie, vo vyhrotenej a napätej situácii plnej frustrácie môže mať spoločnosť tendenciu hľadať terč alebo tzv. obeťného baránka, t.j. niekoho, kto môže za spoločenské problémy, pričom najľahším terčom býva nejaká zraniteľná menšina, voči ktorej už v spoločnosti existujú predsudky alebo negatívny postoj. Ako uvádza vyššie citovaná odborná literatúra, poučenia z minulosti, „*nám ukazujú, aké môže byť nebezpečné, keď sa umožní rétorika a slovné prejavy zobrazujúce niektoré sociálne alebo etnické skupiny ako „parazitov“ alebo ako skupiny s kriminálnymi a protizákonnými sklonmi a aktivitami.*“¹⁹

Ukrajinskí utečenci sa preto pre niektorých politikov môžu stať „terčom“, a to za tým účelom, aby sa na nich mohla preniesť vina za zhoršujúcu sa ekonomickú situáciu a za nedostatočnú materiálnu podporu slovenským občanom zo strany štátnych orgánov Slovenskej republiky alebo aby sa poukazovaním na údajnú „nelegitímnu“ pomoc utečencom zo strany štátnych orgánov posilnil pocit nespokojnosti obyvateľstva s politickou situáciou a politickou reprezentáciou.

Možno konštatovať, že keďže väčšina ukrajinských utečencov bola alebo stále je odkázaná na materiálnu pomoc Slovenskej republiky a na ústretový prístup obyvateľov Slovenska, pričom miera

¹⁵ <https://spravy.rtvs.sk/2022/05/na-slovensko-prislo-od-zaciatku-invazie-uz-400-000-utecencov-z-ukrajiny/>

¹⁶ <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/650265-prieskum-najvacsiu-averziu-voci-utecencom-z-ukrajiny-maju-z-krajin-v4-slovaci/>

¹⁷ Napr. <https://www.ta3.com/clanok/253826/prieskum-globsecu-najvacsiu-averziu-voci-utecencom-z-ukrajiny-maju-z-krajin-v4-slovaci>; https://www.globsec.org/what-we-do/press-releases/new-report-shows-v4-population-supports-ukrainian-refugees-some?fbclid=IwAR2sa80CcwYlQTWU1XNkHUZ_YGcSCUz80VsRDdIYFaQcVwmqs0k6YA4AD0I;

¹⁸ Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 – 2021, schválená vládou SR dňa 9. novembra 2022. Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27775/1>

¹⁹ Marcelli, F.: Repression of Hate Speech: Its Foundations in International and European law, s. 17. In: Hate Crime and Hate Speech in Europe: Comprehensive Analysis of International Law Principles, EU-wide Study and National Assessments.

aversion voči ukrajinským utečencom dosiahla na Slovensku najvyššiu mieru zo všetkých krajín V4, ukrajinských utečencov možno považovať za zraniteľnú menšinu, a je preto odôvodnené možné nenávisné prejavy voči tejto zraniteľnej menšine posudzovať striktnnejšie a dôkladnejšie.

Ako bolo už uvedené vyššie, v rozhodnutí *Perinçek v. Švajčiarsko* (§ 205) Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že pri posudzovaní, či zásah do slobody prejavu bol oprávnený a nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, je potrebné zohľadniť „...či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo sociálnej situácii; prítomnosť takéhoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.“

Vzhľadom na reálnu existenciu napätej spoločenskej aj politickej situácie v Slovenskej republike preto možno konštatovať, že je odôvodnené striktnnejšie posudzovanie, či vyjadrenia odvysielané v predmetnom programe nepodnecovali nenávisť a či neprekročili legitímne hranice slobody prejavu.

K postaveniu autora vyjadrení

Čo sa týka posúdenia **postavenia autora vyjadrení** prednesených v predmetnom programe vzhľadom na to, že podľa Európskeho súdu pre ľudské práva „je veľmi dôležité, aby sa politici vo svojich verejných prejavoch vyhýbali šíreniu takých vyjadrení, ktoré sú schopné živiť neznášanlivosť“ (rozhodnutie *Erbakan v. Turecko*), možno konštatovať, že autor výrokov a hosťom predmetného programu bol poslanec Národnej rady SR a podpredseda strany SMER-SSD Ľuboš Blaha, ktorého príspevky a profil majú na sociálnych sieťach vysokú sledovanosť.²⁰

Európsky súd pre ľudské práva a medzinárodné organizácie zdôrazňujú osobitnú povinnosť politikov, aby sa vo svojich verejných prejavoch vyhýbali šíreniu takých vyjadrení, ktoré sú schopné podnecovať a živiť neznášanlivosť a nenávisť z toho dôvodu, že medializované vyjadrenia politikov majú veľký dosah a účinok a sú schopné podnecovať a šíriť nenávisť a ovplyvňovať atmosféru v spoločnosti oveľa výraznejšie, ako vyjadrenia iných osôb.

Možno tiež poznamenať, že Facebook (resp. spoločnosť Meta Platforms prevádzkujúca sociálnu sieť Facebook) v roku 2022 zrušil účet a profil Ľuboša Blahu na tejto sociálnej sieti. V tlačovej správe TASR sa cituje vyjadrenie Facebooku pre Denník N, podľa ktorého bol profil Ľ. Blahu zrušený pre „opakované porušovanie pravidiel týkajúcich sa nenávisných prejavov, šikanovania a obťažovania, podnecovania k násiliu a šírenia dezinformácií o ochorení COVID-19“.²¹ Pred zrušením jeho profilu a účtu mal Ľ. Blaha na Facebooku najviac interakcií zo všetkých slovenských politikov.²² V čase zrušenia jeho účtu a profilu na Facebooku v júni 2022 mal Ľ. Blaha viac ako 174 000 sledovateľov a v roku 2021 získal na Facebooku až takmer 11 miliónov interakcií.²³

Možno tiež poznamenať, že v slovenských médiách v roku 2022 rezonovala správa, že Krajský súd v Bratislave rozhodol, že poslanec Ľ. Blaha svojimi vyjadreniami protiprávne zasahuje do práv prezidentky Zuzany Čaputovej a je povinný sa zdržať ďalších verbálnych útokov a šírenia nepravdivých informácií.²⁴

²⁰ Na sociálnej sieti Telegram sleduje profil Ľ. Blahu vyše 34 000 sledovateľov: <https://t.me/s/LubosBlahaSmer>

²¹ <https://www.teraz.sk/slovensko/blaha-povazuje-zrusenie-jeho-stranky/640782-clanok.html>

²² <https://dennikn.sk/1750109/blaha-je-na-facebooku-najsilnejši-ma-takmer-dvakrat-vacsí-vytlač-ako-fico-a-pellegrini-dokopy-grafy/>

²³ <https://hnonline.sk/slovensko/96024890-najpopularnejši-politik-na-facebooku-prisiel-o-svoj-profil-blaha-opakovane-porusoval-pravidla>

²⁴ <https://www.teraz.sk/slovensko/krajsky-sud-v-bratislave-potvrdil-ze/651131-clanok.html>

Čo sa týka posúdenia miery zodpovednosti autora vyjadrení za spôsob, akým boli vyjadrenia urobené, možno poznamenať, že Ľ. Blaha je nielen politikom, ale pôsobí (resp. pôsobil) aj ako pracovník Slovenskej akadémie vied a vysokoškolský učiteľ a je autorom viacerých vedeckých kníh z oblasti spoločenských vied. Podľa údajov Wikipédie vydal Ľ. Blaha najmenej 9 odborných kníh z oblasti spoločenských vied.²⁵ Od takejto osoby je preto legitímne očakávať, že dobre ovláda prácu so zdrojmi informácií, že vie, akým spôsobom sa informácie vyhľadávajú a akým spôsobom sa overujú zdroje informácií aj jednotlivé informácie, a že si dobre uvedomuje význam, účinok a dosah slov, slovných vyjadrení, naratívov aj rámcovania slovných prejavov.

Vzhľadom na vyššie uvedené treba konštatovať, že na vyjadrenia hosta predmetného programu Ľ. Blahu odvysielané v predmetnom programe možno aplikovať prísnejšie kritériá posudzovania, v porovnaní s vyjadreniami iných osôb.

K obsahu a forme prejavu (vyjadrení)

Čo sa týka **obsahu a formy prejavu**, resp. vyjadrení odvysielaných v predmetnom programe, host programu Ľ. Blaha sa v programe vyjadril aj k téme ukrajinských utečencov, a to najmä vo svojich reakciách na komentár telefonujúceho poslucháča týkajúci sa ukrajinských utečencov a Ukrajiny. Komentár telefonujúceho poslucháča znel: „*Dokedy sa budú chodiť cez hranice Ukrajinci, už tritisíc, už až na sedemnást tisíce denne Ukrajincov na Slovensko. Budú sa tu hriať zadarmo? Bývať, ješť a Slováci budú hladovať, mrznúť? Čo je to za demokracia? ... Z druhého súdka to zoberieme, že keby Rusi trýznili deti. Ja môžem povedať, že to robia Benderovci, Vasilovci, ktorí sa nachádzajú na Ukrajine. Vysvetlite mi, pán Blaha, že Rusi ostreľujú ukrajinské mestá, dediny a bolo zabitých tri, štyri ľudia. Ako je to možné?*“

K tomuto komentáru telefonujúceho poslucháča a k téme ukrajinských utečencov sa host programu Ľ. Blaha okrem iného vyjadril slovami: „*K tomu, čo pani poslucháčka hovorila o vojne na Ukrajine. Viete, toľko vojrovej propagandy sa tvrdí a neustále nás tu zamorujú informáciami o tom, čo všetko pácha ruská armáda a pani veľmi správne hovorí, no tak keby ruská armáda chcela teraz bombardovať ukrajinské mestá a teraz obytné štvrte a podobne, tak by tam zomierali tisíce, možno desaťtisíce ľudí, ale to sa nedeje. Oni bombardujú iba energetickú infraštruktúru a presne sa hovorí, tam zomrie traja ľudia, tam zomrú štyria ľudia. Je to obrovská tragédia, ale potom tvrdí, že ruská armáda pácha nejaké zverstvá, tak asi by ich páchali, aj v prípade bombardovania tých miest, čiže to nedáva zmysel, to je nelogické*“. Takýmto vyjadrením host programu vynechal potvrdené a dostupné informácie o zabíjaní a ničení, ktorého sa ruská armáda dopúšťa na Ukrajine²⁶ a tým zľahčil toto zabíjanie a ničenie a tiež zľahčil aj preukázané tisíce civilných obetí.

Následne host programu spochybnil znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi slovami „...napokon si aj pamätáme všetky tie nezmysly a lži, ktoré tu šírili aj slovenské liberálne médiá, že vraj znásilňovali ruskí vojaci ukrajinské ženy, čo sa potvrdilo potom, že tá ombudsmanka si to potom celé vymýšľala na Ukrajine“, pričom vynechal relevantné a dostupné informácie o reálnom znásilňovaní ukrajinských žien a takýmto rámcovaním témy vytvoril dojem, že znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi je vymyslené a neexistuje a že ide o „nezmysly a lži“. Podľa vyjadrenia zástupcu OSN však používa ruská armáda znásilňovanie ukrajinských žien ako vojenskú stratégiu²⁷ a podľa výsledkov vyšetrovania Medzinárodnej nezávislej vyšetrovacej komisie pre Ukrajinu, poverenej Radou OSN pre

²⁵ https://sk.wikipedia.org/wiki/%C4%BDubo%C5%A1_Blaha

²⁶ V článku zo 17. 1. 2023 sa uvádza: „Viac ako 7000 civilistov bolo zabitých na Ukrajine od začiatku ruskej ofenzívy. V pondelok to oznámil Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) s tým, že skutočný počet obetí na životoch je "výrazne vyšší".“ Dostupné na <https://www.teraz.sk/zahranicie/unhcr-na-ukrajine-bolo-od-zaciatku-inv/687710-clanok.html>

²⁷ Napr. <https://www.france24.com/en/live-news/20221014-rape-used-in-ukraine-as-a-russian-military-strategy-un>

ľudské práva, vykonaného v októbri 2022, sa potvrdilo znásilňovanie ukrajinských žien ruskými vojakmi v okupovaných regiónoch Ukrajiny.²⁸

Následne hosť programu uviedol: „Potom sa tu tvrdilo, že na tom Haďom ostrove, že tam vystrieliť zlí Rusi tých hrdinských Ukrajincov a potom sa zrazu hrdinskí Ukrajinci, tí mŕtvi, našli veselí a živí niekde v nemocnici v Rusku, a potom ich poslali na Ukrajinu. Čiže zase sa ukázalo, že to sú lži. Preto vojnovnej propagande netreba veriť...“. Možno konštatovať, že vynechaním informácií o skutočnom zabíjaní ukrajinských vojakov ruskou armádou a uvedením iba informácií o vojakoch na Haďom ostrove, ktorí sa nakoniec našli „živí a zdraví“, a použitím výrazov, že „zase“ sa ukázalo, „že to sú lži“, čím naznačil existenciu údajných opakovaných lživých informácií o obetiach (čo už však hosť programu bližšie nevysvetlil) a tiež následným použitím formulácie „preto vojnovnej propagande netreba veriť..“ hosť vytvoril obraz, že informácie o zabíjaní ukrajinských vojakov boli opakovane lživé a preto im už netreba veriť, čím spochybnil a zľahčil informácie o skutočnom a preukázateľnom zabíjaní ukrajinských vojakov ruskou armádou.

Následne sa hosť programu vyjadril kriticky k súčasnemu politickému režimu na Ukrajine, a to slovami: „...čo mňa osobne znepokojuje, to akým spôsobom sa momentálne stavia Zelenského režim, ukrajinský režim k fašizmu. Ved' na to musíme, preboha, upozorňovať, že oni napríklad teraz rozhodli, že symboly SS-ácke, nacistickej divízie Galizien, divízie Halíč, ktorá plienila ešte aj na Slovensku, ktorá tu vraždila ľudí a potláčala Slovenské národné povstanie počas druhej svetovej vojny, tak tie symboly vraj nie sú fašistické. A oni tam stavajú sochy Suševičovi, čo bolo jedno nacistické monštrum, ktoré vraždilo ako na bežiacom páse, však to boli desiatky tisíc vojakov. (...) Desiatky Židov.“ K tomuto vyjadreniu možno poznamenať, že kritika neobjektívneho a nekritického prístupu časti ukrajinskej politickej scény k nacionalistickému hnutiu počas 2. svetovej a kritika zľahčovania zločinov spáchaných v rámci tohto hnutia, je v súlade so slobodou prejavu.

Následne však hosť programu uviedol nasledovné vyjadrenia: „Stefan Bandera to isté. Ved' to bol líder práve tej ukrajinskej, tej ich nacionalistickej armády, ktorá tu zabíjala. To nebolo také obyčajné zabíjanie. Ved' si pozrite aj film Volyň, kde tam malé deti hádzali o stenu, kde tam sťahovali ženy z kože a podobne. To bolo mučenie nepredstaviteľných rozmerov, a teraz toto sa obhajuje na Ukrajine. Keď bol prieskum pred pár mesiacmi, že koľko Ukrajincov vyjadruje sympatie k Banderovi, tak to vyšlo cez 80%. Toto je dneska Ukrajina.“

Tieto vyjadrenia možno považovať za rámcovanie vyvolávajúce neobjektívne zovšeobecňujúci a paušalizujúci veľmi negatívny obraz o Ukrajincoch. Tento negatívny obraz bol dosiahnutý viacerými technikami, pričom možno konštatovať, že tento zovšeobecňujúci negatívny obraz bol vykreslený „bez nuáns“ a bez vysvetlenia „príčin a následkov“, čo Európsky súd pre ľudské práva vo vyššie uvedenom rozhodnutí *Féret v. Belgicko* považoval za skutočnosť, vedúcu ku konštatovaniu, že išlo o nenávisťný prejav. Ako je tiež uvedené vyššie, Európsky súd pre ľudské práva výslovne uvádza, že je „obzvlášť citlivý voči paušálnym tvrdeniam, ktoré útočia na celé etnické, náboženské alebo iné skupiny, alebo ich vrhajú do zlého svetla“ ako aj na prípady „zovšeobecňujúcich negatívnych tvrdení“ týkajúcich sa celej etnickej skupiny (rozhodnutie *Perinçek v. Švajčiarsko*).

Hosť programu v týchto vyjadreniach najprv spomenul postavu Stepana Banderu²⁹ – bývalého vodcu ukrajinského nacionalistického hnutia a organizácie OUN-B (Organizácia ukrajinských nacionalistov, pričom frakcia OUN, ktorú viedol Bandera, bola označovaná ako „banderovci“). Následne hosť uviedol, že to bol „líder práve tej ukrajinskej, tej ich nacionalistickej armády, ktorá tu zabíjala. To nebolo také obyčajné zabíjanie. Ved' si pozrite aj film Volyň...“. Hosť programu hneď potom vyslovil mimoriadne expresívne a emocionálne mimoriadne nabitú formuláciu „**tam malé deti hádzali o stenu, kde tam sťahovali ženy z kože**“ schopnú vyvolať v poslucháčoch šok, otrasenie, zhrozenie a odsúdenie,

²⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_the_Russian_invasion_of_Ukraine

²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Stepan_Bandera

a následne bez uvedenia nuáns a podrobnejšieho vysvetlenia uviedol vyjadrenie: **„To bolo mučenie nepredstaviteľných rozmerov, a teraz toto sa obhajuje na Ukrajine.“** Toto tvrdenie, ktoré automaticky naznačovalo (implikovalo), že na Ukrajine sa obhajuje vyššie spomínané „hádzanie malých detí o stenu“, „sťahovanie žien z kože“ a „mučenie nepredstaviteľných rozmerov“ host programu Ľ. Blaha následne doplnil a dovysvetlil týmto vyjadrením: **„Keď bol prieskum pred pár mesiacmi, že koľko Ukrajincov vyjadruje sympatie k Banderovi, tak to vyšlo cez 80%.“** A nakoniec host programu Ľ. Blaha následne zovšeobecňujúco a paušalizujúco skonštatoval **„Toto je dneska Ukrajina.“**, pričom táto slovná formulácia vytvára obraz, že Ukrajinu, t.j. podstatu štátu, ale aj povahu Ukrajincov ako obyvateľov Ukrajiny, možno charakterizovať vlastnosťami a javmi spomenutými predtým, t.j. tým, že obhajujú „hádzanie malých detí o stenu“, „sťahovanie žien z kože“ a „mučenie nepredstaviteľných rozmerov“ a sympatizujú so Stepanom Banderom, s vedomím, že je za toto vraždenie a mučenie zodpovedný.

Možno konštatovať, že host programu skutočnosť podpory postavy Stepana Bandera na Ukrajine zarámcoval takým spôsobom, že vynechal viaceré dôležité historické fakty, nuansy a vysvetlenia príčin a následkov, čo malo za následok také vyznenie jeho vyjadrenia, ktoré skresľuje skutočnosť. Z odbornej historickej literatúry podľa zistení Kancelárie Rady vyplýva, že postava Stepana Bandera je na Ukrajine v značnej miere vykresľovaná a vnímaná ako symbol boja za nezávislosť a slobodu Ukrajiny, že zločiny, ktorých sa členovia OUN alebo UPA dopúšťali, časť ukrajinských historikov minimalizuje alebo bagatelizuje, alebo že informácie o týchto zločinoch sú vykresľované, resp. vnímané ako zveličená sovietska protiukrajinská propaganda pochádzajúca ešte z čias Sovietskeho zväzu, čo sa prejavuje aj pri následnom vytváraní pozitívneho oficiálneho verejného obrazu Stepana Bandera a jeho mýtizovaní ako symbolu boja za nezávislosť Ukrajiny. Obyvatelia Ukrajiny teda nevnímajú Stepana Bandera ako veliteľa a organizátora Volynského masakru a iniciátora etnických čistiek a mučenia, ale najmä ako symbol boja za nezávislosť Ukrajiny a vytrvalého boja, najmä proti stalinistickému režimu a Sovietskemu zväzu.³⁰ Možno tiež podotknúť, že sympatie k postave Bandera výrazne vzrástli po ruskej agresii voči Ukrajine vo februári 2022,³¹ čo tiež naznačuje, že Bandera je vnímaný najmä ako idealizovaný pozitívny symbol boja za nezávislosť Ukrajiny a nie ako reálna historická postava spojená aj s negatívami.³² Tvrdenie, ktoré naznačuje (implikuje), že z informácií o miere sympatií k postave

³⁰ Napr. Vock, I.: Ukraine's problematic nationalist heroes. New Statesman, 5. január 2023, dostupné na <https://www.newstatesman.com/world/europe/ukraine/2023/01/ukraine-stepan-bandera-nationalist>

Katchanovski, I: Terrorists or national heroes? Politics and perceptions of the OUN and the UPA in Ukraine. Communist and Post-Communist Studies 48 (2015) s. 217-228, https://www.researchgate.net/publication/280134876_Terrorists_or_national_heroes_Politics_and_perceptions_of_the_OUN_and_the_UPA_in_Ukraine;

Rossoliński-Liebe, G.: Stepan Bandera: The Life and Afterlife of a Ukrainian Nationalist: Fascism, Genocide, and Cult (Stuttgart, 2014);

Shevtsova, M.: Looking for Stepan Bandera: The Myth of Ukrainian Nationalism and the Russian 'Special Operation'. Central European Journal of International and Security Studies Vol. 16, No. 3, 2022, s. 132-150, https://www.researchgate.net/publication/363193013_Looking_for_Stepan_Bandera_The_Myth_of_Ukrainian_Nationalism_and_the_Russian_Special_Operation

³¹ Podľa prieskumu v októbri 2018 vnímalo postavu Stepana Bandera pozitívne 36 percent respondentov, avšak podľa prieskumu uskutočneného v apríli 2022, tesne po ruskej agresii, vnímalo postavu Stepana Bandera pozitívne 74 percent respondentov. Pozri Rating: The Tenth National Survey: Ideological Markers of the War (April 27, 2022), https://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/desyatty_obschenacionalnyy_opros_ideologicheskie_markery_voyny_27_aprilya_2022.html?fbclid=IwAR0wbi0mm1hUdOQ60s-mc3jcvaSToz6RAmkRaFm_uDly1Z_sJdAGJkNqoBI

³² Ako jeden z príkladov vysvetlenia takéhoto idealizovaného vnímania postavy Stepana Bandera možno uviesť vyjadrenie ukrajinského filozofa Volodymyra Jermolenka pre noviny Kyiv Independent: „Nikto sa nezaujíma o skutočného Bandera,“ povedal Jermolenko. „Nikto už nečíta jeho texty, nikto neverí tejto hierarchickej a krajne pravicovej ideológii, ktorá existovala v 30. rokoch 20. storočia.“ Podľa neho to nie je súčasná ukrajinská ideológia. „Súčasná ukrajinská ideológia je oveľa horizontálnejšia, závisí od konkrétnych komunit, konkrétnych ľudí, je oveľa decentralizovanejšia, oveľa viac samoorganizovaná.“ A je jasné, že ľudia, ktorí sa nazývajú banderovcami, nezdieľajú jeho ideológiu a pravdepodobne nikdy nečítali žiadne jeho dielo, povedal Jermolenko. „Je to ako nosiť tričko s Che Guevarom bez toho, aby ste vedeli, kto Che Guevara

Stepana Banderu na Ukrajine, ktorá bola zistená na základe prieskumu verejnej mienky (tesne po ruskej agresii v apríli 2022 išlo o 74 percent respondentov), možno automaticky vyvodiť obhajobu masakrov, etnických čistiek a mučenia ukrajinskou verejnosťou, resp. Ukrajincami, možno preto považovať za manipulatívne a skresľujúce. Najaktuálnejšie dostupné prieskumy verejnej mienky totiž zisťovali mieru sympatií k postave Stepana Banderu vo všeobecnosti, a nezisťovali názor Ukrajincov na konkrétne činy vykonané členmi OUN, UPA, resp. tzv. banderovcami pred a počas 2. svetovej vojny.³³

Treba tiež poznamenať, že hosť programu neuviedol známu historickú skutočnosť, že Stepan Bandera bol po pokuse vyhlásiť samostatnú Ukrajinu v júli roku 1941 zatknutý orgánmi nacistického Nemecka a až do roku 1944 bol uväznený v nacistickom koncentračnom tábore Sachsenhausen, pričom po roku 1944 sa už na Ukrajinu nevrátil a zostal žiť v Bavorsku, kde bol v roku 1959 zavraždený sovietskym agentom KGB. Volynský masaker,³⁴ t.j. etnické čistky, pri ktorých bolo zavraždených odhadom až niekoľko desaťtisíc civilistov poľského pôvodu, sa uskutočnil až v roku 1943. Vtedy bol Stepan Bandera vo väzení a teda v čase Volynského masakru nevelil oddielom UPA (tzv. Ukrajinskej povstaleckej armády resp. milícií), ktoré etnické čistky vykonali. Historik Grzegorz Rossolinski-Liebe, autor historickej biografie o Banderovi,³⁵ ktorý pôsobí na Freie Universität v Berlíne, v rozhovore pre Deutsche Welle uviedol, že nenašiel dôkazy o tom, že by Bandera, ktorý bol v čase Volynského masakru v nemeckom koncentračnom tábore, podporoval alebo odsudzoval „etnické čistky“ alebo zabíjanie Židov a iných menšín. Podľa historika sa členovia OUN a UPA s Banderom „stotožnili“.³⁶ Takže hoci je Stepan Bandera väčšinou historikov považovaný za extrémneho nacionalistu a antisemitu, sympatizujúceho s autoritatívnymi, antidemokratickými alebo fašistickými zriadeniami v Európe, ktorého cieľom bolo oslobodiť Ukrajinu spod nadvlády Sovietskeho zväzu a Poľska³⁷ a vytvoriť etnický čistý samostatný ukrajinský štát a ktorý používanie násilia a teroristických metód za účelom dosiahnutia tohto cieľa považoval za prípustné, aj z vyššie uvedeného dôvodu nemožno mieru sympatií k postave Stepana Banderu zachytenú v prieskume verejnej mienky v čase po začatí ruskej agresie voči Ukrajine automaticky stotožňovať s „obhajobou“ Volynského masakru a etnických čistiek zo strany ukrajinskej verejnosti, resp. Ukrajincov.

Vyjadrenie, aké odznelo v predmetnom programe, preto možno považovať za zovšeobecňujúci negatívny obraz Ukrajincov, ktorý bol hosťom programu vykreslený „bez nuáns“ a bez vysvetlenia „príčin a následkov“.

Analogicky možno neférovosť a neprípustnosť takto rámcovaných a formulovaných vyjadrení ukázať na príklade pozitívneho vzťahu veľkej časti Rusov k postave bývalého sovietskeho diktátora Josifa Stalina, ktorý je historickou vedou považovaný za jedného z najväčších masových vrahov v dejinách ľudstva.³⁸ Podľa prieskumu nezávislého centra Levada z roku 2019 až 70 percent Rusov uznáva, že

bol. (Je to) len preto, že to pekne vyzerá, a (Bandera je) symbol podzemného odporu proti Sovietskomu.”; <https://kyivindependent.com/ukraines-true-history-how-nationalist-movements-paved-ukraines-way-to-freedom/>

³³ Pozri vyššie uvedený prieskum verejnej mienky vykonaný organizáciou Rating v apríli 2022: The Tenth National Survey: Ideological Markers of the War (April 27, 2022), https://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/desyatyy_obschenacionalnyy_opros_ideologicheskie_markery_voyny_27_aprelya_2022.html?fbclid=IwAR0wbi0mm1hUdOQ60s-mc3jcvastoz6RAMkRaFm_uDly1Z_sJdAGJkNqoBI

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Massacres_of_Poles_in_Volhynia_and_Eastern_Galicia

³⁵ Rossolinski-Liebe, G.: Stepan Bandera: The Life and Afterlife of a Ukrainian Nationalist: Fascism, Genocide, and Cult (Stuttgart, 2014); <https://www.amazon.com/Stepan-Bandera-Afterlife-Ukrainian-Nationalist/dp/383820686X>

³⁶ <https://www.dw.com/en/stepan-bandera-ukrainian-hero-or-nazi-collaborator/a-61842720>

³⁷ Pred rokom 1939 patrila východná časť Ukrajiny Sovietskemu zväzu a západná časť Ukrajiny Poľsku.

³⁸ V roku 1989 sovietsky historik Roj Medvedev odhadol, že v dôsledku pracovných táborov (gulagov), násilnej kolektivizácie, hladomoru a popráv zahynulo za Stalinovej vlády približne 20 miliónov ľudí. Ďalších 20 miliónov sa stalo obeťami väzenia, vyhnanstva a núteného prisídlenia. Dostupné na <https://www.britannica.com/topic/Stalinism>.

Stalin zohral v dejinách Ruska pozitívnu úlohu.³⁹ Rámcovanie výsledkov tohto prieskumu spôsobom, ktorý by vytváral obraz, že až 70 percent Rusov obhajuje milióny obetí, masové popravy a kruté mučenie politických väzňov za Stalinovej vlády, by bolo podobne manipulatívne a skresľujúce a bolo by ho možné považovať za vytváranie zovšeobecňujúceho negatívneho obrazu Rusov, ktorý by bol vykreslený „bez nuáns“ a bez vysvetlenia „príčin a následkov“.

Za negatívne zovšeobecňovanie možno považovať aj vykresľovanie celého národa v negatívnom svetle alebo spájanie nejakých negatívnych morálnych vlastností s celým národom, a to iba na základe informácií o vzťahu verejnosti k historickým postavám vychádzajúcim z prieskumu verejnej mienky, pretože vzťah národa k jeho historickým postavám sa veľmi často vytvára nie iba na základe objektívneho a nezáujatého prístupu k presným historickým faktom, ale býva ovplyvnený dlhodobým vytváraním národných mýtov, idealizáciou historických postáv, propagandou zo strany štátnej moci, neobjektívnym prístupom historiografie, výskumných alebo vzdelávacích inštitúcií, ako aj aktuálnymi udalosťami (napríklad vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine, v dôsledku ktorej sa výrazne zvýšila tendencia považovať postavu Stepana Bandera za symbol boja za nezávislosť Ukrajiny a idealizovať ju).

Možno však poznamenať, že je legitímne podrobiť kritike skutočnosť, že časť ukrajinských historikov a časť politickej elity nevníma historickú postavu Stepana Bandera objektívne, že sa zločiny spáchané členmi OUN alebo UPA počas 2. svetovej vojny zo strany časti historikov alebo politikov bagatelizujú alebo minimalizujú, a to za účelom vytvoriť z postavy Stepana Bandera idealizovaný symbol boja za slobodu a nezávislosť Ukrajiny. Zároveň však treba poznamenať, že naratív o Ukrajine ako o údajne nacistickom alebo fašistickom režime, alebo o krajine obývanej a ovládanej nacistami, pričom dôkazom pre toto hodnotenie Ukrajiny má byť aj vzťah k postave Stepana Bandera, je jedným z propagandistických naratívov vládneho ruského režimu, používaných na legitimizáciu agresie Ruska proti Ukrajine.⁴⁰

Treba tiež podotknúť, že vnímanie a uznanie zločinov spáchaných organizáciami OUN a UPA na Ukrajine počas 2. svetovej vojny, sa zo strany politických predstaviteľov Ukrajiny vyvíja. Dňa 25. mája 2023 predseda ukrajinského parlamentu Ruslan Stefančuk v poľskom parlamente predniesol príhovor a vyjadril v ňom hlbokú sústrasť rodinám Poliakov zavraždených vo Volynskom masakre.⁴¹ Dňa 9. júla 2023 si ukrajinský prezident Zelenský spolu s poľským prezidentom Dudom v poľskom meste Luck pri príležitosti 80. výročia Volynského masakru spoločne uctili pamiatku nevinných obetí Volynského masakru.⁴²

Na poznámku moderátora k postave Stepana Bandera v znení „*tak majú ho za národného hrdinu, tak to ako keby sa nás niekto opýtal, že či vyjadrujeme sympatie k Jánošíkovi*“, ktorá bola prvým z dvoch vstupov moderátora do vyjadrení hosta, host priamo nereagoval, ale použitím techniky rámcovania dal do kontrastu Rusko a Ukrajinu, a to slovami: „*A my tu máme teraz... my tu máme teraz nenávidieť Rusko za to, že sa snaží ochrániť na Donbase ruskojazyčné obyvateľstvo, ktoré tam po roku 2014 masakrovali takíto Banderovci? Že treba vidieť aj ten druhý pohľad. Ja nehovorím, že tá vojna je*

³⁹ Stalin's Approval Rating Among Russians Hits Record High – Poll, The Moscow Times, April 16, 2019, https://www.themoscowtimes.com/2019/04/16/stalins-approval-rating-among-russians-hits-record-high-poll-a65245#google_vignette

⁴⁰ Napr. Shevtsova, M.: Looking for Stepan Bandera: The Myth of Ukrainian Nationalism and the Russian 'Special Operation'. Central European Journal of International and Security Studies Vol. 16, No. 3, 2022, s. 132-150, https://www.researchgate.net/publication/363193013_Looking_for_Stepan_Bandera_The_Myth_of_Ukrainian_Nationalism_and_the_Russian_%27Special_Operation%27

⁴¹ „Rozumieme vašej bolesti nad stratou vašich drahých. Vyjadrujem hlbokú sústrasť všetkým rodinám zasiahnutým vtedajšími udalosťami vo Volyni a ich potomkom,“ povedal Stefančuk,“ <https://www.teraz.sk/zahranicie/sef-parlamentu-ukrajiny-sa-snazil-zmi/716970-clanok.html>

⁴² <https://www.teraz.sk/spravy/duda-a-zelenskyj-si-pripomenuli-80-vyr/727002-clanok.html>; <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3599053-zelenskyj-a-duda-spolecne-uctili-pamatku-obeti-masakru-na-volyni>

správna, vojna je vždy zlá, ale tá a to hovoril pápež, zase to nehovorím ja, pápež, že Rusko bolo dohnané tými štekmi tých psov NATO, či aký výraz on použil. To znamená NATO tlačilo to Rusko do vojny a toto je americko-ruská vojna a ...“. Host programu teda vykreslil Rusko ako krajinu, ktorá sa vlastne snaží ochrániť ruskojazyčné obyvateľstvo na Donbase pred masakrovaním zo strany banderovcov, pričom vynechal zjavnú skutočnosť, že vojenská agresia zo strany Ruska sa v čase odvysielania programu viedla a stále vedie nielen na Donbase, ale proti celému územiu Ukrajiny.

Následne na poznámku moderátora *„Na druhej strane ale pápež povedal, pápež povedal, že máme šetriť na darčekom a máme darovať Ukrajincom peniaze a poslať nejaké prostriedky na Ukrajinu, takže pápež hovorí raz tak, raz tak“*, ktorá bola druhým zo vstupov moderátora do vyjadrení hosta, host programu uviedol, že vláda dokola rieši len Ukrajincov ale treba sa starať o Slovákov, a to slovami: *„...my by sme si mali v prvom rade chrániť naše národné záujmy a že Slovensko by malo byť na prvom mieste. A tu zase zareagujem na to, čo pani hovorila. Táto vláda tu dokola rieši iba Ukrajincov. Prezidentka Čaputová ako keby bola prezidentkou Ukrajiny, ako keby bola Zelenského hovorkyňou. Všetka už, preboha, sa starajme o Slovákov. Neuveriteľné zdražovanie. O 30% išli ceny hore potravín, o 16% išlo benzínu alebo bývanie.“*

Následne host programu uviedol toto vyjadrenie: **„A ja už naozaj keď už počujem, že podme trepotiť tými ukrajinskými vlajočkami a pomáhajme tým Ukrajincom a potom vidím v tej Bratislave, jak tam chodia na tých BMW-čkách, tak si hovorím, už naozaj nebláznime.“** Týmto vyjadrením host programu paušalizujúco a zovšeobecňujúco vykreslil utečencov z Ukrajiny ako tých, ktorí sa v Bratislave vozia na drahých autách, a uviedol, aby sme „nebláznili“ s pomocou pre ukrajinských utečencov, čím vytvoril obraz vyznievajúci tak, že utečenci z Ukrajiny klamlivo predstierajú, že potrebujú pomoc, ale v skutočnosti pomoc nepotrebujú, pretože sú bohatí a ešte aj žijú na úkor chudobných Slovákov.

Možno konštatovať, že predchádzajúce rámcovanie a negatívne vyznievajúce vyjadrenia o Ukrajine a Ukrajincoch, použité hosťom programu, ktoré vytvorili silne negatívny emocionálne nabitý obraz o Ukrajincoch, vyvrcholili vo výroku o Ukrajincoch údajne sa voziacich po Bratislave na drahých autách typu BMW, čím sa dovtedy vytvorený silne negatívny obraz premietol na zraniteľnú skupinu utečencov pred vojnou, ktorá bola, resp. je odkázaná na pomoc a ústretovosť slovenských štátnych orgánov a občanov.

Neskôr host programu k téme Ukrajiny dal do kontrastu podľa neho oprávnenú pomoc *„mamičkám a deťom“* na Donbase, čo podľa neho boli *„ľudia ruskej národnosti“* ktorých tam *„masakrovali Banderovci“* a neoprávnené posielanie *„neuveriteľnej pomoci“* *„mnohým zbohatlíkom na Ukrajine, ktorí majú dramaticky vyššie príjmy, ako majú Slováci“*. Tým otázku pomoci Ukrajine a Ukrajincom zarámcoval a prezentoval spôsobom, ktorý postavil do kontrastu ľudí ruskej národnosti na Donbase a obyvateľov Ukrajiny ukrajinského pôvodu, a to selektívnym použitím emocionálne nabitých výrazov (*„mamičky a deti“* ruskej národnosti, ktorých *„masakrovali“* banderovci vs. *„zbohatlíci na Ukrajine“* ktorým je posielaná *„neuveriteľná pomoc“*), ako aj vynechaním relevantných a dostupných informácií o situácii, v akej sa nachádzajú bežní radoví obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu vo vojnu zasiahnutej krajine. Tak v konečnom dôsledku vytvoril dojem, že ľudia ruskej národnosti na Donbase sú hodní pomoci, ale obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu sú *„zbohatlíci“*, ktorým sa pomáha na úkor chudobných Slovákov a teda obyvatelia Ukrajiny ukrajinského pôvodu nie sú hodní pomoci.

Na záver treba uviesť, že vyjadrenia hosta programu Ľ. Blahu o ukrajinských utečencoch voziacich sa na drahých autách alebo o ukrajinských zbohatlíkoch prijímajúcich pomoc od európskych štátov, sú **známym nepravdivým dezinformačným naratívom o ukrajinských utečencoch** vyskytujúcim sa vo viacerých európskych krajinách, pričom o týchto dezinformačných naratívoch odborníci predpokladajú, že sú **úmyselne a aktívne šírené aj priamo režimom ruského prezidenta Putina**. Možno napríklad uviesť vyjadrenie Gesine Schwan, profesorky politológie a bývalej prezidentskej kandidátky Sociálnodemokratickej strany Nemecka (SPD), ktorá sa venuje problematike utečencov, že **podnecovanie protiukrajinských nálad má znaky ruskej propagandy**. Gesine Schwan pre agentúru

AFP uviedla: „*Putin vie, že vojna, ktorú vedie, vyvolala morálne pobúrenie. Preto sa ju snaží ospravedlniť tým, že Ukrajincov vykresľuje ako tých morálne nedostatočných.*“⁴³ Zámerné šírenie dezinformácií o ukrajinských utečencoch sa považuje za jednu zo stratégií Putinovho režimu, ako oslabiť súdržnosť európskych krajín pri pomoci Ukrajine a ako zdiskreditovať Ukrajinu.⁴⁴

Z hľadiska povinnosti vysielateľa rešpektovať ľudskú dôstojnosť a zabezpečiť aby obsahová služba otvorenou alebo skrytou formou nepodnecovala nenávisť, napríklad na základe národného pôvodu, štátnej príslušnosti alebo príslušnosti k národnosti, možno vzhľadom na vyššie uvedené konštatovať, že zohľadniac **napätú spoločenskú situáciu**, skutočnosť, že **ukrajinskí utečenci sú zraniteľnou menšinou** a skutočnosť, že **host programu je politikom, ktorý má osobitnú zodpovednosť za to, aby jeho vyjadrenia nepodnecovali neznášanlivosť a nenávisť**, vyššie uvedené odvysielané vyjadrenia na adresu ukrajinských utečencov skrytou formou podnecovali nenávisť k tejto skupine ľudí v zmysle § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

K skrytému podnecovanie nenávisti voči utečencom z Ukrajiny utekajúcim pred vojnou, ktorí sa v súčasnosti nachádzajú na území Slovenskej republiky v materiálnej núdzi, sú odkázaní na pomoc štátnych orgánov Slovenskej republiky a jej obyvateľov a sú zraniteľnou skupinou a menšinou,⁴⁵ prišlo

⁴³ V článku „**Dezinformácie menia názory na ukrajinských utečencov**“ zverejnenom agentúrou AFP sa uvádza: „Krajiny vrátane Českej republiky, Poľska, Rumunska a Slovenska otvorili svoje hranice, domovy a peňaženky, aby pomohli ľuďom utekajúcim pred vojnou. Ale prudká inflácia, ktorá sa rozmohla najmä vo východnej Európe, vyvolala pocit ekonomického strachu, ktorý podporuje dezinformácie vykresľujúce utečencov ako nevďačných ľudí, ktorí odčerpávajú zdroje od potrebných miestnych obyvateľov. Od Varšavy po Bukurešť **sociálne médiá zaplavili obrázky luxusných áut s ukrajinskými poznávacími značkami a anonymné tvrdenia bez zdrojov, že bohato vyzerajúci Ukrajinci stáli v rade na vládnú pomoc.** Komentáre vyjadrujú rozhorčenie a hnev na politikov, ktorí údajne pomáhajú Ukrajincom namiesto toho, aby sa postarali o vlastné obyvateľstvo. Tvrdenia na internete sa v jednotlivých krajinách líšia, ale nesú rovnaké základné posolstvo: Ukrajinci "nám" berú zdroje. "Utečenci sa vždy spomínajú v kontexte nepracujúcich imigrantov čakajúcich na dávky, luxusných áut a takzvanej 'zdravotnej alebo dávkovej turistiky',“ uviedla vo svojej júnovej správe česká sieť Elfovia, ktorá združuje niekoľko stoviek dobrovoľníkov monitorujúcich dezinformácie na internete. V Poľsku sa v nedávnom článku na blogu, ktorý je známy šírením dezinformácií, zavádzajúco tvrdilo, že ukrajinskí utečenci dostávajú poukážky na nákupy zadarmo, zatiaľ čo chudobní Poliaci zostávajú s prázdnyimi rukami. V Rumunsku sa v príspevku na Facebooku paušalizujúco písalo, že "90 percent tých, ktorí prekračujú hranice, je z bohatej vrstvy, tých, ktorí si môžu dovoliť dať 1 000 - 1 500 eur úplatok ukrajinským colníkom, aby mohli prejsť k nám". V Českej republike, ktorá prijala najväčší počet utečencov na obyvateľa, sa vo virálnom príspevku nepravdivo uvádzalo, že štvorčlenná ukrajinská rodina môže mesačne zinkasovať až 90 000 korún (približne 3 700 dolárov) pomoci - čo je oveľa viac ako príjem priemernej českej rodiny. Na rozdiel od stereotypov zdieľaných na sociálnych sieťach si väčšina ukrajinských utečencov začne hľadať prácu takmer okamžite po príchode do Českej republiky a podľa údajov českého úradu práce často prijímajú manuálne práce v stavebníctve, zdravotníctve alebo ako upratovačky. Je ťažké identifikovať hlavných šíriteľov takýchto dezinformácií zameraných na ukrajinských utečencov, ale takéto príspevky sa často objavujú na účtoch prepojených s krajne pravicovými stranami. Podľa Gesine Schwan, profesorky politológie a bývalej prezidentskej kandidátky Sociálnodemokratickej strany Nemecka (SPD), ktorá sa venuje problematike utečencov, má podnecovanie protiukrajinských nálad znaky ruskej propagandy. "Rusko je mimoriadne dobré v tom, že dokáže zobrať niečo, čo sa stalo, a dezinterpretovať to tak, že to vyvoláva odpor," povedala Schwanová v telefonickom rozhovore pre agentúru AFP. "**Putin vie, že vojna, ktorú vedie, vyvolala morálne pobúrenie. Preto sa ju snaží ospravedlniť tým, že Ukrajincov vykresľuje ako tých morálne nedostatočných.**" Dopad takejto propagandy a dezinformácií bol zatiaľ obmedzený, ale to sa môže rýchlo zmeniť, keď sa zhoršia ekonomické problémy, povedal Nikola Horejs, riaditeľ pre medzinárodné záležitosti zo sociologického výskumného ústavu STEM v Prahe. Podľa jeho slov výskumy STEM-u ukazujú, že podpora Ukrajiny, hoci je stále relatívne vysoká, v posledných týždňoch rýchlo klesá a medzi 10,7 miliónmi obyvateľov Českej republiky klesá až o 100 000 ľudí týždenne. "Medzi ľuďmi panuje veľký strach, že tento exodus naše krajiny ekonomicky zruinuje," povedal Horejs. "Dezinformačná scéna sa tomu prispôsobila. Ich naratívom už nie je, že Putin je dobrý alebo že vojna neexistuje; hlavnou témou je teraz to, že vlády neriešia ekonomické problémy ľudí, ale namiesto toho pomáhajú Ukrajincom." („Disinformation shifting views on Ukrainian refugees, AFP, 23. 7. 2022, dostupné na <https://www.france24.com/en/live-news/20220723-disinformation-shifting-views-on-ukrainian-refugees>)

⁴⁴ Napr. Fact check: How propaganda denigrates Ukrainian refugees. DW, 19. 2. 2023, <https://www.dw.com/en/fact-check-how-propaganda-denigrates-ukrainian-refugees/a-64731408>;

Disinformation about refugees from Ukraine: Start preparing today for the lies of tomorrow. European Policy Centre, 23. 3. 2022, <https://www.epc.eu/en/Publications/Disinformation-about-refugees-from-Ukraine-Start-preparing-today-for-474424>

⁴⁵ Ako bolo uvedené aj vyššie, utečencov z Ukrajiny možno považovať za zraniteľnú skupinu a menšinu aj v dôsledku napätej spoločenskej situácie, kedy miera averzie voči ukrajinským utečencom dosiahla na Slovensku najvyššiu mieru zo všetkých

sledom vyššie uvedených vyjadrení hosťa programu Ľ. Blahu, ktoré obsahovali navzájom previazané vyjadrenia, rámcovanie, naratívy a posolstvá, ktoré vzaté v celkovom kontexte a v súvislostiach vytvorili obraz utečencov z Ukrajiny ako ľudí, ktorí podporujú zverstvá banderovcov, ktorí majú pokrivenú morálku, ktorí sa vozia na drahých autách a ktorí klamlivo predstierajú, že potrebujú pomoc a ktorí žijú na úkor chudobných Slovákov, ale ktorí v skutočnosti pomoc nepotrebujú a ani nie sú hodní pomoci obyvateľov Slovenskej republiky, pričom moderátor programu tieto vyjadrenia hosťa ponechal bez dostatočného vyvažujúceho komentára moderátora a bez doplňujúcich alebo vyjasňujúcich otázok.

Moderátor programu síce do vyjadrení hosťa o Ukrajincoch a ukrajinských utečencoch vstúpil dvomi poznámkami, ale tieto poznámky nezmenili celkové vyznenie vyjadrení hosťa programu a ani nemali potenciál ich dostatočne korigovať alebo vyvážiť. Na vyjadrenie hosťa programu o sympatiách veľkej časti Ukrajincov k postave Stepana Bandery moderátor poznamenal: *„tak majú ho za národného hrdinu, tak to ako keby sa nás niekto opýtal, že či vyjadrujeme sympatie k Jánošíkovi“*. Ide o poznámku, ktorá naznačuje skutočnosť, že postava Stepana Bandery je na Ukrajine idealizovaná podobne ako postava Jánošíka na Slovensku, ale vzhľadom na predchádzajúce mimoriadne expresívne, emocionálne nabité a paušalizujúce vyjadrenia hosťa programu schopné vyvolať v poslucháčoch zhrozenie a odsúdenie, vyslovené bez uvedenia nuáns a podrobnejšieho vysvetlenia príčin a následkov, zohľadniac aj vynechanie dôležitých historických faktov, nemala iba táto samotná poznámka moderátora potenciál zásadne ovplyvniť vyznenie vyjadrení hosťa a vyznenie programu. Podobne poznámka moderátora v znení *„Na druhej strane ale pápež povedal, pápež povedal, že máme šetriť na darčekom a máme darovať Ukrajincom peniaze a poslať nejaké prostriedky na Ukrajinu, takže pápež hovorí raz tak, raz tak“* síce poukázala na to, že aj pápež sa zasadzuje za materiálnu podporu ľudí z Ukrajiny, ale moderátor ju sám spochybnil uvedením dovetku *„takže pápež hovorí raz tak, raz tak“*. Ani táto poznámka moderátora nemala potenciál zásadne ovplyvniť celkové vyznenie vyjadrení hosťa a vyznenie programu.

Možno tiež poznamenať, že vecná diskusia o rozsahu pomoci ukrajinských utečencom je v demokratickej spoločnosti prípustná a legitímna, ale diskusia s takými vyjadreniami na adresu ukrajinských utečencov, aká bola odvysielaná účastníkom konania v predmetnom programe, porušuje princípy ľudskej dôstojnosti aj slobody prejavu vyplývajúce zo zákona č. 264/2022 Z. z. aj z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

Host programu Ľ. Blaha, ktorý bol splnomocnený na zastupovanie účastníka konania na ústnom pojednávaní, uviedol, že vo svojich výrokoch, ktoré v predmetnom programe odznali na tému Ukrajiny, hovoril o tom, že sa na Ukrajine šíri fašizácia, čo je podľa neho relevantný fakt podložený prieskumami, a hovoril o politickom systéme Ukrajiny a nie o konkrétnych Ukrajincoch. K tomuto vyjadreniu možno uviesť, že zo zvukového záznamu aj z prepisu predmetného programu vyplýva, že vyjadrenia hosťa programu sa týkali aj samotných Ukrajincov a nielen politického systému Ukrajiny. Z vyššie uvedenej analýzy vyplýva, že slovné formulácie hosťa programu a spôsob ich použitia, resp. techniky rámcovania použité hosťom programu, vytvorili obraz, že Ukrajinu, t.j. podstatu štátu, ale aj samotnú povahu Ukrajincov ako obyvateľov Ukrajiny, možno charakterizovať tým, že obhajujú „mučenie nepredstaviteľných rozmerov“ a sympatizujú so Stepanom Banderom, a to s vedomím, že je za toto vraždenie a mučenie zodpovedný. Ako vyplýva z vyššie uvedenej analýzy, host programu sa v ďalšej formulácii výslovne vyjadril k Ukrajincom resp. k utečencom z Ukrajiny, ktorých paušalizujúco a zovšeobecňujúco vykreslil ako tých, ktorí sa v Bratislave vozia na drahých autách, a uviedol, aby sme „nebláznili“ s pomocou pre ukrajinských utečencov, čím vytvoril obraz vyznievajúci tak, že utečenci z Ukrajiny klamlivo predstierajú, že potrebujú pomoc, ale v skutočnosti pomoc nepotrebujú, pretože sú bohatí a ešte aj žijú na úkor chudobných Slovákov. Ako bolo uvedené v analýze vyššie, výroky hosťa

krajín V4. Vid' napr. <https://www.ta3.com/clanok/253826/prieskum-globsecu-najvacsiu-averziu-voci-utecencom-z-ukrajiny-maju-z-krajiny-v4-slovaci>; https://www.globsec.org/what-we-do/press-releases/new-report-shows-v4-population-supports-ukrainian-refugees-some?fbclid=IwAR2sa80CcwYlQTWU1XNkHUZ_YGcSCUz80VsRDdIYFaQcVwmqs0k6YA4AD0I;

programu, ktoré vytvorili negatívny emocionálne nabitý obraz o Ukrajincoch, vyvrcholili vo výroku o Ukrajincoch údajne sa voziacich po Bratislave na drahých autách typu BMW, čím tento negatívny obraz premietol na zraniteľnú skupinu ukrajinských utečencov pred vojnou. Preto tvrdenie hosta programu, že sa nevyjadroval o konkrétnych Ukrajincoch, ale o politickom systéme Ukrajiny, neobstoí.

Odvysielaním predmetného programu prišlo k porušeniu princípov vyplývajúcich z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých „je veľmi dôležité, aby sa politici vo svojich verejných prejavoch vyhýbali šíreniu takých vyjadrení, ktoré sú schopné živiť neznášanlivosť“ (rozhodnutie *Erbakan v. Turecko*), pričom Európsky súd pre ľudské práva výslovne uvádza, že je „obzvlášť citlivý voči paušálnym tvrdeniam, ktoré útočia na celé etnické, náboženské alebo iné skupiny, alebo ich vrhajú do zlého svetla“ ako aj na prípady „zovšeobecňujúcich negatívnych tvrdení“ týkajúcich sa celej etnickej skupiny (rozhodnutie *Perinçek v. Švajčiarsko*). Možno konštatovať, že podobný druh rámcovania, naratívov a vyjadrení, aké boli obsiahnuté v predmetnom programe, boli aj vo vyššie uvedených a citovaných rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (*Le Pen v. Francúzsko*, *Féret v. Belgicko*, *Sanchez v. Francúzsko*) posúdené ako nenávisťné prejavy.

Možno teda konštatovať, že odvysielaním vyššie uvedených vyjadrení v programe *Debata na telefón* dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. na rozhlasovej programovej službe Rádio Frontinus **prišlo k porušeniu povinnosti vysielateľa podľa § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. rešpektovať ľudskú dôstojnosť a zabezpečiť, aby obsahová služba skrytou formou nepodnecovala nenávisť.**

* * *

K aplikácii ústavného testu proporcionality pri obmedzení slobody prejavu:

Sloboda prejavu, zakotvená v čl. 26 Ústavy SR, patrí medzi základné politické práva v právnom poriadku každej demokratickej spoločnosti. Podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy SR „Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.“. Podľa čl. 26 ods. 2 Ústavy SR „Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoleniu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.“.

Avšak sloboda prejavu nie je bez hraníc, t. j. nemá absolútny charakter. Ústava SR v čl. 26 ods. 4 ustanovuje možnosť obmedzenia slobody prejavu a práva na vyhľadávanie a šírenie informácií, a to nasledovne: „Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.“. V prípade vzájomného konfliktu ústavou garantovaných práv Ústavný súd SR vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07).

Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96). Z toho vyplýva, že sloboda prejavu je garantovaná len do tej miery, pokiaľ v neprimeranom rozsahu nezasahuje do základných práv a slobôd a právom chránených záujmov iných, prípadne do iných záujmov chránených právnym poriadkom krajiny. V takých prípadoch je nutné hovoriť o jej obmedzení a výnimkách, kedy je potrebné zasiahnuť do slobody prejavu.

Z citovaného ustanovenia Ústavy SR vyplýva, že slobodu prejavu je možné obmedziť na základe kumulatívneho splnenia troch podmienok. Obmedzenie slobody prejavu musí

- vyplývať zo zákona (požiadavka legality),
- sledovať legitímny cieľ (požiadavka legitimacy), ktorý vyplýva z ustanovenia čl. 26 ods. 4 Ústavy SR,
- byť nevyhnutné v demokratickej spoločnosti (požiadavka proporcionality).

Ústava SR za legitímny cieľ obmedzenia slobody prejavu považuje ochranu **práv a slobôd iných**, bezpečnosť štátu, verejného poriadku a ochranu verejného zdravia, mravnosti. Z uvedeného vyplýva, že obmedzenie slobody prejavu je možné z dôvodu ochrany verejného záujmu, ako aj ochrany individuálnych záujmov.

Ustanovenie § 25 písm. b) aj ustanovenie § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. predstavujú zákonné obmedzenie slobody prejavu.

Vzhľadom na mienkotvorný charakter médií, a to najmä spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky, je nanajvýš oprávnená zákonná požiadavka, aby bolo divákom, ako pasívnym recipientom informácií, umožnené prijímať objektívne informácie podané nestranným spôsobom, spomedzi ktorých si môžu vybrať a utvoriť si pre danú otázku svoj vlastný názor. Význam zákonnej povinnosti zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť v rámci programu aktuálnej publicistiky a cieľ zákonného obmedzenia slobody prejavu je teda treba vidieť v ochrane verejného záujmu a práva verejnosti byť objektívne informovaný s možnosťou utvoriť si na predmetnú kauzu vlastný názor.

Rovnako je oprávnená zákonná požiadavka, aby vysielateľ, a to najmä pri vysielaní spravodajstva, rešpektoval ľudskú dôstojnosť a aby obsahová služba otvorenou alebo skrytou formou nepodnecovala nenávisť. Cieľ zákonného obmedzenia slobody prejavu v tomto prípade je ochrana práv a slobôd iných, najmä práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy SR, ako aj ochrana verejného poriadku. Podmienka legality a legitimacy obmedzenia slobody prejavu je teda naplnená.

Sloboda prejavu a právo na šírenie informácií je zakotvené aj v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru *„Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.“* Legitímne ciele obmedzenia slobody prejavu sú stanovené v čl. 10 ods. 2 Dohovoru, ktorý znie: *„Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo **práv iných**, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.“*

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že je legitímne obmedziť slobodu prejavu aj pri zabezpečovaní objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *Manole a iní v. Moldavsko* (rozhodnutie zo 17. 9. 2009) uviedol, že skutočné a účinné uplatňovanie slobody prejavu nezávisí len od povinnosti štátu nezasahovať do slobody prejavu, ale môže od neho vyžadovať, aby prijal pozitívne ochranné opatrenia, pričom vzhľadom na význam slobody prejavu *„štát musí byť konečným garantom plurality“*. V tomto rozhodnutí Európsky súd pre ľudské práva tiež uviedol, že štát má povinnosť zabezpečiť, aby *„verejnosť mala prostredníctvom televízie a rozhlasu prístup k nestranným a presným informáciám a ku škále názorov a komentárov, odrážajúcich okrem iného rôznorodosť politických názorov v krajine“*. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *NIT S.R.L. v. Moldavsko* (rozhodnutie Veľkej komory z 5. 4. 2022) uviedol, že *„ako sa uvádza v odporúčaní Výboru ministrov CM/Rec (2007)2 o pluralite médií a rozmanitosti mediálneho obsahu...“*, *„pluralizmus informácií a rozmanitosť mediálneho obsahu nebudú automaticky zaručené znásobením prostriedkov komunikácie*

ponúkaných verejnosti“. Vyžaduje sa zaručenie rozmanitosti celkového obsahu programu, čo najviac odrážajúceho rôznorodosť názorov, s ktorými sa možno stretnúť v spoločnosti, na ktorú sú programy zamerané.“.

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *NIT S.R.L. v. Moldavsko* uviedol, že účelom sankcie uloženej vysielateľovi bola „*potreba zachovať prístup verejnosti k nestrannému, dôveryhodnému a rozmanitému politickému prejavu prostredníctvom televíznych spravodajských programov*“, pričom „*cieľ zásahu v tomto prípade bol legitímny podľa tretej vety článku 10 ods. 1*“ Dohovoru a zásah tiež „*zodpovedal legitímnemu cieľu ochrany „práv iných“, na ktorý odkazuje druhý odsek článku 10*“ Dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *ATV Zrt v. Maďarsko* (rozhodnutie z 28. 4. 2020) uviedol, že opatrenie obmedzujúce slobodu prejavu vysielateľa „*bolo určené na zabezpečenie práva publika na vyvážené a nezaujaté informovanie o veciach verejného záujmu v spravodajských programoch, a teda sledovalo cieľ „ochrany práv iných“*“. Európsky súd pre ľudské práva taktiež v rozhodnutí vo veci *Animal Defenders International v. Spojené kráľovstvo* (rozhodnutie Veľkej komory z 22. 4. 2013) uviedol, že obmedzenie slobody prejavu s cieľom zachovania nestrannosti vysielania o veciach verejného záujmu „*zodpovedá legitímnemu cieľu ochrany „práv iných“, na ktorý odkazuje druhý odsek článku 10*“ Dohovoru.

Požiadavku proporcionality je potrebné zohľadniť pri výklade a aplikácii konkrétnych zákonných ustanovení v konkrétnom prípade a pri rozhodovaní, či existujúci skutkový stav možno subsumovať pod konkrétne zákonné ustanovenie, a taktiež pri ukladaní sankcie. V súlade s požiadavkou proporcionality je teda potrebné ustanovenie § 25 písm. b), ako aj ustanovenie § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. a ďalšie ustanovenia zákona vykladať takým spôsobom, aby to bolo v súlade s ústavným právom na slobodu prejavu a ústavnými podmienkami jeho obmedzenia.

V tomto konkrétnom prípade je sloboda prejavu obmedzená v dôsledku vyvodenia administratívnoprávnej zodpovednosti za porušenie povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky, a za porušenie povinnosti vysielateľa rešpektovať ľudskú dôstojnosť a zabezpečiť, aby obsahová služba otvorenou alebo skrytou formou nepodnecovala nenávisť, sledujúc legitímny cieľ - ochranu práva verejnosti byť objektívne a nestranne informovaný o veciach verejného záujmu a o spoločensky relevantných témach, ochranu práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti ako aj zachovanie verejného poriadku.

Vychádzajúc z vyššie uvedenej analýzy programu *Debata na telefón* odvysielanom dňa 18. 12. 2022 v čase o cca 9:30 hod. na rozhlasovej programovej službe Rádio Frontinus možno konštatovať, že sankcia za porušenie ustanovení § 25 písm. b) a § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. je obmedzením práva vysielateľa na slobodu prejavu a šírenie informácií, ktoré je z ústavného hľadiska proporcionálne a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu práv a slobôd iných a ochranu verejného poriadku.

* * *

U právnických osôb sa zodpovednosť za správne delikty zakladá zásadne bez ohľadu na zavinenie (objektívna zodpovednosť pre správny delikt). Táto zásada platí aj v prípade zákona č. 264/2022 Z. z. ako aj zákona č. 71/1967 Zb., ktoré nevyžadujú pri preukázaní, či došlo k správne deliktu dokazovať zavinenie, alebo dokonca úmyselné konanie. Podstatné je iba to, či k porušeniu zákona objektívne došlo, alebo nie. Tomu, že sa v tomto prípade nielenže nedokazuje zavinenie, ale ani sa nerozlišuje medzi zavinením úmyselným alebo nedbanlivostným, svedčí aj skutočnosť, že ani jeden z cit. zákonov neobsahuje tzv. liberačné dôvody, ktoré by umožnili zbaviť sa zodpovednosti za správny delikt. Okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu zákona, môžu byť zohľadnené pri ukladaní druhu sankcie, ale nie sú dôvodom na zastavenie správneho konania.

Podľa ustanovenia § 140 ods. 1 až 3 zákona č. 264/2022 Z. z.:

„(1) Pokutu regulátor uloží, ak povinná osoba aj napriek upozorneniu na porušenie zákona opakovaně porušila tú istú povinnosť. Za opakované porušenie povinnosti sa považuje také porušenie povinnosti, ktoré nastalo v lehote kratšej ako tri roky od predchádzajúceho porušenia tej istej povinnosti.

(2) Regulátor môže uložiť pokutu aj bez predchádzajúceho upozornenia

a) ak bola porušená povinnosť uložená v § 20 ods. 4 písm. c), § 23, § 61, § 62 ods. 1 písm. b) a § 74,

b) v prípade vysielania alebo poskytovania audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie bez autorizácie alebo

c) v prípade prevádzkovania retransmisie alebo poskytovania platformy na zdieľanie videí bez registrácie.

(3) Výšku pokuty regulátor určí podľa závažnosti veci, spôsobu, trvania a následkov porušenia povinnosti a s prihliadnutím na rozsah a dosah poskytovania obsahovej služby, získané bezdôvodné obohatenie a sankciu, ktorú už prípadne uložil samoregulačný orgán.“

Z § 140 ods. 1 až 3 zákona č. 264/2022 Z. z. vyplýva, že Rada pri opakovanom porušení povinnosti ustanovenej v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z., a to v lehote kratšej ako tri roky od predchádzajúceho porušenia tej istej povinnosti, uloží pokutu. Ide o kogentné ustanovenie zákona, ktoré nepripúšťa voľnosť uváženia pri rozhodovaní o druhu sankcie za porušenie tejto povinnosti. Rada však má zároveň možnosť v prípade porušenia tejto povinnosti uložiť pokutu aj bez predchádzajúceho upozornenia a bez opakovaného porušenia povinnosti.

Účastník konania nebol v lehote kratšej ako tri roky sankcionovaný za porušenie povinnosti ustanovenej v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. V danom prípade teda Rada môže za toto porušenie uložiť buď sankciu upozornenie na porušenie zákona, alebo pokutu.

Pre úplnosť uvádzame prehľad sankcií doteraz uložených účastníkovi konania FRONTINUS s.r.o.:

V časovom období **pred odvysielaním programu** *Debata na telefón* zo dňa 18. 12. 2022 boli účastníkovi konania FRONTINUS s.r.o. udelené Radou nasledujúce sankcie:

1. **RL/28/2016** – Rada na svojom zasadnutí dňa **11. 10. 2016** rozhodla, že vysielateľ **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 16 ods. 3 písm. b)** zákona č. 308/2000 Z.z. tým, že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 21. 2. 2016 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, v ktorom boli prezentované jednostranné vyjadrenia na adresu vtedajšej vlády Róberta Fica, resp. jeho osoby, pričom stanoviská dotknutej strany v príspevku sprostredkované neboli a moderátor programu tieto recipientom netlmočil, ani iným spôsobom nesprostredkoval, čím nebola zabezpečená objektívnosť a nestrannosť predmetného programu a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**.
2. **RP/26/2017** - sťažnosť 704/SO/2017 – Rada na svojom zasadnutí dňa **25. 4. 2017** rozhodla, že vysielateľ
- **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 16 ods. 3 písm. b)** zákona č. 308/2000 Z.z. tým, že dňa 2. 10. 2016 o cca 9:34 hod. odvysielal na rozhlasovej programovej službe Rádio Frontinus program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval vyhranené a výlučne jednostranné názory M. Mazureka k témam týkajúcim sa riešenia rómskej problematiky, väzenského systému, sociálneho systému, dôchodkov, prerozdeľovania verejných financií a tiež kritické vyjadrenia ku konaniu vlády, predstaviteľov koalície i opozície, výboru pre ľudské práva, riaditeľa RTVS Václava Miku, generálneho prokurátora Jaromíra Čížnára, Lucie Nicholsonovej a mimovládnych organizácií, konkrétne mimovládnej organizácie *Ludia proti rasizmu*, bez akejkoľvek názorovej oponentúry, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti politicko-publicistického programu a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**;

- **porušil** povinnosť ustanovenú v § 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 308/2000 tým, že dňa 2. 10. 2016 o cca 9:34 hod. odvysielal na rozhlasovej programovej službe Rádio Frontinus program *Debata na telefón*, v ktorom došlo v dôsledku stavania príslušníkov rómskeho etnika do kontrastu s majoritou a vyjadrení o ich neprispôsobivosti, sociálnych výhodách, násilí a vandalizme k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, v dôsledku vyjadrení o nebezpečenstve, ktoré predstavuje skupina islamských imigrantov k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe viery a náboženstva a v dôsledku explicitných urážlivých vyjadrení na adresu rómskeho etnika k porušeniu zákazu otvorenou formou znevažovať alebo hanobiť na základe príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, za čo mu uložila podľa ustanovenia § 64 ods. 1 písm. d) zákona č. 308/2000 Z. z. **sankciu – pokutu**, určenú podľa § 67 ods. 5 písm. e) zákona č. 308/2000 Z. z. vo výške **15 000,- €**.

3. **RL/39/2018** - sťažnosť 468/SO/2018 – Rada na svojom zasadnutí dňa **26. 9. 2018** rozhodla, že vysielateľ **porušil** povinnosť ustanovenú v § 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z.z. tým, že v rámci rozhlasovej programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 25. 3. 2018 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia poslanca NR SR a primátora Žiliny Igora Chomu ku konaniu predstaviteľov opozície Igora Matoviča, Richarda Sulíka, Borisa Kollára, Lucie Nicholsonovej, bývalého predsedu vlády SR Mikuláša Dzurindu, bývalého ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Jána Figeľa, poslancov Mestského zastupiteľstva v Žiline Martina Kapitulíka a Miroslava Sokola, bývalého primátora mesta Žilina Jána Slotu a súkromných podnikateľov Georgeho Trabelssieho a Mariána Horváta bez akejkolvek názorovej oponentúry, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti politicko-publicistického programu a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**.
4. **RL/40/2018** - kontrolný monitoring 267/M/2018 – Rada na svojom zasadnutí dňa **26. 9. 2018** rozhodla, že vysielateľ **porušil** povinnosť ustanovenú v § 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z.z. tým, že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 4. 2. 2018 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia a jednostranné názory poslanca NR SR a predsedu strany Kotleba - ĽSNS Mariána Kotlebu vo vzťahu k domácej politickej scéne na adresu opozičnej strany SaS a jej predsedu R. Sulíka, prezidenta A. Kisku, predsedu banskobystrického VÚC J. Luntera, na adresu vládnej koalície a opozície, vo vzťahu k zahraničnej politike SR na adresu vlády SR, na trestné stíhanie M. Mazureka a na návrh na zastropovanie veku odchodu do dôchodku, bez náležitej názorovej oponentúry, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti politicko-publicistického programu a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**.
5. **RP/10/2022** – sťažnosti – Rada na svojom zasadnutí dňa **6. 7. 2022** rozhodla, že vysielateľ
 - I. **porušil** povinnosť ustanovenú v § 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z. v rámci viacerých programov, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti týchto programov a uložila mu sankciu – **odvysielanie oznamu o porušení zákona**;
 - II. **porušil** povinnosť ustanovenú v § 16 ods. 3 písm. l) zákona č. 308/2000 Z. z. tým, že nedodal Rade na jej vyžiadanie súvislý záznam vysielania programovej služby Rádio Frontinus zo dňa 12. 12. 2021 v čase od 09:00 hod. do 12:00 hod. do 15 dní od doručenia žiadosti Rady o poskytnutie tohto záznamu vysielania a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**;
 - III. **porušil** povinnosť ustanovenú v § 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z. tým, že na programovej službe Rádio Frontinus odvysielal dňa 10. 2. 2022 o cca 16:00 hod. program Global Rádia Frontinus a dňa 10. 2. 2022 o cca 12:00 hod. program Na pravé poludnie, v ktorých došlo v dôsledku explicitného menovania poslancov Národnej rady Slovenskej republiky hlasujúcich za uzatvorenie Dohody o spolupráci v oblasti obrany medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických, uvedením

ich mena, priezviska a politickej príslušnosti, v kontexte vyjadrení moderátora označujúcich predmetnú dohodu ako „potupnú“, „vlastizradnú“, totožnú s „okupačným dokumentom v zmysle pozývacieho listu Alojza Jindru, Drahomíra Koldera, Oldřicha Švestku, Antonína Kapka a Vasila Biřáka z roku 1968“ k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe iného zmyšľania, za čo mu uložila podľa ustanovenia § 64 ods. 1 písm. d) zákona č. 308/2000 Z. z. sankciu – **pokutu**, určenú podľa § 67 ods. 5 písm. e) zákona č. 308/2000 Z. z. vo výške **10 000,- €**.

6. **RP/13/2022** – sťažnosti – Rada na svojom zasadnutí dňa **9. 11. 2022** rozhodla, že vysielateľ
- A. **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z.** o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách účinného do 31. 7. 2022 (ďalej len „zákon č. 308/2000 Z. z.“) tým, že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 10. 4. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program Debata na telefón, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia a jednostranné názory Š. Harabina, ktorými obhajoval Ruskú vojenskú inváziu na Ukrajine (údajná denacifikácia a demilitarizácia Ukrajiny), pričom uvádzal, že súčasná ukrajinská vláda, obyvatelia Ukrajiny a aj vojnoví utečenci z Ukrajiny sú fašisti a banderovci, Ukrajina porušuje medzinárodné dohody, Ukrajina nie je ani legitímnym štátom a ukrajinský prezident nie je legitímnym prezidentom, označoval väčšinu vojnových utečencov z Ukrajiny na Slovensku za fašistov a banderovcov, pričom dôvod ich odchodu z Ukrajiny údajne nie je vojna, ale šírenie „banderizmu“, prezentoval údajné ruské geopolitické požiadavky a záujmy týkajúce sa východnej a strednej Európy, vyjadroval sa k politickým predstaviteľom Slovenskej republiky a ďalším osobám, odvolávajúc sa na údajný židovský pôvod niektorých z nich, pričom kritizoval ich pomoc napadnutej Ukrajine a ukrajinským utečencom na území Slovenskej republiky, zároveň slovenských politických predstaviteľov označoval za vlastizradcov a záškodníkov a podporovateľov fašistických režimov páchajúcich genocídu na obyvateľoch Slovenska a deklaroval ich údajnú podriadenosť záujmom iných mocností, kritizoval činnosť USA, západoeurópskych krajín, NATO, Európskej únie, ktoré obviňoval z páchania zločinov proti ľudskosti v minulosti i súčasnosti, kritizoval aj údajnú snahu západných krajín, resp. niektorých jej predstaviteľov, alebo istých údajných mocenských skupín z týchto krajín o akési „preformátovanie sveta“ za účelom ovládnutia sveta a zotročenia obyvateľstva, pričom v tejto súvislosti spomínal aj covidovú pandémiu, ktorú označoval za bežnú chrípku, ktorá ale mala za účel zlikvidovať globálne malých a stredných podnikateľov pre získanie ich majetku vyššie spomínanými subjektami, kritizoval údajnú snahu mainstreamových médií o selekciu informácií za účelom manipulovania obyvateľstva v prospech mocenských skupín a záujmov, vyzdvihoval spôsob vládnutia V. Orbána v Maďarsku, jeho prokremeľskú orientáciu a jeho presvedčivé víťazstvo v nedávnych voľbách, bez odvysielania iných relevantných názorových východísk, či relevantných protiargumentov a moderátor tieto vyjadrenia a názory žiadnym spôsobom v tomto ohľade ani nevyvažoval, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti politicko-publicistického programu, a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**;
- B. **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z.** tým, že na programovej službe Rádio Frontinus odvysielal dňa 10. 4. 2022 o cca 9:30 hod. program Debata na telefón, v ktorom došlo v dôsledku vyjadrení o nebezpečenstve, ktoré predstavuje skupina utekajúcich ukrajinských utečencov označených za banderovcov – fašistov k porušeniu zákazu skrytou formou podnecovať nenávisť na základe národného pôvodu a príslušnosti k národnosti a v dôsledku explicitných urážlivých vyjadrení na adresu týchto utečencov k porušeniu zákazu otvorenou formou znevažovať alebo hanobiť na základe národného pôvodu a príslušnosti k národnosti, za čo mu uložila podľa ustanovenia § 64 ods. 1 písm. d) zákona č. 308/2000 Z. z. sankciu – pokutu, určenú podľa § 67 ods. 5 písm. e) zákona č. 308/2000 Z. z. vo výške **5 000,- €**.

V časovom období **po odvysielaní predmetného programu** *Debata na telefón* zo dňa **18. 12. 2022** boli účastníkovi konania FRONTINUS s.r.o. udelené Radou **d ďalšie sankcie**:

7. **RL/28/2022** – Rada na svojom zasadnutí dňa **21. 12. 2022** rozhodla, že vysielateľ **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z.** o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách účinného do 31. 7. 2022 (ďalej len „zákon č. 308/2000 Z. z.“) tým, že v rámci rozhlasovej programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 24. 5. 2022 v čase o cca 13:00 hod. spravodajský program Global Rádia Frontinus vrátane príspevkov, ktoré obsahovali jednostranné vyjadrenia týkajúce sa vojenského konfliktu Ukrajiny s Ruskom, bez uvedenia ich konkrétneho zdroja, z pohľadu Ruska, pričom priame ani sprostredkované vyjadrenia, ktoré by reprezentovali ukrajinskú stranu, resp. jej spojencov v rámci vzniknutého vojnového konfliktu, neboli odvysielané a v ktorom tiež nezabezpečil povinnosť oddeliť názory a hodnotiace komentáre, keď uviedol, cit.: „Už d počiatku sa však v oficiálnej ukrajinskej verzii objavovali trhliny. Od záberov prvých ukrajinských jednotiek, ktoré do mesta po odsune Rusov prišli, a ktoré žiadne mŕtvolky ležiace na cestách neukazovali až po príhovor starostu Buče, ktorý žiadne vraždenie civilistov nespomínal“, od informácií spravodajského charakteru, čím došlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti spravodajského programu a uložila mu sankciu - **upozornenie na porušenie zákona**.
8. **RL/1/2023** - Rada na svojom zasadnutí dňa **8. 2. 2023** rozhodla, že vysielateľ **porušil** povinnosť ustanovenú v **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.** tým, že v rámci programovej služby Rádio Frontinus odvysielal dňa 12. 6. 2022 v čase o cca 9:30 hod. program *Debata na telefón*, ktorý obsahoval kritické vyjadrenia a jednostranné názory Mareka Kotlebu, podpredsedu Ľudovej strany Naše Slovensko a poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, ako aj niektorých poslucháčov, o otázke, čo je to fašizmus a či na Slovensku bol fašizmus, o vojne na Ukrajine, utečencoch z Ukrajiny a ich správaní, o fašistoch na Ukrajine a nemeckých vojakoch na Slovensku, o kupovaní hlasov v parlamentných voľbách, o činnosti konkrétnych členov Vlády SR a predstaviteľov politických strán, o mimovládnych organizáciách a o pozdrave „Na stráž!“, a to bez náležitej názorovej oponentúry, čím prišlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky, za čo mu uložila sankciu – **upozornenie na porušenie zákona**.

Záver:

S poukazom na uvedené skutočnosti, Kancelária Rady pripravila vyššie uvedený návrh uznesenia.